ЮБИЛЕЙНА КНИГА
на
КАТЕДРАЛАТА
„СВ. ДИМИТЪРЪ"
СЛИВЕНЪ
1831
1931

ЮБИЛЕЙНА КНИГА

НА

КАТЕДРАЛНИЙ ХРАМЪ СВ. ДИМИТЪРЪ

ВЪ ГР. СЛИВЕНЪ

1831 — 1931

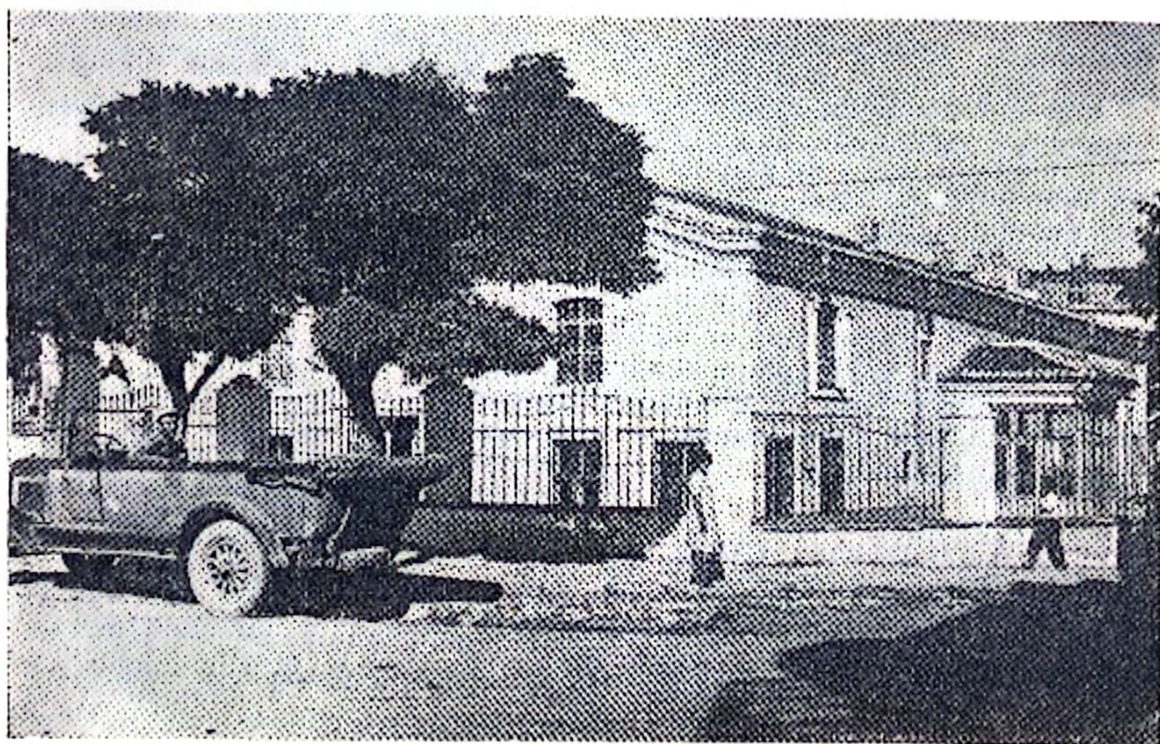

Вънкашенъ видъ на храма „Св. Димитъръ" въ гр. Сливенъ.

ИЗДАВА НАСТОЯТЕЛСТВОТО ПРИ ХРАМА.

СОФИЯ
ПЕЧАТНИЦА „КНИПЕГРАФЪ" — АКЦ. Д-ВО
1931

Съ благословението и разрешението на Св. Сливенский митрополитъ г. г. Иларионъ, пратено намъ съ архипастирското му писмо № 6287 отъ 15. IX. 1931 г., издаваме настоящата възпоменателна юбилейна книга за храма „Св. Димитъръ" въ гр. Сливенъ (1831—1931 г.), съ иждивението на черковковната каса.

НАСТОЯТЕЛСТВОТО при храма „Св. Димитъръ" въ гр. Сливенъ, водимо отъ желанието и необходимостьта да увѣковѣчи стогодишнината отъ постройката на този св. храмъ, реши да се напише юбилейна книга (сборникъ), която да обгърне всички ония данни и факаи, които сж запазени досега и които обхващатъ живота въ и около него, както и да посочи всичката негова стойность, като жива институция. За по-голѣма прегледность, вмѣстиха се повече снимки и портрети, съ което се дава и нуждната живость на книгата, както за сега, тъй и за въ бждеще.

Съ написването на книгата биде натоваренъ г-нъ АТ. НИКОЛОВЪ, дългогодишенъ въ града ни учитель, който написа всичко следъ грижливо и внимателно проучване, комуто изказваме благодарность.

НАСТОЯТЕЛСТВОТО.

гр. Сливенъ. 8.XI. (н. с.) Димитровдень — 1931 г.

УВОДЪ

За да можемъ да дадемъ едно по-характеристично очертание на нашата задача — **стогодишнината отъ съграждането на храма Св. Димитъръ въ гр. Сливенъ въ днешния му видъ** — ние си послужихме съ всички ония данни, които има било въ архивата на черквата, било въ нейнитѣ кондики и бележки или писма и кореспонденции, находящи се въ Народната библиотека въ София, или пъкъ въ ония достовѣрни предания, които още сѫ се запазили тукъ-тамъ въ нѣкои по-стари сливенци. За този случай широко използувахме и „Историята на гр. Сливенъ“, въ която на времето **Симеонъ** Табаковъ, далечъ **неоцененъ нашъ съгражданинъ** — покойникъ, е успѣлъ да набележи почти всички случки, личности, действия и събития, свързани съ живота на града, черпени отъ множество лица, документи и научно-исторически трудове отъ много и отъ разни народности историци и лѣтописи.

За нѣкои общи въпроси имахме на рѫка: статията на проф. В. Н. Златрски „Отецъ Паисий Хилендарски“; † проф. П. М. Нойковъ „Погледъ върху развитието на българското образование отъ Паисия до края на XIX в.; „Българо-гръцката църковна разпра“ отъ Т. С. Бурмовъ; „Дарители по народната ни просвѣта“ отъ В. Йордановъ; „Исторически прегледъ на Българската църква“ отъ М. Дриновъ; „Отношение на българската църква и другитѣ православни църкви следъ провъзгласяването на схизмата“ отъ Ив. Снѣгаровъ; „Автобиография, дневници и спомени на Д-ръ Таневъ Стамболски отъ Казанлъкъ“; Юбилеенъ сборникъ на Б. Н. Читалище „Зора“ — Сливенъ“ и др.

Макаръ че всичко известно въ връзка съ живота на църквата се набелязва въ единъ специаленъ юбилеенъ сборникъ, какъвто е настоящиятъ, все пакъ отъ известни съображения, а най-вече отъ материално естество, нѣкои въпроси трѣбваше да се третиратъ въ по-съкратена форма. Старанието ни бѣше да подчертаемъ предъ сливенското гражданство, пъкъ и предъ ония, които биха се интересували, всички

ония по-важни събития и факти, съ които черквата е играла ролята, било на всеобщо-български факторъ, било на такъвъ за гр. Сливенъ или, най-после, на обществено възпитателна институция.

Много отъ изложенията и помѣстенитѣ по-нови сведения, може би, на мнозина ще се видятъ като не до тамъ необходими, но ние ги изнасяме при дълбокото убеждение, че не работимъ само за днесъ, но и за бѫдещето и че онова, което днесъ не се цени, много често, утре има по-голѣма и по-друга стойность.

Съ този актъ, издаването на сборника, се изпълва единъ общественъ дългъ и се слаг една брънка въ веригата на живота на нашия и безъ това ознаменованъ съ много жизнени дѣла градъ.

Накрай заявяваме, че съ помѣстения въ настоящата книжка материалъ въпросътъ за живота и дѣлата на черквата „Св. Димитъръ" въ гр. Сливенъ нито е напълно засегнатъ, нито напълно изчерпанъ.

ИЗЪ ЖИВОТА НА СВ. ВЕЛИКОМѪЧЕНИКА ДИМИТРИЯ

Св. Великомученикъ Димитрий се е родилъ въ гр. Солунъ, отъ благородни и благочестиви родители. Бащa му билъ началникъ на града и тайно вѣрвалъ въ Господа На-

Св. Великомѫченикъ Димитъръ — иконостасна икона въ храма.

шего Иисуса Христа. Той не смеялъ да прояви своята вѣра, защото тогавашнитѣ царе били нечистиви мѫчители и гонѣли всички Христови последователи. Въ палта си той (ба-

щата) ималъ скрито мѣсто за молене, дето пазѣлъ две икони: едната на Спасителя, другата на Св. Богородица. Родителитѣ на Св. Димитрия били милостиви къмъ беднитѣ и правѣли голѣми благодеяния. Но нѣмали деца, за което дълбоко скърбѣли и винаги се молѣли усърдно Богу да имъ даде чедо. Богъ чулъ молитвитѣ имъ и радостьта имъ била неизказана, когато имъ се родилъ синъ, когото нарекли **Димитъръ.** По този случай цѣлиятъ градъ се радвалъ и веселилъ за щастието на добрия имъ началникъ (воевода).

Когато Димитрий стигналъ на възрасть, когато да разбира Св. Христова вѣра, посветили го въ нейнитѣ тайни, открили му домашния храмъ съ иконитѣ, покръстили го по надлежния редъ тайно и почнали силно да го възпитаватъ въ духа на Христовитѣ заповеди.

Св. Димитрий билъ пълнолѣтенъ, когато родителитѣ му умрѣли. Той наследилъ голѣмо богатство и добрия примѣръ на своитѣ родители.

Царь Максимилиянъ, когато се научилъ за смъртьта на воеводата-началникъ, повикалъ при себе си сина му Димитрия. Като се увѣрилъ въ неговитѣ умствени дарби и храбрость, повѣрилъ нему сѫдбинтѣ на Солунъ, съ поръчението: „Пази отечеството си, очисти го отъ нечиститвитѣ християни, като убивашъ всѣкиго, който се моли на Разпятия". Димитрий се върналъ въ града, дето билъ посрещнатъ съ голѣми почести.

Но, вмѣсто да преследва християнитѣ, започналъ да изповѣдва открито Христа и да поучава всички въ Св. вѣра.

Не следъ много Максимилиянъ се научилъ, че Димитрий билъ защитникъ на християнитѣ и много се разсърдилъ за това. На връщане отъ войната съ Сарматитѣ, царьтъ отишелъ въ Солунъ. Преди това, обаче, Димитрий билъ раздалъ всичкото си богатство и дрехитѣ си на беднитѣ, а самъ той се предалъ на постъ и молитва и се готвѣлъ за мѫченически вѣнецъ.

Максимилиянъ повикалъ при себе си Димитрия. Димитрий мѫжествено осѫдилъ предъ него езичеството и защитилъ християнството. Разяreниятъ царь заповѣдалъ да хвърлятъ Димитрия въ тъмницата. Тамъ той изпиталъ страшни и жестоки мѫчения и билъ удостоенъ чрезъ Ангелъ Господенъ съ райски вѣнецъ.

Веднажъ Несторъ, добъръ християнинъ и добре познатъ на Св. Димитрия, защото дохождалъ често при него въ тъмницата, разказалъ на Св. Димитрия, че, по заповѣдь на царя, въ цирка **Лъвъ** убивалъ много хора и много християни.

Св. Димитрий благословилъ Нестора и последниятъ се изкачилъ на високото мѣсто при Лъва и отъ тамъ го съборилъ надолу, дето се пробоЛъ на копието си и умрѣлъ. За това Несторъ билъ посѣченъ. А Димитрия, като причинитель за смъртьта на Лъва, заповѣдалъ и проболи съ копие въ тъмницата, когато се молѣлъ.

Отъ тогава плащеницата и мощитѣ на Св. Димитрия сѫ извършили множество чудеса. Наскоро му построили храмъ върху гроба.

И до сега Св. Димитръръ се почита като голѣмъ чудотворець и светия и деньтъ му се празднува ежегодно на 26 октомврий ст. ст. или 8 ноемврий новъ стилъ.

На него е посветенъ храмътъ **„Св. Димитъръ“** въ гр. Сливенъ.

НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО СВ. СЛИВЕНСКИЙ МИТРОПОЛИТЪ Г. Г. ИЛАРИОНЪ

Сливенската Епархия сега се управлява отъ третия по редъ свой Митрополитъ **Г. Г. Иларионъ,** достоенъ пастиръ и свещеноначалникъ на югоизточния край на България.

На 11 юний 1922 г. въ Сливенъ биде произведенъ изборъ за Митрополитъ на овдовѣлия престолъ на Сливенската Епархия. Изборътъ падна върху Негово Преосвещенство Св. Величкий Епископъ г. Иларионъ, който бѣше Викарий на Сливенския Митрополитъ г. г. Гервасий (починалъ на 4. IV. 1919 г.). На 22 юлий с. г. изборътъ биде утвърденъ отъ Св. Синодъ и на 23 с. м. въ Синодалния параклисъ стана каноническиятъ изборъ, на който биде избранъ и прогласенъ сѫщиятъ Велички Епископъ Иларионъ за Сливенски Митрополитъ. Следъ като му се врѫчи царскиятъ указъ, на 27 августъ Високопреосвещений Иларионъ пристигна въ града и зае Митрополитската си катедра.

Негово Високопреосвещенство Св. Сливенский Митрополитъ г. г. Иларионъ е роденъ въ гр. Севлиево, на 8 февруарий 1870 година. Светското му име бѣше **Григорий К. Арабаджиевъ.** Първоначалното си и петокласно образование е получилъ въ родния си градъ.

Възпитанъ отъ родителитѣ си въ строго православно-християнски духъ и проникнатъ отъ силна вѣра и любовь къмъ Бога, младиятъ Григорий, следъ завършване V класъ,

Негово Високопреосвещенство Св. Сливенския Митрополитъ Г. г. Иларионъ.

по собствено желание, е постжпилъ въ Специалното Духовно училище въ гр. Търново, курса на което свършилъ въ 1891 г. Учителствуавлъ е три години въ Севлиевското петокласно

училище и презъ 1894 г. е постжпилъ въ Киевската Духовна Академия (Росия), която е завършилъ въ 1898 г. съ учената степень **„Кандидатъ по Богословието“.**

Следъ завръщането си отъ Росия, младиятъ богословъ, Григорий Арабаджиевъ, билъ назначенъ за учитель въ Казанлъшкото Педагогическо Училище, гдето учителствувалъ петь години. Въ Казанлъкъ Гр. Арабаджиевъ се е проявилъ не само като учитель, но и като черковно-общественъ деецъ. Две години билъ председатель на ученолюбивото дружество „Отецъ Паисий“. Земалъ дейно участие въ редактирането и издаването на детското списание **„Младина“.** Редактиралъ и издавалъ на свои срѣдства сп. **„Мисионеръ“,** а после **„Православенъ Мисионеръ“,** което излизало редовно въ продължение на десеть години. Неуморната дейность на Гр. Арабаджиевъ не могла да не привлече вниманито на Сливенския Митрополитъ Гервасий, който изявилъ желание да го подстриже въ монашески чинъ и го направи свой протосингелъ. Младиятъ Арабаджиевъ, който ималъ силно влечение къмъ духовенъ животъ и служение, се съгласилъ и **на 14 септемврий 1904 год. ст. ст. — Кръстовденъ, приелъ пострижение съ монашеско име ИЛАРИОНЪ** и билъ ржкоположенъ въ **иеродияконски чинъ, следъ което билъ назначенъ протосингелъ на Сливенската Митрополия.** На 15. IX. 1905 г., съ благословението на Св. Синодъ, билъ ржкоположенъ въ **Йеромонашески** чинъ и командированъ временно за преподаватель въ Софийската Духовна Семинария. На 15. I. 1906 год., съ благословението на Св. Синодъ, билъ възведенъ въ **Архимандритски** чинъ. Презъ м. августъ 1908 г. билъ поканенъ отъ Св. Екзархия и назначенъ ректоръ на Духовна Семинария въ Цариградъ. Като ректоръ на тая семинария, Архимандритъ Иларионъ е престоялъ само една година. Презъ м. септемврий 1909 г. той се връща въ България и отново бива поканенъ и назначенъ отъ Митрополитъ Гервасия за Протосингелъ на Сливенската Митрополия. Презъ време общоевропейската война е билъ лекторъ по философска пропедевтика три години подъ редъ при Сливенската мжжка гимназия „Добри Чинтуловъ“.

На 25 ноемврий 1917 г., за усърдна дългогодишна дейность, Архимандритъ Иларионъ, по решение на Св. Синодъ, **бѣ възведенъ въ Епископски санъ,** съ титлата

„Велички“. **Ржкоположението се извърши въ храма „Св. Димитъръ въ града ни.**

Следъ ржкоположението, Величкий Епископъ Иларионъ бѣ назначенъ отъ Св. Синодъ за Викарий (помощникъ) на Сливенския Митрополитъ Гервасий, на който постъ той се намираше до избора му за Сливенски Митрополитъ.

Презъ всичкото време на своето служение за благото на църквата и народа новоизбраниятъ Митрополитъ работи не само съ слово, но и съ перо. Рѣдко пропускаше Господски или други важни празднични дни, въ които просвѣщаваше богомолцитѣ съ своитѣ назидателни проповеди. Писалъ е редъ статии въ много наши вестници и списания и написа около 20 брошури съ религиозно-нравствено съдържание.

Неговото участие въ обществения животъ на града не бѣше изключение. Той зарегистрира голѣмъ активъ въ ученическитѣ трапезарии, които бѣха централизирани на едно мѣсто, подъ всестранната негова грижа. По време на войнитѣ бѣше всецѣло предаденъ на благотворителното дѣло за града и фронта. Особенъ дѣлъ има въ подържането и дейтелностьта на Сливенския клонъ „Червенъ Кръстъ“, чийто председатель и членъ бѣше нѣколко години, а сега почетенъ неговъ председатель, провъзгласенъ въ общото годишно събрание презъ 1927 година. А презъ време на Общо-европейскат война е билъ Областенъ делегатъ на дружеството „Червенъ Кръстъ“ при 3-та Балканска дивизионна областъ. Награденъ е:

1. Съ малкия и голѣмия кръстъ на дружество „Червенъ Кръстъ“;

2. Съ орденъ за гражданска заслуга II степень;

2. Съ голѣмия воененъ орденъ „Св. Александъръ“ II степень;

4. Съ кръста на Руския Червенъ Кръстъ;

5. Прогласенъ е за почетенъ членъ на нѣколко културно-просвѣтни дружества;

6. На негово име има основани нѣколко фонда отъ внесени отъ него суми;

7. Нѣколко години Св. Синодъ го е назначавалъ за Синодаленъ делегатъ за произвеждане зрѣлостнитѣ изпити при духовнитѣ семинарии и свещенически училища.

Всокопреосвещениятъ Сливенски митрополитъ Иларионъ пръвъ е срещналъ въ Бургасъ Негово Величество Борисъ III, Царь на Българитѣ и Нейно Величество Царица Йоанна, когато последната за пръвъ пѫть стѫпи на българска земя следъ бракосъчетанеито имъ — 30 октомврий 1930 година.

ПРОТОСИНГЕЛИ ПРИ СВ. СЛИВЕНСКА МИТРОПОЛИЯ

Действително, протосингелитѣ при Митрополията сѫ служители при самата Митрополия, на Митрополита, на неговата канцелария, но, косвено, тѣ сѫ служители и на катедралния храмъ. Тукъ тѣ не само че даватъ блѣскаво богослужение, но и повечето пѫти държатъ своитѣ просвѣтни християнски проповеди. По тази причина ние ще изброимъ поне имената на протосингелитѣ, които се считатъ и за служители при храма.

Митрополитъ Серафимъ нѣма протосингелъ, той имаше само **викарий** — Епископъ Гервасий.

Митрополитъ Гервасий имаше за свой протосингелъ **Архимандритъ Неофитъ Караабовъ,** сега Св. Видински Митрополитъ и председателствующъ на Св. Синодъ. Следъ него дойде **Архимандритъ Паисий Пастиревъ,** впоследствие Игуменъ на Св. Бачковска обитель. По-после Арх. Паисий биде замѣстенъ отъ Иеродяконъ и сетне **Архимандритъ Иларионъ К. Арабаджиевъ,** който стана Викарий на Митрополитъ Гервасий следъ като биде произведенъ въ санъ Епископъ подъ наименование „Величкий" — нине Сливенский Митрополитъ.

Митрополитъ Иларионъ имаше за пръвъ свой протосингелъ **Високопреподобния Архимандритъ Антимъ Димовъ,** роденъ въ с. Дамяново, Севлиевско, презъ 1879 год. Постѫпи като протосингелъ на митрополита на 18. VIII. 1923 г. и почина въ гр. Ямболъ на 1. XI. 1928 г.

Днесъ протосингелъ на Св. Сливенска Митрополия е **Негово Високопреподобие Архимандритъ Амвросий Ивановъ,** роденъ въ гр. Шуменъ на 8. XI. 1875 год. Свършилъ е Духовната Семинария въ Цариградъ и Богословския факултетъ въ гр. Черновицъ — Австрия презъ 1911 г. Приелъ монашеството въ Св. Преображенския манастиръ при гр. Търново на 17-годишна възрасть. Рѫкоположенъ въ Дияконски

Високопреподобний Архимандритъ Амвросий, протосингелъ на Сливенската митрополия.

чинъ презъ 1899 год., бидейки ученикъ въ Семинарията, отъ Велешкия Митрополитъ Авксентий, а презъ 1904 год. — въ чинъ Иеромонахъ отъ Блаженопочившия Български Екзархъ Иосифъ. Възведенъ въ архимандритско достоинство на 25. XII. 1925 г. отъ блаженопочившия В.-Търновски Митрополитъ Йосифъ. Билъ е: три години учитель; 5 г. протосингелъ при В.-Търновската митрополия; Дивизионенъ проповедникъ; Ректоръ на свещеническото училище въ Бачково; протосингелъ при Св. Сливенска Митрополия отъ 1 януарий 1929 г., която служба продължава да изпълнява и сега. Покрай прѣката си служебна и църковна работа, Негово Високопреподобие Архим. Амвросий работи въ нѣколко обществени организации като председатель и ржководитель. Награденъ е съ орденитѣ: Св. Александъръ IV ст. за гражданска заслуга и V ст. за военна заслуга.

---

† С. М. И.

СТОГОДИШНИЯТЪ ЮБИЛЕЙ НА ХРАМА „СВ. ДИМИТРИЙ“ ВЪ ГР. СЛИВЕНЪ — 1831—1931.

„Вни́дꙋ въ до́мъ тво́й, поклоню́сѧ ко хра́мꙋ свѧто́мꙋ твоемꙋ́“ . . . (Пс. 5, 8).

Презъ тежкитѣ робски години за Българскиятъ народъ храмоветѣ сѫ били единственитѣ мѣста за обединяването на всички, които, не намирайки подкрѣпа никѫде за облекчени тяжеститѣ на своя робски животъ, събирали сѫ се въ храмоветѣ и единствената имъ надежда е била въ Бога, комуто възнасяли молитви за спасение отъ тежкото робство.

Появата на храмоветѣ датира още въ Вѣтхия заветъ и то съ различни названия и форми.

Така, още въ времето на Кайна и Авела, на Ноя, на Авраама, на Иакова и други — сѫ били издигани високи мѣста наречени жертвеници, на които сѫ се принасяли жертви и сѫ се възнасяли молитви къмъ Бога за благодарность за даденото отъ Него, или да имъ даде необходимото за въ живота.

Въ времето на Мойсея се явява най-съвършения жертвеникъ, нареченъ **скиния.** Този жертвеникъ впоследствие — въ времето на Царь Соломона, станалъ за основа на бѫдащия храмъ, построенъ отъ послѣдния, комуто Богъ обѣщалъ, че

„очитѣ и сърдцето Му **ще прбивавать въ него** (храма) **всички дни“** (3 Цар. 9, 3). Този храмъ става мѣсто за обществено служение въ религиозенъ смисъль.

Съ падането на евреитѣ подъ Вавилонското владичество, Соломоновия храмъ билъ изгоренъ и разрушенъ. Но, слдъ възвръщането имъ отъ Вавилонския пленъ, Персийския царь позволилъ на евреитѣ да си построятъ новъ храмъ въ Иерусалимъ, работенъ близо 19 години. Последниятъ не билъ тъй великолѣпенъ, както Соломоновия, но споредъ насърдчението, което пророцитѣ давали на евреитѣ, ако и беденъ, щѣлъ да бѫде много по-славенъ отъ първия, защото въ него ще се появи очаквания Спаситель на мира.

Роди се Спасительтъ, надъ Него се изпълниха въ храма всички наредби на Моисеевия законъ, както и Той говореше **„дойдохъ не да разруша, но да изпълня“.** Той е билъ воденъ отъ родителитѣ си въ храма, а и Самъ Го е посещавалъ, като е проповѣдвалъ и поучавалъ народа въ него. Той е наричалъ храма **„домъ Отца Моего“** и **„домъ Мой“,** като е опредѣлялъ и назначението му, като **„домъ за молитва“** (Мар. 11, 17, Лук. 18, 9—14 — Притчата за Митаря и Фарисея и изгонването продавачитѣ изъ храма).

Спасительтъ не е проповѣдвалъ противъ сѫществуването на храма. Напротивъ. Той е символизиралъ послѣдния съ Себе си, когато е предсказалъ за Своето възкресение **„Съборете този храмъ и азъ въ три дни ще го издигна“.**

Съвременницитѣ на Спасителя виждаха въ Неговото лице необикновено човѣшко сѫщество. Тѣ сѫ говорили:

„Не сме слушали други да говори като този човѣкъ“ (за Спасителя) и въпреки това, намѣриха се противници и гонители на Спасителевото учение и Неговитѣ послѣдователи. Спасительтъ казваше на апостолитѣ Си **„Мене гонѣха, и васъ ще гонятъ“,** но да не се смущава сърдцето ви и не забравяйте думитѣ **Ми „на семь камени созижду Церковь Мою и врата адова не одолѣютъ ей“.** Подъ камъни, Спасительтъ е указалъ на вѣрата на Ап. Петра, която поставя за основа на Христовата Църква. Тя е и орѫжието, съ което Послѣдователитѣ на Христа Спастиеля търпеливо сѫ понасяли мѫченията отъ Противницитѣ, като я (вѣрата) запечатвали съ Своята кръвь. Гоненията сѫ способствували за увеличаването числото на Христовитѣ последователи. Последнитѣ сѫ намирали утѣха и спокойствие въ молитвитѣ и пѣс-

нопѣнията, като се събирали въ **горницитѣ** на нѣкое здание (Мак. 14, 15) и въ **катакомбитѣ.** Това е продължавало до възцаряването на **Константинъ Велики** въ времето на Когото Христовата вѣра става господствующа и числото на Христовитѣ последователи се е увеличавало по всички краища на земята. **„Идете научете всички народи“** . . . е била заповѣдьта на Спасителя къмъ Апостолитѣ. И Българскиятъ народъ билъ честитъ, дѣто попадналъ въ Числото на тѣзи народи съ покръстването Му отъ Св. Царь Бориса. Последниятъ е изпитвалъ голѣми неприятности още въ самото начало на покръстването на народа, който мѫчно можелъ да изостави езическитѣ си обичаи, но ги е преодолявалъ и съ помощьта на Св. Славянски братия — Кирила и Методия, ученицитѣ имъ и други ревностни защитници на Християнството, Българскиятъ народъ станалъ разсадникъ на Христовата вѣра и просвѣта между всички Славянски племена.

Съ превода на Богослужебнитѣ книги на славянски езикъ, започнало се извършването на богослужението въ храмоветѣ, построявани за тази цель. Въ тѣхъ народа е слушалъ проповѣдването на Словото Божие, чрезъ което сѫ се бичували разнитѣ пороци, като вмѣсто тѣхъ сѫ сѣяли семената на Християнскитѣ добродѣтели — вѣрата, любовьта и надеждата и се е посочвалъ пѫтя на спасението и длъжноститѣ на човѣка къмъ Бога, себе си и ближнитѣ. Храмоветѣ сѫ били единственитѣ мѣста, дѣто скърбнитѣ сѫ намирали утѣха и облекчение на болнитѣ си души, а щастливцитѣ — сѫ благодарили на Бога за постигналото ги щастие.

Такива сѫ били храмоветѣ за Българския народъ презъ тежкитѣ робски години, когато нито живота, нито имота, нито семейната честь сѫ били гарантирани за запазване отъ похищение.

Но, когато турцитѣ сѫ посегнали на храмоветѣ, едни отъ които разрушавали, а други превръщали въ джамии (такъвъ е билъ храма Св. София въ Цариградъ — сега джамия), силно било засегнато религиозното чувство на Българския народъ, но не допустнато отчаянието. Вѣрата се засилвала и уякчавала. Тя е обединявала всичко въ едно и, въпреки стремежа на нѣкои съседи на българския народъ (напр. гърцитѣ) да се заличи името „Българинъ“ отъ лицето на земята, се е запазило религиозното и националното чув-

ство. Борбата на Българския народъ съ гърцитѣ за запазване тѣзи две чувства е била **борба за животъ или смърть**. Стремежътъ на гръцкото духовенство да замени славянския езикъ при извършване богослужението съ гръцки и богослужебнитѣ книги съ гръцки, както и назначаването на гръцки владици и свещеници за извършване религиознитѣ трѣби на Българския народъ — сѫ засилвали повече умразата къмъ гърцитѣ. Интригитѣ на последнитѣ предъ турското правителство сѫ засегнали и българскитѣ храмове, строението на които не е било свободно безъ нуждното разрешение на Турското правителство. Но Българскиятъ народъ е постоянствувалъ и въ много случаи е строилъ храмове подъ формата на обикновена кѫща за живѣене, като се оправдавали предъ властьта, че строяли **„кѫща за попа"** (папасъ евеси).

Храмътъ **„Св. Димитрий" въ гр. Сливенъ,** е строенъ въ тоя видъ преди сто години (1831). Той е билъ училище за всички — безъ разлика на полъ и възрасть. Въ него не е проповѣдвано само за догмитѣ — за безконечнитѣ съвършенства на Бога, на Христа Спасителя, като Изкупитель на человѣческия родъ отъ грѣха, проклятието и смъртьта. Въ него богомолцитѣ сѫ получавали истинско понятие за човѣка и неговото назначение на земята, за последнята сѫдба на человѣческия родъ, за задгробния животъ, за вѣчното блаженство на праведницитѣ и вѣчнитѣ мѫки на грѣшницитѣ. Въ храма сѫ се насаждали добродѣтелитѣ: кротость, търпение, смирение, милосърдие, въздържание и др.

„Намирайки се въ такова училище, каквото е храмътъ, говори единъ святитель, ний нѣма да научимъ на какво разстояние земята се намира отъ слънцето, нито какъ да се запазимъ отъ гърма, обаче, ще узнаемъ колко далече стои падналия човѣкъ отъ Бога и какъ да се спасимъ отъ ударитѣ на небесното правосѫдие; нѣма да се научимъ да се вдълбочаваме въ сърдцето на планинитѣ и недрата на морето за изнасяне драгоцѣнноститѣ въ тѣхъ, но ще се научимъ какъ да се вдълбочаваме въ собственото си сърдце за търсене златото на чистата любовь къмъ Бога и перлитѣ на святата молитва; нѣма да се научимъ да говоримъ разни езици, но ще се отучимъ отъ езика на лъжата и коварството и ще разберемъ напълно езика на съвѣстьта и ще станемъ способни да беседваме съ Бога"*).

*) Съч. Инокентия, т. II стр. 13.

Отъ приведенитѣ мѣста за храма, като училище, всѣки може да извади заключение за ролята, която играе и може да играе всѣкога Св. Храмъ.

Следъ победата на Наполеона при Ватерло отъ генералъ Велингтонъ, (английски генералъ), и заточаването му (на Наполеона) на островъ „Св. Елена", генералъ Велингтонъ отишелъ въ Англия и посѣтилъ училището и църквицата, дѣто родителитѣ му го дали да се учи, когато билъ още младъ и като посочилъ на църквицата, казалъ: **„Тукъ е спечелена побѣдата при Ватерло"**.

И ний сега смѣло може да кажемъ, че храмътъ „Св. Димитрий" допринесе твърде много за победата надъ гръцкото духовенство и правото да има Българския народъ свое народно духовенство и да слуша и се моли Богу на свой езикъ.

Ето защо, празднувайки стогодишния юбилей на храма „Св. Димитрий" нека всѣки каже: **„Вни́дꙋ въ до́мъ тво́й, поклоню́сѧ ко хра́мꙋ свѧто́мꙋ твоемꙋ́"** и пожелаемъ той да бѫде и за въ бѫдаще такъвъ разсадникъ на Християнскитѣ добродѣтели, чрезъ които може да се крѣпи истинската вѣра въ Бога за запазване на религиозното и националното чувство, особено въ настояще време, когато покварата се шири навсѣкѫде и като лъвъ съ отворени уста, иска да погълне всѣкиго, когото срѣщне!

МИНАЛОТО НА гр. СЛИВЕНЪ И НАЧАЛОТО НА ЧЕРКВАТА СВ. ДИМИТЪРЪ

Началото на града Сливенъ се крие въ древностьта. Ние тукъ нѣма да направимъ подробенъ анализъ на това начало, нито пъкъ ще проследимъ развоя на града въ далечното и по-ново минало. Ще хвърлимъ само бегли бележки.

Макаръ че за града Сливенъ се поменава въ писменитѣ исторически паметници за пръвъ пѫть отъ историка Идрисъ въ 1153 г. следъ Христа, има данни и догадки, отъ които се вади пълното заключение, че той е сѫществувалъ много порано, че лѣговището на града въ неговата околность е било обитавано преди много вѣкове, безъ да обсѫждаме отъ кого, какъ и подъ какво название.

За насъ е ясно още, че най-старата часть на нинешния Сливенъ е квартала „Ново-Село", че следъ него се заправятъ махалитѣ „Дели-Балта", „Кафтанджиска" и че после следва заправянето на „Клуцхоръ" и останалитѣ махали. Сим. Та-

баковъ ни казва дословно: „Разпространяването на българската часть въ централния Сливенъ на северъ отъ „Фърчиловата“ воденици и Гюрчешмя и на югъотъ Кафтанджиската махала къмъ Машатлъка съ Мангърска махала, е станало ако не едновременно, то не много следъ застрояването на Аба-Пазаръ, Кумлука и Клуцхоръ. Сѫщото може да се каже и за разширяването на турския кварталъ, който, като събранъ и ограниченъ само въ едно пространство между Машатлъка, Новоселската рѣка и Коруча, е нараствалъ равномѣрно и постепенно“. И до сега се помнятъ харманитѣ въ Клуцхоръ. Тамъ бѣше праздно мѣсто преди нѣколко години. За такива хармани се разправя и на мѣстото на днешния площадъ „Христо Ботевъ“, дето пъкъ си вършели хранитѣ жителитѣ на централния Сливенъ. По-после това мѣсто се обръща на богатъ пазаръ за аби и шаеци, като се създава и Тъмната или Покрита чаршия. Мѣстото около бившия „Малъкъ булевардъ“, дето сѫ сега общинскитѣ барачни дюкяни, сѫщо е било хармани и датира отъ началото на XVIII в.

На мѣстото на сегашния пл. „Хр. Ботевъ“, дето било хармани, турцитѣ сѫ направили богатъ шадрафанъ. За това още се нарича това мѣсто „Шадрафана“.

„Помни се, казва Историята на Сливенъ, че преди „300“ и повече години единъ помакъ, изсѣкълъ гората **около** събореата днесъ Тахталѫ Джамия и направилъ голѣма бахча. А тази джамия е била именно при казания площадъ. Развалинитѣ ѝ още личатъ. Годината на това събитие, при липсата на писменъ документъ, не може точно да се установи, още повече, че преданието си служи съ крѫгли дати. Но, на всѣки случай, изразътъ „преди 300 и повече години“ ни отнася именно къмъ началото на XVI вѣкъ“.

Заправянето на Клуцходъ е станало следъ заправянето на централния Сливенъ (Делибалта, Кафт. м.). А онази часть на Сливена, която е южно отъ Машатлъка и отъ „Шадарфана“, е правена по-късно, заселвана по-късно, но не по-късно отъ XVI или началото на XVII в. Тукъ заселванеето е вървѣло смѣсено: и отъ турци и отъ българи, защото се появяватъ едновременно и църкви и джамии — необходими храмове за религиозния култъ на обитателитѣ. И макаръ че турцитѣ сѫ бивали винаги по-малко, далечъ по-малко отъ българитѣ, тѣхнитѣ джамии, изобщо, сѫ били много, а християнскитѣ храмове съвсемъ малко — резултатъ на едно господство.

Църквата Св. Димитъръ, която е предметъ на нашето внимание, не се знае отъ кога води своето начало въ така заправения новъ кварталъ южно отъ „Машатлъка" и „Шадарфана". Едно е само точно известно, че въ днешния си видъ е построена презъ 1831 година. Преданието говори, пъкъ и очевидци сѫ разправяли, че тази църква е била низка, дъсчена, на почти сѫщото мѣсто.

Турското господство, най-вече отъ XIV до края на XVIII вѣкове, не е позволявало да се правятъ голѣми или каквито и да било християнски храмове близо до джамии. А църквата Св. Димитъръ се намираше до джамия, което иде да подтвърди, че тя е правена преди джамията. Тази джамия се намираше срещу новия общински домъ, на ѫгъла на улицитѣ „Митрополитъ Серафимъ" и „Царь Освободитель", въ църковния кварталъ № 193 (по плана на града). Наричаше се „Х. Гидикъ джамиси" или още „Хаджи Реджебъ джамиси". Събориха я около 1891 г.

Споредъ С. Табаковъ, по думитѣ на Митю Ефенди, джамията е била построена въ 1710 год. Тази дата е важна за насъ, защото иде да ни докаже, че черквата е правена преди 1710 г. Съгласно турскитѣ наредби, черква не може да се строи до джамия. Обратното е било възможно.

Джамията е била правена отъ Х. Реджебъ. Негови потомци сѫ били Шекираа, и отъ Шекираа — Х. Гедикъ, чийто ново име е носѣла джамията къмъ 1831 г. а името на двамата е носила, като на благодетели, които сѫ ѝ завещали много околни дюкяни. Тия два потомъка ни връщатъ назадъ съ около 150 години и ни подсказватъ, че действително джамията е правена къмъ 1700 година, а черквата още по-рано, т. е. къмъ края на XVI или началото на XVII вѣкъ, когато е билъ заправенъ този кварталъ, и когато религиознитѣ нужди на населението сѫ нарасли едновременно съ развитието на квартала, и поради което ходенето на християнитѣ на църква въ далечнитѣ вече Ново-Село и Клуцхоръ е било невъзможно.

Твърде печално е, че за тоя старъ паметникъ ние нѣмаме никакви писмени данни, макаръ че другитѣ данни и обстоятелства ни позволяватъ да се доближимъ до действителното време за началото на **светия храмъ.**

Презъ 1815 г., три години следъ голѣмото чумаво, църквата Св. Димитъръ е горѣла заедно съ цѣлата чаршия,

която е била оничтожена отъ стихиенъ пожаръ отъ Аба-пазарь, голѣмия мостъ, чакъ до табацитѣ. Изглежда, че благочестивитѣ християни сѫ я възобновили веднага, поне до толкозъ, доколкото да може да се служи въ нея, защото намираме много икони (тѣхъ ще споменемъ другаде) подарени презъ 1817, 18, 19 до 1825 година.

Вѣроятно около 1825—26 година ще да е поискано ферманъ за построяване сегашната черква, защото мѫчно се е вземало такъвъ. За всѣка нова църква не, но за всѣка поправка се е искало специално разрешение — ферманъ, а за такъвъ е трѣбвало или много рушветъ или да се хлопа дълги години.

Изселването на сливенци е станало въ 1830 г. Преданието говори, че турцитѣ, като сѫ видѣли, че приготвенитѣ камъни за църквата сѫ много хубави, задигнали ги и направили джамията на Аба-пазаръ — срещу днешното данъчно управление. Това ще да е станало по време на изселването, **когато турцитѣ сѫ имали и зѫбъ** на българитѣ. А този фактъ говори, че разрешението е било взето, повечето материали сѫ били готови и църквата е била заправена и **довършена** презъ 1831 г. Ние подчертаваме, думата довършена, защото на едно мѣсто у Селимински се споменава, че църквата е била оставена отъ бѣжанцитѣ въ **развалини.** Не развалени, а въ недоправено състояние, защото е възобновявана следъ пожара, а причини други за развалянето ѝ не е имало на лице. Подъ думата „развалени“ ще се разбира изкарана до къмъ основитѣ. Това се потвърждава и отъ следното: Когато сливенци сѫ се приготвили да бѣгатъ, научилия се за това султанъ Махмудъ, веднага пратилъ да му намерятъ въ Цариградъ нѣкой виденъ сливенецъ да му разправи защо става това. Намѣрили **Вълчанъ Чорбаджи,** търговецъ на кебета. Изтръпналъ, той се явява при Султана. Като узналъ за какво го вика султанъ Махмудъ, успокоилъ се. Възползувалъ се отъ случая, че е при Султана и **извоювалъ позволение да се доправи** сливенската черква **Св. Димитъръ** (Ист. Слив. II. стр. 139).

И църквитѣ въ този си видъ не щѣха да бѫдатъ правени, ако не е било разрешението на султанъ Махмудъ да се строятъ християнски храмове. „Вразуми Богъ Султанъ Махмуда, та даде изинъ та се направиха черкви нови отъ темелъ. Отъ Едрене насамъ по пловдивска каза и по пазард-

жишка на сякое село големи и хубави". Автописъ на Тодоръ Даскала за 1820 г. Псп. кн. XXXV г. VII стр. 670 (С. Т. История Слив. II. 402 стр.).

Ето така се е появила и развила църквата Св. Димитъръ въ досегашния си видъ. Отъ Тогава до сега тя не е претърпѣла почти никакви външни и вѫтрешни промѣни, освенъ ония, които ще посочимъ въ другъ единъ отдѣлъ на тази книга.

ДУХОВНО ПОТИСНИЧЕСТВО И УСЛОВИЯ ЗА БЪЛГАРСКОТО СВѢСТЯВАНЕ

1. Потисничество

Двойното робство на българитѣ е добре познато. Следъ като турцитѣ сѫ окончателно завладѣли страната и като сѫ вселили у народа страхъ и подчинение, оставили сѫ го да си живѣе като рая, която чрезъ своя трудъ може да донесе само блага на султана и неговата империя.

Издънъ земя, обаче, се задава другъ врагъ, врагъ изкони — гъркътъ. Понеже гърцитѣ сѫ имали въ своитѣ рѫце върховната духовна власть, замислятъ да асимилиратъ българитѣ като нация и сѫ си поставили за първа своя задача да ги оничтожатъ религиозно и езиково. Това е единъ дълбоко замисленъ планъ, който би далъ отлични резултати.

Въ началото на XVIII в. дейностьта на гръцкото духовенство е била твърде силна; постиженията сѫ били много голѣми. Езикътъ, писменостьта и нравитѣ на българина сѫ били много разрушени.

Повикътъ на Отца Паисия е последствие на накипѣла и наболѣла отъ тия пъклени действия народна душа. Ако планътъ на гръцкото духовенство не е билъ замърсенъ съ редъ алчни и нечистиви дѣяния, които да възмутятъ българина; ако срещу всичко това не сѫществуваше оня здравъ националенъ духъ и онази крепка религиозна народна душа, която нищо не можа да разруши: нито ятагана, нито коварството на Фенеръ, нито домогванията на католици и протестанти, българизма би билъ оничтоженъ отдавна и името „българинъ" едва ли щѣше да се чува.

Живѣлъ съ вѣкове на главния кръстопѫть отъ Европа за Азия, българинътъ е изработилъ и дълбоко загнѣздилъ въ себе си инстинкта за самосъхранение. Този инстинктъ

проблѣсна силно въ неговитѣ бележити богодѫхновени, силни и упорито енергични мѫже. Той се съхрани въ неговитѣ отшелнически кѫтове — мънастиритѣ, дето ятаганитѣ, коварството и домогванията мѫчно достигаха.

Появата на Паисия и Софрония не е една случайность въ нашия битъ. Тѣ сѫ продукти на една страшна епоха, тѣ сѫ есенция на общонародни страдания и болки, тѣ сѫ феникса изъ пепелището на асимилацията на българския народъ. Тѣ сѫ проява, дошла да посочи злинитѣ, що идатъ отъ всѣкѫде. И съ своя душевенъ вихъръ тѣ запалватъ факела на съзнанието и го разнасятъ по четиритѣ края на българскат земя.

Паиисий говори съ високъ гласъ, който се носи изъ тъмнитѣ духовни дебри на България. За да се види ясно какво сѫ били направили грѫцкитѣ духовници съ българина и България, ние ще се задоволимъ да приведемъ само следния пасажъ отъ професоръ Д-ръ П. М. Нойковъ, даденъ при разглеждане ролята на Паисия: „Така, на тия българи, които сѫ започнали да учатъ грѫцки езикъ, да се водятъ по грѫцкитѣ нрави и обичаи, затуй, защото гърцитѣ сѫ по-умни, по-цивилизовани отъ българитѣ, той (Паисий) отговаря: **но нима нѣма други народи по-умни и по-цивилизовани отъ гърцитѣ? Защо гърцитѣ не оставятъ своя езикъ и своитѣ обчаи, както ти безумниче?** Той насърдчава българитѣ да се не срамуватъ отъ своята простота, отъ своето невежество и отъ това, че нѣматъ много търговци, учени, хитри и славни мѫже на земята, че повечето отъ тѣхъ сѫ прости орачи, копачи, овчари и занаятчии. Отъ Адама даже до Давида, отговаря О. П., и до праведния Иоакимъ, до Иосифа обручника, колкото праведни и свети пророци да бѣха и да се наричаха патриарси велики на земята и предъ Бога, никой отъ тѣхъ не бѣше нито търговецъ, нито по-хитъръ, нито горделивъ, като сегашнитѣ горделивци, които ги иматъ на почить, на които се очудватъ и подиръ чинито езикъ и обичаи се влачатъ. Всички тѣзи праведници сѫ били земледѣлци и овчари, били богати съ добитъкъ, съ земни плодове и сѫ били прости и незлобиви. Пъкъ и самъ Христосъ слѣзе на земята и проживѣ въ дома на простия и бедния Йосифъ. Богъ обича, помага и милва проститѣ и незлобиви орачи и овчари и най-първо тѣхъ възлюбилъ и прославилъ на земята, а ти се срамувашъ затуй, че българитѣ сѫ прости и не хитри овчари и

орачи и оставяшъ своя родъ и се хвалишъ съ чуждъ езикъ и се влачишъ по чужди обичаи. Ако българитѣ сега сѫ нещастни, за това сѫ виновни злитѣ, коварнитѣ и грабителитѣ гърци, които неможейки да надвиятъ на българитѣ, сѫ повикали турцитѣ противъ тѣхъ, които сѫ ги заробили, а следъ това и съ своята хитрость сѫ настанили свои патриарси, владици и свещеници въ България, които грабятъ и изтезаватъ населението . . . О. П. съветва българитѣ да не се отчайватъ отъ нещастното положение, въ което сега се намиратъ, защото чудни сѫ сѫдбитѣ Божии и неизследими сѫ начинитѣ, по които той управлява и промишлява за свѣта".

Ние нѣма да цитираме всеизвестния Паисиевъ укоръ върху българитѣ, но подчертаваме гореприведения духъ на повеля и рѣдко отеческо наставление, за да констатираме каква велика душа на премѫдрость и духовно обнадеждване се е появила въ най-страшното време на духовно крушение на българина въ втората половина на XVIII в.

Споменахме за падението на гръцкото духовенство и неговото омърсяване презъ сѫщото това време. Всичкото това омерзвление не можеше да не роди друга височовъзмущаваща се българска, национална фигура — **многострадалний Софроний, Епископъ Врачански.**

Еп. Софроний дава потресни картини отъ дѣлата на гръцкото духовенство. Ние нѣма да ги цитираме. Тѣ се знаятъ. Нѣма да цитираме, сѫщо тъй, гнуснитѣ данни, чистосърдечно написани отъ М. Дринова, въ неговата книга „Исторически прегледъ на Българската църква".

Сливенъ още въ началото на XIX в. (1827 г.) има зарегистриранъ актъ на негодуване противъ гърцизма, дето съ камъни е гонилъ къмъ Ямболъ Одринския владика Герасимъ, за неговитѣ беззакония и наказания на българи свещеници и учители въ Сливенъ (Раковски. „Горски пѫтникъ"). Не ще приведемъ данни и факти отъ д-ръ Селимински за други още гръцки владици, които данни сѫ тоже отвратителни и гнусни.

Презъ време на това духовно потисничество, посрѣдъ което се е развивалъ и живота на черквата **Св. Димитъръ,** ние избѣгваме да говоримъ за турскитѣ издевателства надъ българитѣ. Достатъчно е за тѣхното сѫществуване да споменемъ, че самъ „Султанъ Махмудъ въ пѫтуването си презъ 1837 г., лично е възвестилъ навсѣкѫде, че той гледа на всич-

китѣ си поданници еднакво и за всички се еднакво грижи, а синъ му **Абдулъ Меджидъ** презъ 1839 г. е далъ съ знаменития си Гюлхански Хатишерифъ тържествено увѣрение, **че висшето правителство има предвидъ да тури край на всѣкакви неправди и претѣснения**" (Т. С. Бурмовъ. Б. Ц. разпря).

2. Свестяване

Освенъ горепоменатитѣ първобудители на народната свѣстъ въ епохата на мраковетѣ, и на политическото и религиозно оничтожение на българина, епоха презъ която се губи всѣка следа на сѫществувание, на религия и училище, освенъ Паисия и Софрония, започватъ да се надигатъ още редъ фигури, озаряващи хоризонта на съзнанието, на свободата.

Такива сѫ: **Ат. Нешковичъ,** който е напечаталъ въ Будинъ въ 1801 г. своята „Исторія Славяноболгарскаго народа", която въ продължение на 10 години е претърпѣла три издания.

Петъръ Беронъ, който съ своя букварь въ 1824 г. създаде началото на свѣтско образование, като нареди покрай черковнитѣ молитви всѣкакви естествени, исторически и географически познания.

Василъ Евст. Априловъ, който въ 1830 г., възпламененъ отъ многозначещето за насъ съчинение на Венелина „Старитѣ и сегашни българи", се възражда духовно, осъзнава своя български произходъ и гордость и създава известната на негово име гимназия въ Габрово презъ 1833 г.

Следъ това се зараждатъ много такива имена, които до епохалната 1877 г. ставатъ **плеада.**

Друго обстоятелство е благоволението на турското правителство да издава въ началото на XIX в. фермани на християнитѣ да си правятъ църкви по-сносни и по-великолепни отъ дотогавашнитѣ.

Гръцката завѣра презъ 1820—30 г. отваря очитѣ на много българи, като на едни дава възможность непосрѣдствено да се борятъ за вѣрата противъ агарянитѣ, а други освестява за правото на тѣхното сѫществувание.

Идването на Рускитѣ войски за свободата на Гърция, 1828--30 г., — **похода на Дибича Забалкански** — е една

брънка доста голѣма отъ благоприятнитѣ условия за събуждане.

Гюлханския Хати Шерифъ 1839 г., **голѣмитѣ панаири въ Узунджова и Сливенъ** презъ годинитѣ 1830—40; **контакта на българитѣ съ много вънщенъ търговски свѣтъ;** преселването и връщането на много българи въ Бесарабия презъ 1830 г.; **Хати Хумаюна отъ 1856 г.,** съ който султанъ Абдулъ Меджидъ сѫщо признава равенството на населението въ Отоманската държава; Севастополската война, — всичко това сѫ най-благоприятни условия, които създадоха оня духъ и ония дѣла, които бидоха увѣнчани съ пълна религиозна и политическа свобода, разкѫсване веригитѣ на духовния мракъ и петвѣковното нечувано въ историята на народитѣ тежко политическо робство.

Великанитѣ за черковната свобода изтърпѣха всички гонения и козни, преодолѣха хилядолѣтни закоравѣли традиции и намѣрения, окрасиха своя ореолъ съ епични борби и дѣла, напластиха около себе си нечуванъ брой съратници и туриха вѣнецъ на Българската черква презъ 1870 год. на връхъ Великдень въ църквата **Св. Стефанъ** въ Цариградъ. Тѣ разчистиха пѫтя на самоотверженитѣ борци за политическата борба и свобода. Вихрения набѣгъ изъ турската империя на великитѣ апостоли, бесилкитѣ, гърмежитѣ, димящата сладка кръвь на свѣтлитѣ революционери възвестиха на цѣла Европа многоожиданата свобода на българина, — резултатъ на народното свестяване!

Когато по-нататъкъ проследимъ живота на Сливенската църква „Св. Димитъръ“, ние ще видимъ какъ всичко е живѣло съ единъ духъ на новость, на човѣчность, на свобода и всепобедность.

Ние говоримъ за тия условия на българското потисничество и освестяване, за да видимъ, че тѣ сѫ разпалвали низинитѣ и отъ низинитѣ сѫ израсли общитѣ творци на грядуща България.

РОЛЯТА НА ЧЕРКВАТА СВ. ДИМИТЪРЪ ДО ОСВОБОЖДЕНИЕТО

Проява. Ролята на Сливенската черква е била най-разнообразна и съ широкъ размахъ. Ние ще видимъ, че нейнитѣ хора отдавна сѫ влѣзли въ сериозни обществени

акции. Тѣ сѫ проявявали голѣмъ интересъ къмъ общебългарскитѣ прояви, а на нѣкои сѫ бивали сами родоначалници. Както видѣхме, още преди да бѫде застроена църквата въ сегашния ѝ видъ, нейнитѣ църковници сѫ изгонили Одринския владишки Герасимъ презъ 1827 г. — две години преди идването на Русия. Да се изгони единъ владика отъ едно паство, да бѫде преследванъ вънъ отъ града (по шосето за Ямболъ) и едва да спаси живота си отъ камънитѣ на това паство, това говори, че тия пасоми не само че сѫ били накипѣли отъ сторенитѣ въ момента золуми, но сѫ били накипѣли още отъ по-рано и, най-главно, сѫ имали въ себе си оня куражъ и доблесть, които мѫчно могатъ да се намѣрятъ у хора потиснати отъ политическо робство, сложено върху ятагана и отъ духовно робство, сложено върху страхътъ отъ Бога. Да се отърсишъ отъ тѣзи две страшила за живота и душата и да предприемешъ една акция на гонение съ камъни на единъ „Божи представитель", това значи да имашъ пълна вѣра въ своята правота и да имашъ единъ духъ крепъкъ и бодъръ, духъ решителенъ и несъкрушимъ.

Сливенскиятъ храмъ Св. Димитъръ е приютявалъ подъ своя божественъ покривъ духовни сили, които поради любовьта си къмъ България, българизма, родния си езикъ и праотеческата си вѣра, сѫ питаели силна умраза къмъ своитѣ политически и духовни сатрапи. Какъ сѫ се справили съ политическитѣ сатрапи — това не ще се разгледа въ настоящата книга: то се знае; но какъ сѫ подвели и водили борбата съ духовнитѣ потисници — гръцкото духовенство, това ще прегледаме до толкозъ, доколкото то е станало фактически и доколкото е събрано и предадено въ историята на Сливенъ, кондицитѣ и другаде.

Сливенци въ началото на борбата. Знае се, че твърде отдавна, преди годината 1870, въ Цариградъ е била поведена борбата противъ Цариградската Патриаршия. Годината 1840 се брои за начало на българо-гръцката распря. Начало сѫ дали търновчани, като сѫ пратили въ Цриградъ една комисия да се оплаче на турското правителство отъ притесненията на владиката си Панарета. Въ тази комисия сѫ влизали търновци и габровци, видни хора. Въ това време сѫ били въ Цариградъ и Неофитъ Хилендарски Бозвелията отъ Котелъ — архимандритъ, и монахъ Иларионъ Стояновичъ, който отпосле става епископъ при българската въ Цариградъ

църква съ титлата Макариополский и по-после — въ 1872 г. — става Митрополитъ Търновски. Тѣ двама, разпалени синове за българи владици и духовна свобода, ставатъ центъръ на противогръцкото движение, което е тъй сложно и тъй вече известно, и край тѣхъ се напластяватъ множество други великани. Нѣма да ги изброяваме. Но ще споменемъ, че макаръ не съ громки имена, но съ съвсемъ живо участие, като важни дейци сѫ влизали и много **сливенци,** които не сѫ силно набелязани. Тия сливенци сѫ били: **Илия Недѣлковичъ,** виденъ Цариградски търговецъ, **Димитъръ Добровичъ, х. Мина Пашевъ, Стефанаки П. Стефановъ, Господинъ Данчевъ, Захария Вичевъ, Антонъ Добревъ Кантарджиевъ, Василъ П. Стояновъ, Г. Данчевичъ** и др.

Дѣла. Започнатото въ Цариградъ противопатриаршеско движение скоро намира назидателенъ гласъ и въ самия Сливенъ. Изгонването за втори пѫть на гръцкия владика отъ Сливенъ се предшествува отъ редица опити въ града за въвеждане на българското богослужение въ черквитѣ. Пръвъ, който се е опиталъ да чете евангелието на български въ Сливенъ е билъ **попъ Х. Димитъръ.** Презъ 1856 г. тукъ идва Иларионъ Макариополски, който раздалъ на свещеницитѣ по единъ трѣбникъ и други „славянски" книги и насърдчава започнатото дѣло.

„Около 1858 година сливенци решаватъ окончателно да изхвърлятъ гръцкитѣ книги отъ черквитѣ. Въ това движение отъ учителитѣ най-видно участие е взелъ **Добри Чинтуловъ.** По насъскването на владиката, веднажъ, когато той се опиталъ да чете „Апостола" на бългрски, бабитѣ едва не го смазали отъ бой. Но сторената веднажъ крачка предизвиква втора и други. На първо време се прокарало да се чете на български въ едната половина на черквата **Св. Димитъръ.** (Разправя се, че въ черквата Св. София започнали да четатъ на български много по-рано. Клуцхорската черква Св. Никола е вървѣла въ тая посока следъ сливенската Св. Димитъръ).

„Като пристигналъ въ града протосингельтъ на Одринския Митрополитъ, Иосифъ, въ качеството си на таксидиотъ да събира владицина, сливенци, по настояването на мѣстнитѣ учители, извадили гръцкитѣ книги отъ черквата Св. Димитъръ и ги скрили въ хизбата на тогавашното централно училище (днешната мѫжка гимназия). Това било презъ 1858 г.

Когато Митрополитътъ се научилъ за това „светотатство", ако и да е знаелъ истинскитѣ виновници, не смѣялъ да предприеме срещу тѣхъ каквото и да е гонение, само и само да не раздразни още повече наостренитѣ безъ това сливенци. Той се задоволилъ да имъ прати едно „послание", което било донесено въ града отъ сѫщия протосингелъ, придруженъ отъ гавазина му, нѣкой си Георги. Въ посланието си владиката апелиралъ къмъ християнскитѣ чувства на сливенци, напомнилъ имъ, че тѣ сѫ негови чада и че трѣбва да му се подчиняватъ, а не да отиватъ по акъла на нѣкои „непрокопсани синковци".

„Сливенци, особено по-младитѣ и по-интелегентнитѣ, освенъ, че не се покъртили отъ тия слова, **но решаватъ да не плащатъ вече владищина.** Но нѣщо повече. Посланието не станало достояние на цѣлото сливенско паство, а презъ една недѣлна сутринь, следъ черковния отпускъ, то било предадено на аутодафе, въ присѫтствието на протосингела и гавазина му. Пръвъ го подпалилъ разпаленииятъ сливенецъ **Донко Дончевъ,** а край неего сѫ личели събуденитѣ тогава сливенски младежи **Н. Боровъ** (Бората), **Анастасъ Х. Добревъ, Стефанъ Гидиковъ, Петъръ Бабата, П. Геновъ** и т. н. Мѣстниятъ управитель на сливенскитѣ училища **Сава Доброплодний,** инакъ свитъ и тихъ, разпалва се отъ куража на новото поколение и държалъ подходяща за случая речь. Събраното множество въ черковния дворъ взема примѣръ отъ тоя актъ и отива напредъ. Само малодушнитѣ и бабитѣ се кръстѣли предъ стореното и напущали зрелището съ думитѣ, че „това не е на добро". Идва редъ и на самия владика. Сливенци се приготвятъ за решителна борба. Идването му било най-вече съ цель да изучи положението въ града и лично да въздействува надъ немирнитѣ елементи. **Нека забележимъ, че Сливенъ презъ тая година (1859) и прзъ тая епоха въобще е билъ най-неспокойниятъ кѫтъ не само въ духовно, но и въ политическо отношение** (к. н.)

„Владиката, именуемъ **Кирилъ,** съ епископъ Хрисантъ, пристигналъ въ града презъ месецъ юлий 1859 г. и кондисалъ въ дома на видния сливенецъ Жечковъ. Още преди пристигането му, младежитѣ решили да го изпѫдятъ публично отъ черквата, тъкмо презъ време на черковната служба. Било уговорено, щото въ сѫбота вечерь да се прати

една комисия отъ граждани, която да го моли да чете сутриньта по български.*) Очевидно е, че това искане е било отхвърлено категорически, па и самитѣ сливенци не се изненадали отъ изхода му, защото за тѣхъ, спроти предначертаното, това сондиране било просто претекстъ. **Сутриньта, когато въ черквата Св. Димитъръ се стекълъ множество народъ отъ тритѣ квартала, както се случвало винаги, когато въ града идвалъ владиката, младежитѣ събрани въ чорквата нервно чакали момента на епохалния актъ. Дияконътъ, българинъ по народность и държащъ българска страна, още повече, че билъ уведоменъ да чете по български, започналъ въ тая смисъль, но владиката го прекѫсналъ и му порѫчалъ, да чете по гръцки. Едва изрекълъ „етѝ ке етѝ (пàки и пàки), наелектризиранитѣ младежи отъ едно гърло извикватъ: „български искаме, долу гръцкия“. Виковетѣ се повторили и потретили. Настанало суматоха, невидена до тогава. Бабитѣ се разревали съ виковетѣ: „Бре какви години дочакахме, тичайте убиха владиката“, а по-малодушнитѣ граждани си „омиватъ рѫцетѣ“ и избѣгватъ отъ черквата. Владиката смутенъ и разтреперанъ, скоро добива куражъ отъ нѣкои отъ мѣстнитѣ гъркомани, които се намѣсили и го успокоили да не слуша „ония момчетии“ и да продължава службата на гръцки, въ каквато смисъль е извикалъ и фанатизираниятъ сливенецъ, възпитаникъ на атинския филологически факултетъ, Яни Сотировъ. Това още повече раздразнило младежитѣ, които решаватъ да изкаратъ дѣлото до край, и още по-гръмогласно почнали да викатъ: „навънъ, навънъ!“ Казватъ, че нѣкои отъ тѣхъ били вѫоръжени и даже, въ случай на разправия между българи, нагласили нѣколко мѫжаги съ сопи край черковната врата. Между тия мѫжаги личели Вичо Пѫдароолу, Георги Ал. Сакантията и др. При тия викове паниката взема връхъ, а владиката, убеденъ окончателно въ невъзможностьта да продължава службата, билъ незабелѣзано изтласканъ вънъ върху вълни отъ раздвижено гъмжило. Разправятъ, че той заплакалъ при тая сцена, а бабитѣ, които вѣрвали, че черквата ще се събори още при първитѣ викове,**

---

*) Съгласно Димитровъ (кн. Бълг. I. 358) Сливенци сѫ били едни отъ първитѣ, които сѫ отказали да вауматъ участие при избирането на патриархъ, и пратили прошение до Високата порта, съ което искали да се даде на българитѣ „независима иерархия“.

напущатъ я преди да стане това, съ страхъ, че **зарадъ „ония чапкъни, които нѣма да** харосатъ“, **ще си изтеглятъ всички и че нѣмало вече да има „берекетъ“. („Хората докато почитали владиката — и Господь берекетъ давалъ; тогазъ две пити за пара и една бадевà!“)**

„Новината за станалото като буря се разнесла изъ цѣлия градъ. На всѣкѫде злободневния въпросъ и разговоръ било изгонването на владиката и очакванитѣ проклетии. Скритъ у приятели, той тайно напусналъ града и му се заканилъ. Нѣкои разправятъ, че е билъ даже и ударенъ, и че е бѣгалъ изъ града въ пълна владишка премѣна, но това ще е преувеличено. Тъй или инъкъ, гръцкиятъ владика, за честь на сливенци, билъ изгоненъ отъ града, а новината за това се разпространила между другитѣ градове и вестници съ похвали и възхищение за сливенци.

„Между имената на по-виднитѣ сподвижници около тоя актъ, край тия на споменатитѣ вече, трѣбва да споменемъ още и тия на Андрея Златевъ, Тодоръ Миновъ, Попъ Георги (Шишата), Спасъ Кожухаровъ, Ст. Петровъ, Дим. Боевъ, **Илия Жечковъ** и др.

„Последниятъ е билъ синъ на Димитъръ Жечковъ, у дома на когото е слѣзълъ владиката, разпаленъ и интелегентенъ момъкъ съ солидно образование. Следвалъ е въ Парижъ и умрѣлъ отъ охтика. Той е билъ единъ отъ случайнитѣ жертви на владишкото проклятие, защото бабитѣ разправяли, че всички тия, които сѫ викали противъ владиката, нѣма да „харосатъ“ и щѣли да умратъ „безъ време“.

„Отъ Сливенъ владиката избѣгалъ въ Ямболъ, отдѣто мислѣлъ съ помощьта на турскитѣ власти и на нѣкои гъркомани да дойде пакъ въ Сливенъ. Отъ името на сливенскитѣ ратници Х. Димитъръ билъ натоваренъ да прати известния попъ Юрданъ до владиката въ Ямболъ съ известието, че ако се опита пакъ да дойде въ Сливенъ, **ще бѫде убитъ.** Х. Димитъръ е билъ най-малко човѣкътъ, който се шегувалъ въ подобни мисии. Презъ тая година той е билъ едва 18-годишенъ, а името му, както разправя Зах. Стояновъ, е било вече записано въ „бабаитския кодексъ“.

„Когато митрополитъ Кирилъ отишелъ въ Ямболъ на следната година (1860) да събира владищината си, Ямболци, още несъбудени и страхливи, го посрѣщнали съ голѣми тър-

жества, заплатили владицината и го изпратили по сѫщия начинъ (ср. Димитровъ. Княж. България. 393). Но сливенци, щомъ се научили, че Кирилъ билъ въ Ямболъ, писали му да не идва въ Сливенъ, защото, освенъ че нѣма да му дадатъ пари, но нѣма и да го приематъ въ града си. Кирилъ не се решилъ да дойде и съ писмо до тѣхъ отъ 29 декемврий пише: въ разстояние на 21 день ако не внесатъ владицината, която му дължатъ за три години (значи сливенци престанали да му плащатъ още въ 1857 г.) и която сума възлизала на 118,000 гроша, то той самъ ще дойде да я събере чрезъ властьта (Димитровъ, op. cit. p. 393). При това Кирилъ писалъ и на Сливенския каймакаминъ да изпрати 6 сливенски първенци въ Одринъ съ които да се споразумѣе за разхвърляне владицината въ бѫдаще. Каймакаминътъ събралъ първенцитѣ и ги накаралъ да отговорятъ на Кирилъ. Н 31 — въ недѣля, събрания въ **черквата Св. Димитъръ** народъ далъ следующия отговоръ на каймакамина: „ако българскиятъ патриархъ (униятскиятъ), който е снабденъ тоже съ царски бератъ, или честното правителство поиска нѣщо отъ сливенци, готови сѫ да отговарятъ, но на лица, които народътъ никакъ не припознава, неможе нито да отговаря, нито да пише, нито пъкъ и лула тютюнь да имъ даде (Димитровъ op. cit., 393, той е събиралъ даннитѣ си отъ съвременници и очевидци). Кирилъ още веднажъ се опиталъ да принуди сливенци да му дадатъ владищина, но тѣ съ своето постоянство научили и ямболци да не му плащатъ вече (ib., 393).

Заразата. „Примѣрътъ на сливенци съ прогонването на гръцкия владика е билъ заразителенъ. Скоро го последватъ старо-загорци, шуменци и др. Въ една писмо единъ старъ ветеранъ по възраждането ни, като се обръща къмъ народа си, и неговитѣ градове, съветва да направятъ и тѣ толкова, колкото Желѣзненци (ст.-загорци), **сливенци,** шуменци и пловдивци, па и съ милостьта на Царското правителство ще се постигне желанното безъ да има нужда отъ уния", — която е последне прибѣжище, защото „тія епархіи (Желѣзникъ, Сливенъ и т. н.), като сѫ отрекоха отъ гърчкаго Цариградскаго патриарха, безъ да си припознаятъ друга, чузда на себе си и на отоманското царство, духовна глава — **лошо ли управляватъ църкви и църковни си работи?"** (Писмо за църк. бълг. въпросъ и т. н. Цариградъ 1861 г. стр. 12).

Непокорство. „Презъ 1860 г., когато сливенци сѫ били

поканени чрезъ Одринския митрополитъ да се готвятъ за изборъ на новъ Цариградски патриархъ, тѣ отговорили, че не припознаватъ надъ себе си никоя друга власть, освенъ тая на духовното си началство **при българската народна черква** (Бълг. кн. ч. II, кн. II. 1860.)".

Борцитѣ не спиратъ. Борцитѣ за църковна свобода въ Сливенъ не спиратъ. Презъ годинитѣ 1860 и 61 борбата е била засилена твърде много. Тѣ отнасятъ въпроса до турското правителство. Въ едно писмо, отправено до Високата порта, което, споредъ С. Табаковъ, е намѣрено у П. Минковъ, дългогодишенъ тогава членъ секретарь на Сливенската черковна община, се говори съ единъ разпаленъ духъ противъ гръцкото духовенство, неговитѣ козни и стремежи да ни направятъ **урумъ-меллети** и да онищожатъ писменностьта и езика. Ако не бѣше тяжесть за тази малка книжка, бихме предали цѣлото това писмо. Все пакъ, за илюстрация, даваме нѣкои пасажи:

„Но реченитѣ наши клеветници и непримирими гонители, заради грабителскитѣ си користолюбия и други свои политически цели, хитролукаво, сѫ измислили да ни налагатъ и чрезъ П. Ц. правителство тѣхното народно название: „румъ-меллети". Ние румъ меллетъ?! Това не е истина Ваше Високопревъзходителство. Гъркофанариотитѣ безстидно сѫ ви лъгали; у насъ и малкитѣ деца който попита, ще му кажатъ, че сѫ всинца българи, следователно **булгаръ миллети,** съвсемъ различенъ и по произхождение, и по езикъ, и по нрави, и обичаи, и по православната си прѣчиста Христова вѣра, на която тѣ само името сѫ употрѣбявали, за да я оскверняватъ съ всѣковидни систематически и противорелигиозни беззакония, въ които вѣковно непоправими сѫ се показвали съ всичкитѣ си лицемѣрни отъ врѣме на врѣме обѣщания за поправление. Затуй единодушно и рѣшително ги отхвърли цѣлиятъ български народъ, като отстѫпници отъ нашата вѣра.

„Тѣ не само искаха да ни налагатъ лъжовно тѣхното народно название румъ-меллети, което за насъ е нетърпимо, но и действително, за да ни погърчатъ всѣкакъ сѫ се мѫчили съ коварство и интриги да грабнатъ черковната власть надъ насъ, и затуй силомъ сѫ ни налагали по церквитѣ и по училищата тѣхния гръцки езикъ ... Но ние и сега пакъ покорно просимъ да благоволи П. Ц. Правителство да поспеши

да ни избави колкото е възможно по-скоро и отъ голѣмитѣ и отъ малкитѣ тѣхни идеи и отъ всѣко сношение съ тѣхъ".

Този повикъ се позовава отначало на Хати-Хумаюна отъ 1856 г., който дава равноправие на подчиненитѣ народи. Като искатъ сливенци съ това писмо равноправие, искатъ да иматъ и „свой **миллетъ-баши** въ лицето на **свое духовно началство**" и

„Да благоволи да дозволи царското правителство, щото българскитѣ представители съ своитѣ духовни началници да си уреждатъ своя духовна йерархия и да си **изберать** свой миллетъ-баши и свещеноначалникъ, който да се припознае отъ царското правителство".

Датира отъ февруарий 1861 г.

Старо здание въ черковния дворъ. На дъното — отворената врата — „Общата стая", дето сж разрешавани всички събития и въпроси.

Сливенци проповѣдватъ анатема на гръцкитѣ владици.

Черковната ни община не спира своитѣ действия. Тя нагласява околнитѣ села да действуватъ единодушно и пише „До Градецко то Общество. — Любезны еднородцы! Съ настоящето си прихождамы да изявимъ радостлива за българскія народъ вѣсть; днеска сахатя по 5: получихы отъ телеграфа депеша въ която ни явява Г-нъ Золотовичъ (фенерски тѣ владици афоресаха наши тѣ Владицы и народъ, и

ный въ четвъртъкъ ще афоресамы тѣхъ, явете на околны тѣ си градове) това кратко изложеніе като пріехмы заевихме незабавно на каймакмина си, какъ и ный тука на 2 мартъ ще направимъ и тържествувамы като празнувамы церковно, ше се испей и анатема врьхъ грьцкія патріархъ и неговы тѣ Владици; това въ знаяни и увѣреніе ваше: последувайте този примѣръ за да бѫдемъ въ единомысліе. Сливенъ 28 февруарія 1861 г. Ваши съсѣдни гражданы (следватъ подписитѣ).

Смущение и негодувание. Известно е, че презъ 1868 г. отъ Гавриилъ Кръстевичъ и Илар. Макариополски (съ негово съдействие) сѫ били изработени два проекта за царски ферманъ, съ който да се разреши автономностьта на българската църква. Проектитѣ сѫ били изработени на 3 октомврий 1868 год., а предадени на Патриаршията и българскитѣ представители на 10 октомврий с. г.

Иде срѣдата на 1869 г., а ферманътъ още неиздаденъ. Духоветѣ въ провинцията се смущаватъ, пъкъ и не е лишено отъ известни интриги и противодействия. Затова сливенци отправятъ писмо до Българската община въ Търново, съ което намиратъ, че има „непростително немараніе, бездѣліе и отсѫствіе на всѣко чувство на народно достолѣпіе отстрана на нашитѣ представители въ Цариградъ“. И, като намиратъ че въ народа настѫпва „крайна унилость и постепенната деморализація“, даватъ планъ за обща едновременна постѫпка съ единна „жалба“ да се съобщи, че следъ голѣмата радость настѫпва крайно отчаяние чрезъ безконечното отлагане и **дейцитѣ ни въ Ц-дъ да не приематъ никакво спогаждане и приемане вънъ отъ двата проекта.**

Тържество. Не е мѣсто тукъ да се разглеждатъ сложкитѣ перипетии, презъ които минава въпроса за църковната самостоятелность, но ще добавимъ, че на 28 февруарий 1870 г. Великиятъ Везиръ Али-паша повикалъ отъ смесения съветъ нашитѣ първенци Гавриилъ Кръстевичъ и х. Иванча Пенчовича, а отъ гърцитѣ Александра Каратеодориди и Христаки ефенди Зографу и имъ вр̂ѫчва по единъ екземпляръ отъ султанския ферманъ съ препорѫка гърцитѣ да го поднесатъ на Патриарха, а българитѣ на владицитѣ, съставящи бълг. Св. Синодъ.

Радостьта е била повсемѣстна и голѣма. Единъ актъ на голѣми тържества на всѣкѫде и въ Сливенъ.

Въ чл. 10 на фермана, дето се опредѣлятъ епархиитѣ,

фигурира и Сливенъ като самостоятелна епархия. Това е възвисило духа на борцитѣ, като виждатъ успѣха тъй великъ.

Ето самия ферманъ:

1 — Образъ на високый царскый ферманъ.

Моята Царска воля е, щото сичкитѣ жители по държавата Ми и вѣрни Мои поданници, да могѫтъ да помагатъ, до колкото имъ се пада на честь-тѫ, на ежедневнитѣ ми Царски старанія, които полагамъ за достиженіето доповысока степень на образованіето и за благоденствіето на Държавѫтѫ, и това, като тѣ сѫ въ вѣрата си и въ вѣроисповѣданіето си и въ сѣко друго отношеніе вынагы усигорени и спокойни, и като поминуватъ помежду си въ любовь и съгласіе и съ начинъ който прилича на человѣчеството и съотечественностьтѫ.

Распрята и разискваніята, които противъ туй Ми добро желаніе сѫ породихѫ отъ нѣколко врѣме отъ степеньтѫ на духовнѫтѫ покорность помежду православнытѣ Българы и Гърцската Патріаршія, т. е. поради границитѣ на свързваніето на Българскытѣ Митрополиты, Епископы, Священници и Цьрквы съ Патріаршіатѫ, като станѫхѫ причина на оскърбленіето Ми, за доброто имъ рѣшеніе и за слѣдствіе на разыскваніята и размышленіята, които ставатъ за това, излагатъ са слѣдующцытѣ членове за послѣденъ тѣхенъ конецъ и рѣшеніе.

Чл. 1-й. Съставя са едно отдѣлно духовно правленіе (Округъ) подъ оффиціално наименованіе (титулъ) БЪЛГАРСКА ЕКСАРХІЯ, която ще обема съ долуизложенытѣ Митрополіи и Епископіи, еще и другытѣ нѣкои мѣста; И на туй отдѣленіе управленіето на духовнытѣ и религіозны работы ще е повѣрено съвършенно на Ексархіятѫ.

Чл. 2-й. Онзи отъ Митрополитытѣ на реченныя Округъ, който по чинъ е най-голѣмъ, ще носи титула Ексархъ, а Нему ще принадлѣжи каноническото предсѣдателство на Българскыя Синодъ, който постоянно ще го придружава.

Чл. 3-й. Вѫтрѣшното духовно управленіе на тъзи Ексархія ще са опредѣли съ единъ особитъ уставъ, който сѣкакъ да е съгласенъ съ утвьрденытѣ канони и религіознытѣ обряды на православната Цьрквѫ и за потвържденіе и пріемваніе ще саподложи на Высокото Ми Царство. Този уставъ ще са състави по единъ начинъ, който да осигурява Ексархіята, щото Патріархътъ, нито направо, нито посред-

ственно, никакъ да са не намиса въ управленіето на духовнытѣ работи; и особенно въ избираніето на Епископытѣ и на Ексарха. А щомъ се избере Ексархътъ, Българскыйтъ Синодъ ще яви работата на Патріарха, а той часъ напрѣдъ ще даде потрѣбното споредъ вѣрѫтѫ подтвърдително писмо.

Чл. 4-й. Този Ексархъ, опредѣляемъ съ Мой Высокъ Бератъ, ще е длъженъ съгласно съ църковнитѣ правила да поменува името на Цариградскыя Патріархъ. И преди да са извърши духовното споредъ вѣрѫтѫ избираніе на достойното за Ексарха лице, ще са отнаса до мнѣніето и удобреніето на Высокото Ми Царство.

Чл. 5-й. За работи, които са отнасѧтъ до мѣста, дѣто сѫ подъ духовно управленіе на Ексарха, и за които Тэй правилно и законно има пълна власть да посредствува при Правителството, ще му е позволено да са отнася направо до мѣстнытѣ власти, и въ нуждѫ до Высоката Ми Порта. Частно же, Бератитѣ дѣто ще са даватъ на духовнытѣ подъ негово вѣдомство лица, ще излизатъ по негово представленіе.

Чл. 6-й За съдружно съразмышленіе и съдѣйствіе въ работи, които са касаятъ до православнѫтѫ вѣрѫ Синодътъ на Ексархиятѫ ще са отнася до вселенскыя Патріархъ и до Събора на Митрополитытѣ, и тѣ ще побързуватъ да даватъ нужднѫтѫ помощь и да испращатъ потрѣбнытѣ отговоры.

Чл. 7-й. Синодътъ на Екзархіятѫ ще иска отъ Цариградската Патріаршія Святото Миро, което са употрѣблява църковно.

Чл. 8-й. Епископитѣ Архіепископитѣ и Митрополититѣ, които сѫ подчинени на Цариградскѫтѫ Патріаршіѫ, ще минуватъ безпрепятственно прѣзъ Епархіитѣ на Българскыятъ Екзархъ, както и Българскытѣ Епископи, Архіепископи и Митрополити прѣзъ Епархіитѣ на Цариградскыятъ Патріархъ; и могатъ да пребиваватъ въ средоточіята на Вилаетытѣ и въ другытѣ правителственни мѣста за случающытѣ имъ работы, но вънъ отъ своятъ духовенъ Округъ не ще могатъ да събиратъ Синодъ, и въ работытѣ на Христіанытѣ, които не сѫ подъ тѣхното духовно вѣдомство, не ще могатъ да сѫ мѣсатъ, и на което мѣсто се намиратъ безъ позволеніето на тамошнія Епископъ не ще могатъ да священодействуватъ.

Чл. 9-й. Понеже както Іерусалимскыйтъ на Фенеръ Метохъ, свързанъ съ Іерусалимскыя Патріархъ, е подъ управ-

ленiето на Iерусалимскыя Патрiархъ, тъй и находящыйтъ на сѫщото мѣсто Българскый Метохъ заедно съ близулежащѫтѫ Българскѫ Църквѫ ще бѫдатъ подчинени на Българскыя Екзархъ за това горѣреченыйтъ Екзархъ, когато стане нужда, ще му е позволено да дохожда въ Столицѫтѫ Ми и да пребывава въ реченныя Метохъ; и той или както са каза по горѣ когато дойде тука по нуждѫ, или додѣто се намира тука, въ извършванiето на църковнытѣ обряди ще се съобразява съ църковнытѣ правила, на които въ такыва случаи сѫ подчинены Iерусалимск. Александрийск. и Антiохийск. Патрiарси.

Чл. 10-й. Църковныйтъ Округъ на тѫзи Българскѫ Екзархiя състои отъ Епархiйтѣ. „Русчушкѫ, Силистренска, Шумненска, Търновска, Софiйскѫ, Врачанскѫ, Ловченскѫ, Видинскѫ, Нишскѫ, Пиротскѫ, Кюстендилскѫ, Самоковскѫ, Велескѫ, Пловдивскѫ, Сливненскыя Санджакъ и каазата Созополи" освѣнъ около двадесеть села между Варнѫ и Кюстенджа по крайморiето на които жителитѣ не сѫ Българи, и освѣнъ градоветѣ Варнѫ, Ахыло и Мисемврiя и освѣнъ крайморскытѣ села на каазата Созополи и освѣнъ градоветѣ, Филибе и Станимака заедно съ селата Кукленъ, Водинъ, Арнауткьой, Панагiя, Ново-село, Лѣсково, Ахланъ, Бачково, Бѣлащица, и мънастиритѣ Бачковскый, Св. Безсребърници, Св. Параскева и Св. Георгый. Махалата Св. Богородица вѫтре въ Филибе, която ще влезе въ Българската Екзархiя, нѣкой отъ жителитѣ на тъзи махала, ако не щѫтъ да са подчиняватъ на Българскѫтѫ църква и Екзархiя, ще бѫдѫтъ волни; А подробноститѣ на това ще са уредятъ помежду Патрiаршiѭтѫ и Екзархiѭтѫ споредъ вѣроисповѣднытѣ обычаи.

Освѣнъ тѣзи изчисленни и поимѥнованни мѣста, ако православнитѣ жители на другытѣ мѣста сичкитѣ или най-малко двѣтѣ третини поискатъ въ духовытѣ си работи да се подчиняватъ на Българскѫтѫ Ексархiя, и това като са испыта ако са потвърди и докаже ще имъ се допрощава. Нъ понеже това ще да става както се каза горѣ, съ желанието и съгласiето на сичкитѣ или поне на двѣтѣ третини, заради това които съ този предогъ се трудътъ да сѣятъ нѣкакъ си несъгласие и раздоръ помежду жителитѣ, такывато законно ще бѫдѫтъ подъ отговорность и ще са наказватъ споредъ законътъ.

Чл. 11-й. Порядъкътъ на Мънастиритѣ, които се намиратъ въ границитѣ на Българскѫтѫ Ексархія а са свързани съ Патриаршіятѫ по вѣроисповѣднытѣ Канонь!, ще си слѣдуватъ и ще се вардятъ както и напрѣдъ.

Горѣизложенитѣ точки понеже се видѣха че удовлетворяватъ законнытѣ нужды и на двѣтѣ страны отмахнуватъ станалытѣ прискърбны раздоры, удобрихѫ са отъ Моето Высоко Царство; И отъ сега нататъкъ за да се държи за правило и да се отбѣгнува отъ нарушеніето му, произнесе са Моето Високо Ираде, и въ обявленіе са издаде настоящийтъ Ми Царскый Ферманъ.

8 Зилхіце 1286.

Нови козни. Но въпрѣки това, поради злитѣ намерения на Патриаршията, настѫпватъ дни на нови козни и изненади.

Великъ актъ. Църквата Св. Димитъръ изиграва още единъ свещенъ и отъ първа величина по начало актъ въ България на 23 януарий 1872 г. За да не се видоизмени изложението, ние ще го предадемъ дословно, както е въ Ист. на Сливенъ, II стр. 455:

„До 1872 год. българското духовенство се намирало въ неизвестность. Гръцкиятъ патриархъ не признавалъ създадената Българска екзархия. Духовенството ни, още неуредено, подъ страхъ на схизма, се бояло да свещенодействува самостойно. Скоро, обаче, подъ натиска, особено на цариградскитѣ българи, българскитѣ владици се решили да служатъ самостойно на Богоявление 1872 г. (Цариградъ). Патриаршията ужасена отъ тоя актъ, сполучва всячески да извоюва предъ великия везиръ Махмудъ паша заточаването на смелитѣ български владици: Иларионъ Макариополски, Панаретъ и Иларионъ Кюстендилски (въ Никомедия, сѫщия месецъ, 21-й, въ недѣля). Както се казва, тия владици били низвергнати и заточени отъ набърже скроенъ, импровизиранъ „мѣстенъ духовенъ съборъ“ на 15 януарий с. г. Вж. Бсб. кн. II, г. I.) Ясно е, че българитѣ следъ тая постѫпка на гърцитѣ, били още по-раздразнени. Намерението имъ, обаче, да направятъ общенародно заявление отъ всички български общини, като протестъ срещу новитѣ насилия на патриаршията, било осуетено отъ турскитѣ власти, очевидно, по внушение на сѫщата патриаршия, които още сѫщия день (21 януарий) разпоредили да се конфискуватъ всички телеграми и съобщения по тоя въпросъ. Съ това се е гонѣло

цельта да не се научатъ българитѣ вънъ отъ Цариградъ за станалото и да се избѣгнатъ евентуалнитѣ вълнения. При все туй живущиятъ въ Ц-дъ сливенецъ Ст. П. Стефановъ (А не Спасъ Поповичъ, както се казва въ Сливенското списание „Животъ“ 1898 г., дето и се намиратъ подробности по въпросния митингъ) се сѣтилъ навреме, още въ момента на заточванието, да телеграфира отъ Ц-дъ въ Сливенъ, че владицитѣ сѫ заточени. Телеграмата му преварила разпореждането на турскитѣ власти и била отправена до Сливенската черковна община. Получена е била отъ **Михалаки Гюлмезовъ,** членъ на тая община и административенъ съветникъ при Сливенския Мютисарифъ (Такива билъ сѫщо и **Панайотъ Минковъ** и **Ст. Сараивановъ,** които носѣли турска военна униформа). Още съ получаването на телеграмата, Гюлмезовъ я съобщилъ на своитѣ колеги, които единодушно решили да свикатъ всички сливенци на митингъ и да протестиратъ срещу заточаването на владицитѣ. Завчасъ направятъ възвания, които били написани отъ тогавашнитѣ по-първи ученици **Добри Минковъ** и **Петъръ Данчевъ** (впоследствие и двамата виши магистрати въ България). Тия възвания сѫ били пръснати изъ града, нѣкои отъ тѣхъ залепени на черковнитѣ врати, чрезъ които народа се канѣлъ на митингъ **въ двора на Сливенската черква Св. Димитъръ, день 23 януарий 1872 г.** Въ устрояването на тоя митингъ важно участие е взелъ и тогавашния сливенски учитель и общественъ дѣецъ, **Петъръ Ивановъ** отъ Ст. Загора (Телеграмата отъ Цариградъ е пристигнала късно вечерьта на 21 януарий).

„И, действително, почти всички възрастни сливенци, на брой около 5,000 души (тогава Сливенъ е броялъ около 23.000 души) се стекли на уреченото мѣсто. Широкиятъ дворъ на черквата никога не е виждалъ такова множество отъ граждани, а още повече събрани за протестъ — явление първо по рода си до тогава. Следъ като се разгласила възмутителната постѫпка на патриаршията, избрали една депутация, която трѣбвало да отиде при мютисарифина за да го моли да се яви при събрания народъ и лично да чуе неговитѣ жалби. Депутацията пристигнала въ конака въ момента, когато новия Мютисарифинъ, Али бей, изпращалъ предшественика си Джевидъ паша, известенъ българофилъ. Депутацията съобщила на Али бей искането на народа, а той, придруженъ отъ виднитѣ тогава сливенци **Панайотъ Минковъ,**

Михалаки Гюлмезовъ и **Русчо Мирковичъ**, запѫтилъ се за черковния дворъ. Когато видѣлъ множеството, той изтръпналъ (разправятъ даже, че му се пукнала едната устна), но въ сѫщия мигъ подготвениятъ народъ извикалъ въ единъ гласъ: **падишахамъзъ чокъ яша** (Да живѣй Султана!). Следъ това Али бей се успокоилъ и приелъ специална депутация отъ събрания народъ, която му съобщила, че мирнитѣ сливенски граждани, събрани на митингъ, далечъ отъ да се бунтуватъ, протестиратъ срещу патриаршията, която извергнала владицитѣ имъ и накарала да ги заточатъ, и искатъ, щото турското правителство да ги пусне на свобода. Али бей обещалъ, че още сѫщия часъ ще телеграфира на Великия Везиръ да изпълни молбата имъ, сега да си разотидатъ мирно и тихо по работата си. И, наистина, до вечерьта на сѫщия день сливенци получили чрезъ Али бей телеграма отъ Великия Везиръ Махмудъ Недимъ Паша, че владицитѣ сѫ пуснати на свобода и че на българския черковенъ въпросъ въ кратко време ще се даде окончателно решение. Тая паметна телеграма, още тогава преписана отъ Добри Минковъ и до днесъ се пази въ канцеларията на черквата **Св. Димитъръ,** грижливо турена въ рамка съ стъкло, подъ надписъ: „Образъ на новопристигналия везирски телеграмъ до Сливенския мютисарифъ“.

Този единственъ митингъ въ България изиграва една завидна роля, като е далъ основание на турското правителство да вѣрва, че въпросътъ е твърде много наболѣлъ, че българитѣ се вдигатъ масово и може би ще се причинятъ голѣми последици и **отсича:** владицитѣ да не се заточаватъ.

Декларацията на турското правителство въ уводната часть на фермана гласи:

„Главното ми царско желание е всичкитѣ ми вѣрни поданници, които пребиваватъ въ императорската ми държава, като сѫ обезпечени въ свободното изповѣдане вѣрата си, и отъ всѣка друга страна и като живѣятъ любовно и сговорно помежду си, да спомагатъ, колкото зависи отъ тѣхъ, на голѣмитѣ ми и царски старания за благосъстоянието на държавата и напредъка на просвѣщението . . .“

Въ тка дадената декларация за миролюбие не е имало мѣсто повече да се подържатъ гръцкитѣ интриги и владицитѣ сѫ били пуснати предъ силата на започналиятъ да се вълнува народъ (Случката въ Сливенъ).

Тукъ е мѣстото да предадемъ и **текста на „Прошението“** отъ сливенци, подадено на 23 янарий 1872 г. — день на митинга — на мютисарифина въ града. То гласи:

„Ваше Превъзходителство, — До като мисляхме да се успокоимъ, подиръ радостьта, която ни се съобщи преди една недѣля; докато се радвахме и благодарихме на Бога и на Царя, че бѣхме честити да се свърши многошумния нашъ черковенъ въпросъ и съ това да дадемъ край на безспокойството къмъ Високославното Царско Правителство, най-жалостно известие ни съобщи снощи, че сме били злочести да достигнемъ и дочакаме още по-горчиви сетнини съ нашиятъ въпросъ; злочести сме били повторително да видимъ заточението на нашитѣ мили архипастири, защото, по желанието на народа, се помолили на Бога, на 6 януарий, на Богоявление. Ние, българитѣ отъ Сливенската кааза, като сме убедени въ Царското Правосѫдие, съ най-голѣма жалость събрани днесъ тука, молимъ Ви, Ваше Превъсходителство, да обявите незабавно на Великата Порта, че сичко, което сѫ извършили нашитѣ архипастири, било е по нашата воля и молимъ, като най-вѣрни и покорни поданници на Н. И. В. Султанъ Абдулъ Азиса, да ни се повърнатъ владицитѣ, защото българскиятъ народъ пропада: забравя и законъ и вѣра. Най-подиръ, като Ви молимъ най-покорно да извинявате загдето дързнахме да се отнесемъ на неофициалния езикъ, защото времето не ни допрощаваше да го направимъ, както му прилично, молимъ Ви, съобщете исканията ни на Високата Порта, че искаме да ни се повърнатъ владицитѣ.

1872 януарий 23, Сливенъ

Бълг. Чер. Главна Община

(печатъ на общината).“

За да се предаде горнето писмо на мѣстната власть, натоваренитѣ общинари сѫ получили следнето съ 512 подписи

Довѣрително писмо

„Долоподписанитѣ граждани опълномощаваме отъ наша страна почитаемата си община, която да отиде въ наше име да поднесе на мѣстното началство прошението за повръщането отъ заточение на нашитѣ владици.

Сливенъ, 23 януарий 1872 г.“

1872. Януарий 25. Сливенъ.

Садразамски отговоръ (отговоръ отъ Великия Везиръ).

„Снощи часътъ по единъ и половина пристигна телеграфическия Садразамски отговоръ на прошението, което се даде на 23 того, който телеграфъ се връчи чрезъ Н. Прѣвъсход. Сливенския Мутесарифинъ на правителственитѣ ни азаи, на когото копието е преведено, както следва:

„Булгаръ маслахѫтинѫнъ хеманъ тесвисийле каллубъ, ехалининъ теминни Бабу-у Алининъ акдемъ мерзиси аларакъ, бунунъ дахи есери. Асъ гюнде мюшяхаде кѫлинаджагинданъ, кендюлеринджа, бабу Алининъ ефкяри сериянъ бяйсъ мемнуниетъ аладжагѫнинъ, ве Муджипъ Мемюсиетъ билъ халъ олмаяджагѫнинъ, ве Вѫки еланъ иджраатъ ишинъ биръ анъ еввелъ битирилмесъ максѫди на меввни булундугундънъ шюнунъ-бунунъ сюзюйле Векилимизинъ нефъй олунмушъ зѫнйле хаворъ ве телляше захибъ алмамаларѫ иктиза етмееджегининъ, ислимнеде мютевѫтънъ Булгаръ ехаалисининъ илеру геленлерине хусни тефхимийле теминъ калубъ, химметъ буюрмалерине матлюптуръ; ве би лютфъ-хи-тайлѫ хусни нетниджей маслахатъ дахи карибанъ ишяатъ олунаджактъръ“ т. е.

„Българската работа като се намира почти на свършване, и кто довѣрието на народътъ е отдавна угодно на Високата Порта, извършеното съ намерение за по-скорошно свършване нѣма причина за отчайване; съ думитѣ на тогосъ на оногосъ не трѣбва да се страхуватъ и отчайватъ, като мислятъ, че представителитѣ имъ (владицитѣ имъ) се заточили; слѣдствието на това за въ малко дни ще се засвидетелствува и съ това намерението на Високата Порта наскоро ще причини блгодарность. Известете на по-първитѣ българи на Сливенскитѣ жители, че се изисква да благоизволятъ да иматъ за това довѣрието си и съ благоволението на Всевишния, наскоро ще се извести добриятъ край на работата.

Цариградъ, 24 януарий 1872 г.“

Разгласа. Главната бълг. черк. община още на сѫщия день взема енергична грижа, написва и преписва всички документи по тоя въпросъ и уведомява всичкитѣ общини въ окрѫга: Карнобатъ, Айтосъ, Ямболъ и Енизаара.

„Почитаема и родолюбива община,

„Ако и да бѣхме въ пълна надѣжда да Ви явимъ радостьта, която ни се съобщи писменно отъ Св. Бълг. Синодъ

[illegible]

Шимди геленъ телиграфнамей самій сюретидаръ.

Булгаръ масалахатанънъ хеманъ тесвіесийле калубъ, сханенинъ теминн кабу-у-Алиниинъ акдемъ мерзиси оларакъ, кунунъ дахи есери азъ тюнде мишахеде касланаджагандан, кендилеринидже, кабу-у-Алининъ ефкари серійанъ кайсъ мемнуніетъ оладжагинданъ, ве муджипъ мемнуніетъ бирь халъ олмаладжагынданъ, ве вакъ оланъ иджраатъ ишинъ бирь анъ евъвель битириламеси максадина мебни булундугундан, шунунъ кунунъ сюзюйле векиалимизинъ нефь-и олунмушъ занъ-ийле хавфъ ве телаше захибъ олмаларъ иктиза итмеджегинибъ. Иелимиде мюттедутанъ Булгаръ сахалесининъ илеру гелинлерине хусни тефхимійле теминъ калунъ химмеръ буюрмалери лазимдурь; ве би-лютфи-хи теала хусни нетейджей масалахатъ дахи карибанъ ишаръ олунаджактаръ.

Образъ на новопристигналий-тъ везирский телеграмме до Сливенский-тъ мютесарифинъ.

Българска-та работа като се намира лесна на свършване, и, като свърши-те на нарѣд-тѣ е отсавна уѣдане на Висока-та Порта, извършени-тѣ се намѣрения за по скорошно свършване имат причина за отлагане; Гърци-тѣ на тѣсно и тясно не трѣбва да се страхуват и отлагат като мислят че представители-тѣ имъ (владици-тѣ имъ) са затворени; известни-тѣ за това, а малко дни ще се засвидетелствува, и с това намѣрения-та на Висока-та Порта наскоро ще причини благоденствие. Известието на не пърби-тѣ Българи отъ Сливенски-тѣ жители и знаеш да благодарите да имать за това свършване-то си, и с благоволение-то на Вишний-тѣ наскоро ще се извести скорий-тѣ край на работа-та.

Цариградъ, 24 Януарий 1872

(Прието вечеръ на часъ-тъ на 1 и половина)

За отговоръ на отнесеное-то прошение отъ страна на Сливенски-тѣ Българи отъ 23 Януарий 1872.

Образътъ на новопристигналия визирски телеграмъ.

отъ 11 того, на което копието бѣхте приели, за да се изпрати вредъ по нашитѣ епархиални общини, но за жялость и ний сами забравихме що да пишемъ и що да правимъ, като ненадейно се известихме чрезъ телеграфъ отъ Цариградъ, че нашитѣ Архипастири се проводили по царска заповѣдь на заточение. Защо? Защото тѣ пожелали по желанието на народа да извършатъ божествената си служб на Богоявление. Тъзи ненадейна жалостна скръбь смути цѣлъ български народъ. Срѣщашъ хора като попарени и нажалени. Телеграфътъ, който ни извѣсти скръбното и нечаканото това извѣстие, бѣ отъ 22 того. Сутриньта на 23 того въ недѣля, слѣдъ отпусътъ черковний, се събра множество народъ, който изиска извънредно общо събрание въ общината, за да се даде едно размисляние върху станалото и издирване срѣдство за повръщането му. Слѣдователно, общинското събрание бѫди, но отъ множеството малки и голѣми граждани, които писменно опълномощиха общината да отиде при мѣстното началство, да поднесе прошение въ името на народа за завръщането на Св. Старци отъ заточение, което прошение, да умолатъ мѣстното началство да го съобщи съ телеграфъ на Негово Височество Великиятъ Везиръ, въ сѫщото време като се направи прошението на български єзикъ и се подпечата съ общинскиятъ печатъ, поднесе се на мютисарифина съ троица отъ общината членове. Но забѣлѣжете и това, че когато реченото прошение се врачи на опредѣленитѣ лица да го поднесатъ на Нег. Прѣвъсход. Мутесарифинътъ Сливенски, съврѣменно се умолиха отъ страна на присѫтствующитѣ граждани за да призоватъ мутесарифинътъ да дойде въ църквата **Св. Димитрий** за да види събранието на народътъ, който съ нетърпение чака отговоръ. Слѣдователно, слѣдъ изминаването на около 2 часа, ето че се извѣстихме, че Н. Прѣвъсход. иде д посѣти народа и да чуе устно желанието имъ. Въ това врѣме оградата на църквата Св. Димитъръ като бѣше почти пълна отъ народъ, българи, посрѣщнахме Мутесарифина съ гръмогласно, да живѣй царя, отъ когото сърдечно желайме да благоволи завръщането отъ заточение на нашитѣ Архипастири. Слѣдователно, Мутесарифина, като прѣмина миролюбиво прѣзъ толкова безброенъ народъ българи, влѣзе въ общата стая, гдѣто въ растоянието на единъ часъ като миролюбиво разпита желанието народно, дѣто тѣ нищо друго не желаятъ, само завръщанието отъ заточение владицитѣ и осъвършенствованието

на ферманътъ безъ никаква точка изменение. Слѣдователно, даде на народа благи надѣжди и обѣщания, че той се заема незабавно да съобщи чрезъ телеграфа на В. Порта желанието народно. Съ това народа остана крайно задоволенъ и съ да живѣе Управителя се разотиде.

„Следъ 23 часа, т. е. снощи часътъ по единъ и половина, се повикаха нашитѣ правителствени азаи отъ мѣстната власть, на които се връчи отговорътъ на прошението ни чрѣзъ телеграфъ отъ Н. Вис. Великиятъ Везиръ, на което съдържанието е въ полза на насъ българитѣ и въ голѣма надѣжда за скорошното конечно решение на черковниятъ ни въпросъ, споредъ които ще видите отъ копието което се точно приведе и ви се притваря въ настоящиятъ пликъ. Този радостенъ за насъ българитѣ и незабавенъ телеграфъ се приписа на голѣма хартия на турски, караманлийски и просто български, когото положихме въ джамъ, когото закачихме всрѣдъ църковната ограда и се призова народа да чете и да се увѣри. И това като бѫдй, стана общо събрание въ общата стая въ което събрание се рѣши да се направи едно благодарително писмо на турски езикъ, което да се поднесе чрѣзъ Н. Прѣвъсх. Мутесарифина до Н. Височество Визиратъ за радостнитѣ му обѣщания за скорошното рѣшение на черковниятъ въпросъ. И очакваме наскоро по-радостно заявление. Дай Боже.

„Прочие, най-сетнѣ като размислихме, че това сичко което ний извършихме по наше мнѣние е за въ полза на въобще Бълг. народъ, освѣнъ това изисква се и послѣдователи и отъ другитѣ общини. За това за благосклоно намѣрихме да пишемъ както по другитѣ епархиални общини, тъй и достопочитаемата ваша община, щото да извършите и вие сѫщото т. е. да се отправите чрѣзъ телеграфа до Н. Прѣвъзходителство Слив. Мютесарифинъ, на когото да изявите желание, че оставате съгласни на поднесаната жалба отъ общината до Вел. Везиръ и че всѣкога споделяте мнѣнието на Слив. Община. Съврѣменно да изявите желание къмъ Н. Пр. Слив. Мютесарифинъ за дѣятелностьта, която направи въ това народно черковно отношение. И то е доста за сега.

„Прочие, приемете притворенитѣ ни въ наст. пликъ копиета, първо копие на синодалното отъ 11 того писмо, второ копие, на благодарителното писмо чрѣзъ Н. Прѣ-

възходителство до Вел. Везиръ, трето копие на садразамскиятъ телграфъ въ отговоръ на горното прошение до Мутесар. което приехме на 23 того, които като прочетете ще ги минете въ общинския си кондикъ. Съвременно като извършите и телеграфа до Мутесарифина споредъ наставленията ни (и то ако го намърите за добрѣ) съврѣменно и намъ явете.

„Като по настоящемъ нѣма за какво да ви пишемъ и като ви принасяме чистосърдечни поздрави, оставаме

1872 януар. 25 Сливенъ.

Бълг. Черк. Глав. Община.

(печатъ)

Владицитѣ освободени.

„Сливенъ, 29 януарий 1872

„Днесъ, часътъ въ 7½ въ петъкъ се извѣстихме, че по царска заповѣдь, нашитѣ Бълг. Владици сѫ дошле въ Орта кьой отъ заточение, гдѣто бѣха отишле въ Измитъ по царска заповѣдь.

Бълг. Черк. Община.“

Бележка, извадена изъ кондицитѣ въ сборника на Б. Н. Читалище „Зора“.

Усилени гръцки козни. Презъ това време, отъ началото на 1871 г., е билъ свиканъ въ Цариградъ църковниятъ съборъ, който да изработи екзархийския уставъ, чийто разглеждане започва на 23 февруарий с. г. До тогава, обаче, гръцкат патриаршия не миряса нито день. Тя се противопостави на царския ферманъ, като неправиленъ актъ, който не може да разрешава религиозни въпроси и спорове. Между патриаршията и турското правителство се води дългъ разговоръ, въ който патриаршията се мѫчеше да докаже на Портата, че е направила грѣшка съ издаването на фермана, но въ това не успѣ. На 30 априлъ 1872 г. Великиятъ Везиръ Али Паша, който е билъ съсрѣдоточилъ тогава въ рѫцетѣ си всичката власть и познавалъ основно Българо-гръцкия църковенъ споръ, изпратилъ до Съвета, съставенъ за изработването на Екзархийския уставъ, официално писмо, въ което го е известилъ, че Негово Величество благоволилъ да одобри лицата, избрани за приготвяне на устава, по който ще се управлява създадената за българитѣ Екзархия. Това писмо се е прочело въ заседанието на Съвета на 3 априлъ и се изтълкувало като първа официал-

на стъпка за приложението на фермана. Гръцката църква — Патриаршията — прави постъпки съ обширни окръжни и почнала да вика вселенски съборъ. На това Руската църква не се съгласила. Григорий VI подава оставката си отъ патриаршеството на 29 май. Изборъ за новъ патриархъ става на 5 септемврий. Избира се 82 годишниятъ Антимъ, Димотичкий Архиерей, наричанъ още Куталианосъ. На 14 IX се представилъ на Султана. На 25 IX поканва членове отъ привременний български съветъ на размѣна мисли. Заговорва се, че тѣзи членове водятъ преговори за отстъпки. Негодуванието всрѣдъ българитѣ започва да кипи противъ тѣхъ. Следъ това новиятъ патриархъ пожелалъ да се срещне и съ българскитѣ владици. Нѣколкократнитѣ срещу сѫ били безрезултатни. Нѣма да поменаваме тукъ сложнитѣ въпроси и перипетии на спора. Бъларгитѣ се раздѣлятъ на две: едни за споразумение съ отстъпки, други да се спази фермана. „Българската Екзархия е правила опити да убеди Патриаршията, че българскиятъ народъ, вѣренъ членъ на Православната църква, иска да бѫде въ общение съ нея, както е билъ и преди въ продължение на хиляда години. „Самъ Екзархъ Антимъ I, щомъ встъпилъ на престола на 4 априлъ 1872 г., чрезъ тричленна депутация (членове на Привременния съветъ Гавриилъ Кръстевичъ, Иванъ Пенчовичъ и Георги Чалоглу) е изказалъ желание предъ Патриарха да го посети и, съгласно съ следвания отъ другитѣ източни патриарси редъ, го молилъ три пѫти (веднажъ чрезъ депутация и дважъ писмено) да му позволи да служи на Великдень въ българския храмъ „Св. Стефанъ", обаче, Патриархътъ отхвърлилъ молбата му, даже му повърналъ двете писма.

Схизмата. Заслепена отъ крайно властолюбие и гръцки национализъмъ, въ явно противоречие съ своя титулъ „вселенска", който ѝ внушава да бѫде стълбъ на истината и църковния миръ, **Цариградската патриаршия на 16 септемврий 1872 год. е провъзгласила българската църква за схизматична чрезъ помѣстенъ съборъ, съставенъ отъ нейни иерарси, антиохийския и александрийския патриарси и кипърския архиеписокпъ (всичко 32 архиереи).** На 17 септемврий с. г., недѣленъ день, въ патриаршеската църква — въ присѫтствието на патриарха Антимъ VI Куталяносъ, 17 архиереи и много народъ — единъ архиерей прочелъ отъ ам-

вона опредѣлението на събора за схизмата върху българския народъ, а на 24 с. м. то било прочетено въ всички гръцки черкви въ Цариградъ. Обявени били за „схизматици“ (сир. отцепници) и чужди за Православната Христова Църква“ българскитѣ архиереи Иларионъ Макариополски, Панаретъ Пловдивски, Иларионъ Ловчански, Антимъ Видински, Доротей Софийски, Партений Нишавски и Генадий, всички ръкоположени отъ тѣхъ архиереи, свещеници и диякони и всички миряни, „които се намиратъ въ общение и единомислие съ тѣхъ, съдействуватъ имъ и считатъ за свещени и канонични тѣхнитѣ богопротивни благословения и свещенодействия.“*)

Ние предаваме горнитѣ редове, за да знаятъ четцитѣ на настоящата книга въ кратки черти какъ става обявяването на схизмата и за да могатъ да видятъ, до колко сме ние схизматици и изобщо — кѫсия редъ по развитието на църковния въпросъ и връзката му съ сливенската църква.

Серафимъ Сливенски Митрополитъ. Следъ туй става провъзгласяването на Сливенския митрополитъ Серафимъ, следъ като Екзархийскиятъ уставъ е приетъ и утвърденъ. Високопреосвещений Серафимъ е билъ тържествено посрѣщнатъ въ Сливенъ на 3 юний 1873 г. Следъ пристигането си Митрополитъ Серафимъ се залавя за работа. Издава две окрѫжни писма. Едното отъ 6-ий, а другото отъ 12 юний, съ които дава наставления за избора на епархийски съветници и че първото заседание ще стане на 1 юлий, за която дата да се явятъ въ Сливенъ.

Първо епархийско събрание. На 2 юлий 1873 год. става първото епархийско събрание съ новия Митрополитъ. Следъ обичайнитѣ поздравления отъ дветѣ страни: народъ и митрополитъ, става запитване кои представители сѫ дошли и кои не. Указва се, че не сѫ дошли представителитѣ на Ени-Зара и балканскитѣ села. (Думата е за 6-тѣ села отъ Котленско, които ще споменемъ, когато му дойде мѣстото). Митрополитътъ заявява, че той за тѣхъ не държи, защото не фигурирали въ предписанието на Екзарха и не ги е канилъ. Представителитѣ протестирали за това цепене на хората отъ Еперхията и напуснали събранието.

*) Църков. Архивъ, кн. III—V. Ив. Снѣгаровъ „Отношения между бълг. църква и пр.“, стр. 3—4.

Споръ за границитѣ на епархията. Понеже между Сливенската черковна община и съседнитѣ Епархии: Варнено-Преславска и Търновска, е водена голѣма борба за нѣкои села, ние ще изложимъ тази борба, като характеристика на хората отъ Сливенската черковна община и следъ това ще продължимъ какво е станало въ първото заседание на епархийскитѣ представители и следъ напущането му.

Въ едно отъ заседанията си, на 8 септемврий 1872 год., черковната община решава да се повикатъ отъ Н.-Загора двама представители: единъ свещеникъ и единъ мирянинъ, да обсѫдятъ какъ да се постѫпи срещу Иларионъ Макариополски, който искалъ да се наложи на Ени-Зарци за Митрополитъ, т. е. Нова-Загора да остане подъ Търновската Епархия. Планътъ за тази имъ борба е билъ даденъ отъ Негово Блаженство Екзарха, съ писмо чрезъ Д. П. Миновъ. Събиратъ се на 9 октомврий и казватъ:

„Днесъ въ понедѣлникъ има Извънрѣдно Сабраніе, което ще има да направи единъ разговоръ съ проводенитѣ двамина отъ Ени-Заара за срѣдство да са освободятъ отъ Търновската Епархія — а да се присъединатъ на Сливенската Епархія".

Отъ Сливенската община сѫ присѫтствували: Михалаки х. Панайотовъ, Парашкева Бяновъ, Александъръ Бѣлчювъ, Тодоръ Д. Кювлиевъ, Ив. П. Чинтуловъ, а отъ Ени-Заара: Ат. П. Икономовъ и Атанасъ Богдановъ.

„Тукъ събраніето са отвори отъ Подпредседателя Г. Михалаки х. Панайотовъ, като съвременно саобщихми горе долу свѣденіетата които имами отъ Цариградъ за да можемъ да освободимъ Енизаарската казаа отъ Търновската Казаа.

„Г. Богдановъ предложи че гледайте както и да е да се издири по-лекото средство за освобожденіето отъ Търновската Епархія. — защото ний никакъ не можемъ да преминемъ да бѫдемъ въ Тарново.

„Върху това и подпредседателя прѣдложи на сабраніто — бива ли предварително да се пиши до Екзарха едно писмо — отъ общината и отъ Ени-Заара въ които да искѫми да видимъ Г. Свето Търновскій Иларионъ давидимъ какъ ще постѫпи че тогива да се пиши до Екзарха.

„Върху това общо се реши щото за да ни са чака да доди Іларионъ въ Ени Заара, но сега да се пиши сега едно

писмо до Екзарха — да искатъ отговоръ на писмото, а въ сжщото време да опълномощатъ Г. Стефанъ П. Стефановъ и Д. П. Миновъ за да се представатъ на Н. Блаженство Екзарха за да искатъ отговоръ на писмото отъ Ени Заара и общината отъ 14 августа.

„Слѣдъ като се реши за да се пиши до Екзарха и отъ Сливненската община и отъ Ени Заарската община за да приготви Ени Заарската община писмото за идущия петакъ да доди.

„Подиръ това даде са рѣшеніе щото да се пиши до Г-на Ст. П. Стефановъ и Д. П. Миновъ за да гледаме чрѣзъ техъ да издействоватъ — ако е възможно — **ржкопологаніето за Сливненски Митрополитъ Г. Лазаръ Іовчевъ.**

„Тези станаха разискваніетата въ сабраніето и останаха согласни подъ гореизложените изложеніета“.

Следъ не много време напустналитѣ представители митрополитското събрание отъ 2 юлий 1873 г., т. е. следъ нѣколко часа, се явили предъ Негово Високопреосвещенство Митрополитъ Серафима и му поднесли единъ протестъ, съ който заявяватъ, че не ще бждатъ членове на този съборъ, докато не видятъ помежду си представителитѣ на реченитѣ мѣста.

Митрополитътъ протелеграфирва желанието имъ на Екзархията. Отъ тамъ отговарятъ, че трѣбва да се подчинятъ на нарежданието, което изслушватъ въ второто събрание на 5 юлий. Въ третото събраніе — на 6. VII — сжщо намиратъ, че безъ тѣзи села владицината ще бжде тежка и отново телеграфиратъ. Отговаря имъ се да чакатъ писмо. Събиратъ се на 9. VII и, като намиратъ, че нито могатъ да чактъ писмо, нито могатъ да заседаватъ безъ въпроснитѣ представители и не могатъ да представляватъ никакво събрание, решаватъ да си разотидатъ. Протестътъ се подписва отъ всички представители на казаитѣ: Ямболъ, Карнобатъ, Айтосъ, Бургасъ и общинаритѣ на сливенската черковна община.

Отдѣлно членоветѣ на Сливенската черковна община съ едно пространно писмо отъ 16 юлий 1873 г. енергично и съ много правдиви доводи защищаватъ Сливенската епархия въ искания съставъ, като заявяватъ, че не бива да се отдѣлятъ 12-тѣ села отъ **Ноайската казаа,** които сж часть отъ Ново-Загорско, часть отъ Сливенско и Ямболско, а сжщо и

шестьтѣ села отъ Котелско до Сливенъ, които Екзархита предписва да бѫдатъ къмъ Търновската и Варненно-Преславската Епархия.

Отъ последното това решение виждаме, че седемьтѣ балкански села сѫ били подъ Сливенския Санджакъ (область, окрѫгъ). Борбата за тия села се води презъ 1873 год., когато вече е билъ въ сила приетиятъ **Екзархийски Уставъ** отъ 1871 г. Въ чл. 2 на Екзархийския Уставъ е казано: „Като части съставени отъ тия Епархій опредѣляватъ ся цѣли казытѣ и нахіитѣ, които ся въ тѣхъ намирятъ, заедно съ селата имъ". До колко е вѣрно твърдението, че Котленскитѣ 7 села сѫ били въ Сливенския санджакъ, ще видимъ после, но тѣ се намирали подъ Котленската нахия. И понеже Котелъ, като нахия, не е спадалъ подъ Сливенския санджакъ, отказани сѫ били и селата. Нинедействующиятъ Екз. Уставъ е отъ 1895 г. Въ него тогава е опредѣлено въ чл. 6 и 8 да влиза и Котелското намѣстничество (Котелската околия), която макаръ отъ освобождениет да е въ Сливенския окрѫгъ, не е спадала подъ Слив. Казаа и за туй до тогава, когато е влѣзълъ въ сила новия уставъ, е била духовно подъ ведомството на Варнено-Преславската Епархия.

Сливенската черковна община разпорежда. Черковнитѣ разпореждания сѫ ставали отъ Сливенъ, отъ черковната община, относно църковнитѣ работи, защото всички мѣста отъ Бургасъ до Н. Загора сѫ спадали подъ Сливенския санджакъ. Въ едно писмо се казва изрично:

„Днеска се дадоха отъ общината три писма еднообразни за въ Бургасъ, Айтосъ и Карнобатъ, отношащи се за осредоточѫванията на сичкити градища и села, които (сѫ) подъ Сливнянскія Санджакъ за да бадатъ потъ Сливнянскѫта община. Споритъ устава, когото нареди и подтвърди Негово Високо Преосвещенство **Софийский Доротей** — Следователно и нии задлажавами Гореназначенити Градски общини за написването на винчилата и Свищеницити. Сякй Гратъ ведно съ Казаата си и за задаржаванията му ✕ 60 пари отъ венчилу и 50 гроша отъ свѣщеникъ, които ще се внасятъ въ нашята тука Община за които ще чекатъ фторатa Общинска заповедъ за да ги Внисатъ. На които писма копието е тукъ задържяну. — 1870 г. 7 врія 4."

Друго писмо: „Днесъ издадохме отъ опщината 4 писма до **Градешката опщина и на Ичирянската и на Жеравнян-**

ската ведно съ Катуница и на Медвенъ за да зафататъ да пишатъ винчилата си и свещенницити си и да фататъ да сабиратъ на винчило × 100 гр. отъ свещенникъ. Ще ги задаржятъ завъ своята си опщина и × 60 пари на винчилу и × 50 гр. отъ свещеникъ ще ги збиратъ и ще чакатъ **фторат заповедъ на нашята опщина** (к. н.) за които ще да имъ пишими да ги внисатъ на тукашната Опщина. Споритъ заповедьта на Негово Преосвещенство Г. Доротея. Кайто и самъ си имъ писа какво заповедва и реши да се осредоточятъ сичкити градища и села на Сливненския Санджякъ подъ Сливнянската опщина. Писмата фручихме на сяку отъ тех села на свещенницити имъ, които бяха тука въ града ни при негово Преосвещенство 1870 Августа 31."

И, най-после, трето писмо: „Днесъ издадохми отъ опщината едно препорочително писмо до Айтошката опщина съ което потвердявами проводения на Айтосъ отъ страната на Негово Прѣосвещенство Благоговеинии Архимандритъ **Вениямина** х. Николовъ които ще бѫди председатель на тамошната опщина и **Рухаани викили*)** въ правителството. Савременно и задълженъ въ градатъ имъ и по селатаимъ. Сацо и колкото свещенници иматъ въ сащото време като сабиратъ отъ винчилу и 100 гр. отъ свещенникъ. Ще задържатъ за тяхната опщина споритъ заповедьта на Негово Прѣосвещенство по тосъ начинъ сапроводи-то писмо като са написа отъ членовити на опщината и съ черковния печятъ".

Балканскитѣ села искатъ Шуменъ. Все пакъ изглежда, че по традиция тия села, за които става дума (не говоримъ за Котелъ, който се е числѣлъ къмъ Шуменъ) сѫ принадлежали църковно къмъ Варнено-Преславската Епархия, респ. — Шуменъ. По слухъ знаемъ, че тия села сѫ подавали формално заявление, съ което сѫ искали да се числятъ къмъ Варнено-Преславската Епархия. По тази причина е заведенъ и споръ между Котелъ и съседнитѣ на Сливенъ котленски села и Сливенската черковна община.

Така, въ една бележка се казва:

„Яви се днесъ едно писмо отъ Ичира което казва какво имъ пишяли отъ Котелъ съ попа Кустадина за дека пишѫтъ винчилата и да гифнисѫтъ въ Шюменската Епархия, тия 7 тяхъ села т. е. Ичира, Градецъ, Медвянъ, Катуница, Жеравна, Нейкуву — Ракуву.

*) Помощникъ духовенъ началникъ.

„Реши Негово Преосвещенство, за да са отъ говорими отъ опщината до Котялъ въ което да имъ кажими какво Негово Прѣосвещенство е пратенъ отъ Светия Синодъ — съ пълномощно писмо за въ Сливенския Санджукъ и понеже по минатити 7 села са намиратъ и принадлижятъ подъ Сливненския Санджякъ за това треба и винчилата да са фнисатъ въ Сливнянската опщина както за сега а напоследокъ като са разделатъ епархийти то тогава ще са видатъ и кои села на коя епархия ще да се присаединатъ. — по този начинъ ще са направи писмото 8 врия 3."

Признати заслуги на Ст. П. Стефановъ. На 6 май 1873 г. се отправя писмо до г. Стефанаки Петровичъ (Ст. П. Стефановъ) въ Цариградъ, което гласи:

„Сливенъ 6 маія 1873 г.

Господина Стефана П. Стефановъ

Въ Цариградъ.

„Имами прѣдъ очи чесното ви (и на намъ радозливото) подъ дата 28 изтеклаго месица писъмцѣ, което най-съ големо благодареніе прочетохми въ общината си, следователно идимъ да ви отговоримъ.

„Благодаримъ Ви почитаемый ни съгражданино, че чрѣзъ вашите неуморими старанія въ растояніе на толкува врѣме, ный имахми честа да чюйми, както чрезъ Вашето почитаемо писмо — тъй и отъ Негово Блаженство Екзарха и Св. Синодъ, че Вече, желаніето ни са испълни и нашята новосъставена Епархія се здоби за законны и бѫдущы нѣинъ Архипастирь спорѣдъ желаніето на всички наши Епархиялни общины.

„Почитаемый съгражданино! на Вашито Стараніе по въпросътъ на черковнитѣ ни дѣла, стойноста ще бѫдѣ записана въ всяко чювствително сърцѣ. Вашето име ще бѫде записано въ протокола за вечно въспоминаніе, знайтѣ, че вый съ последното си отъ 28 истекшаго умерихте и успокоихте Сърцето на градътъ ни, което са колебае данеби градътъ ни остани лишенъ отъ особна Епархія.

„Вчера съ пощата приехми едно писмо отъ Негово Блаженство Екзарха подъ дата 30. Априлія въ което прочетохми че вече Н. Пр. Г. Серафимъ ся наимянова Сливенски Митрополитъ въ Сливненската Епархія; въ него писмо Н. Блаженство Екзарха, отечески ны съвѣтва да не правимъ никакви побужденія върху не само Ени заарската казаа,

както ивый пишете, но още и онія балкански села, които по вехтому зависватъ отъ Вѫрненско-прѣславската Епархія, а политически са отъ чисто Сливненската казаа и както знаете, че са въ полите на Сливянъ, тѫзи бѣлежка за 7-тѣхъ балкански села, ный съ удивленіе прочетохмы? И отъ която мислимъ, че ше стани раздразненіе въ Епархіята ни, защото ако има туй право Прѣславски съ балканските села, то тогава и Негово Прѣосвѣщенство Г. Іларіонъ търновскый, ще иска да обсеби около 13 села въ казаата ни, които са забиколени около Сливянъ, тогава ный какво правимъ. По тази само причина ныи замѫлчавами за сега за отговоръ на Н. Бл. Екзарха до гдѣто пристигне Н. Преосвещенство Г. Серафимъ въ градътъ ни тогава ще гледами какъ трѣба да се постѫпи."

А какъ постѫпиха сливенци, заедно съ представителитѣ отъ другитѣ градове, ние видѣхме преди малко. Тѣхното единодушие е единъ възвишенъ актъ; тѣхната воля е воля на гражданско-църковно съзнание. Борбата имъ е била достойна борба. И най-после, горнето писмо отправено до г. Ст. П. Стефановъ, свидетелствува какъ силно сѫ имали дѣлото присърдце и какъ не намиратъ духовенъ и материаленъ смисълъ на епархията безъ въпроснитѣ балкански и **Ноайски села.**

Черковното общество при църквата Св. Димитъръ е имало правото да одобрява и да утвърждава мѣстения на свещеници отъ една енория въ друга, а съ това косвено да слага присѫда върху провинени свещеници.

Ние попаднахме на едно писмо въ бележника на общината презъ 1864 год., което гласи:

„Писмо на Караджямуратлійцы,

„Съ настоящето си церковно печятно писмо явявамы, какво споредъ промененіето, което съгласно дадоха Караджя-муратлійцы на Сливнянското общество въ лето 1863 маія 5 чрезъ което по някой си насилія и злообхожденія отъ Страна на тѣхнія священникъ въ Селото си, и ся молятъ да сѫ замени съ другиго днесъ караджя-муратлійцы съгласно представиха въ Сливнянското общество Г-на Папа Стефана Минувъ отъ Емитлія сѫ молятъ да ся одобри и препознаи отъ днесъ нататѫкъ за священникъ на караджа-муратлій. За това и сливнянското общество по общото и съгласното желаніе на караджа-муратлійцы одобрява Г-на

Папа Стефана Минувъ и препознава за свещенникъ тѣхянъ, и тжй поменатій има дозволеніе да извършва точно и на време Свещенодействіето си въ Село караджя-муратлій споредъ църковнитѣ правила, които и той ся задължава да изпълнява. и тъй караджя-муратлійцы сж длъжни да му заплащжтъ по обичяятъ си за олесненіе на препитаніето му. за това сж даде настоящето по желаніето на Селянитѣ на Г-на папа Стефана Минувъ отъ сливнянскта община, за да бжде Свободенъ за извжршваніето на священно действіето си въ караджя-муратлій потвърдено съ церковнія печятъ

1864 Мартъ 27 въ Сливенъ

Следва церковнія печятъ

Издадено отъ Сливнянското общество въ церквата Св. Димитрія отъ настоятелитѣ.

П. Минкувъ".

Както се вижда, това писмо е издадено на Караджамуратлийци. Въ него се визиратъ причинитѣ, по които се отстранява дотогавашния имъ свещеникъ. **„Сливнянското общество въ церквата Св. Димитрія"** има генералното право на арбитъръ. Разрешава споръ. Одобрява предложения свещеникъ Папа Стефана. Издава му това писмо, съ което го въвежда въ свещенодействие и съ задължение първо „къмъ него, да изпълнява службата си „споредъ църковнитѣ правила", и къмъ селянитѣ, да му „заплащжтъ по обичяятъ си за олесненіе на препитаніето му".

Пръстътъ на церковната община е навсѣкжде. Тя записва въ своитѣ кондики и **броя на войницитѣ отъ цѣлия каймакамлъкъ.** И намираме отъ

„1856 г.

Смѣтката на расфърляніето на аскери-яанеси или бѣделъ които сж призоваха представителы въ Цариградъ да разположятъ и въ Едриня сж пригледа чрезъ Г-на Кутю М. Панчевъ.

1856 юлія 10 **отъ Сливнянската казаа сж искжтъ**

Души войны 55 отъ нуфузи [1]) що има 9974.

$13^1/_2$ упростявжтъ за чюрюци

$41^1/_2$ отъ 5000 гр. бѣделъ сториха гр. 207,500.

[1]) Жители.

Отъ Ямболъ искѫтъ

Души войны 26 отъ нуфузи що има 4707.
$6^1/_2$ упростяватъ за чюруцы
$19^1/_2$ отъ 5000 гр. единъ бѣделъ стор. гр. 97500.

отъ Невай

Души войны 15 отъ нуфузи що иматъ 2654
$3^1/_2$ упростяватъ за чюруцы
$11^1/_2$ отъ 5000 гр. 1 бѣделъ струва гр. 57500.

Ени Захара

Души войны 53 отъ нуфузи въ казаата 9612.
13 упростяватъ за чюруцы
40 отъ 5000 гр. единія бѣделъ стор. гр. 200,000.

Карнобатъ

Души войны 16 отъ нуфузи що има 2815.
4 упростява за чюруцы
12 отъ 5000 гр. единія бѣделъ стр. гр. 60,000.

Аетосъ казаасѫ

Души войны 9 отъ нуфузи 1602
$2^1/_4$ упростява за чюруцы
$6^3/_4$ отъ 5000 единія бѣделъ гр. 33,755

Души. . . 138 бѣделъ гр. . . 436,000.

Сливнянскія каймакамлѫкъ дава аскеръ войны за седемтяхъ казаи хора сто и трийси и восямъ които сѫ преплащѫтъ отъ петь хиляди гроша единія бѣделъ четиристотянъ и трийси и шестъ хиляди гроша, определено чрезъ пълномощницы въ Едрине на 1856 юнія 10."

На опредѣленото население сѫ вземали 5.5%. Отъ тѣхъ сѫ опредѣляли 25% за „чюруци — неджгави. За останалото здраво се е плащалъ данъкъ воененъ по 5000 гроша.

Байрамски и Сватбени подаръци. Градътъ е плащалъ на своитѣ аги и султани, на своитѣ управници пари за голѣмитѣ праздници — „Байрама" и за сватбитѣ на виднитѣ беюви.

Въ сѫщитѣ черковно-общински бележки намираме следнето:

1862.

Колкото общи Граждански разноски байрамлъкъ и за сюнетъ дююну на ахметъ беювата сватба дадохми явно 1862 мартъ 20.

На Рамазанъ байрамъ съ П. Минкува ржка похарчени	гр.	290
Сжщо съ Димитъръ Костовъ чернія съ негова ржка	„	100
На г. Д. Костовъ чюрбаджійски разноски дадохме	„	100
		490

На сватбата на Ахметъ Бей 1 селимия[1])	гр.	160	
1 синія бакърена, 4 сахъна 1 тасъ оки $6^1/_2$	гр.	180	
15 индазета басма 2 гр.	„	30	
3 агнета отъ кюсюолу	„	51	
2 оки шикеръ отъ Кънчя	„	26	449
1862 юнія 5 на курбанъ байрамъ съ Д. Юрдановъ съ ржката		гр.	294
			1233
Чюрбаджійски данакъ явно чрезъ мухтарена на Д. б.		гр.	666
За конака конь що далъ чюрбаджія		„	500
			2399

Клуцхоръ да даде

833
250 дади
583
200 за коня
386.

Кафтанджи махалеси

270
50
320
200 брой на П. Л.
120
50 брой на Д. К.
70
70

Мангжръ м.

260
50
310
211 брой на П. М.
099
50 брой на Д. К.
49
49 на Енка бакарджи

Дели балта

180
50
230
50 бр. Д. К.
180
80 бр. П. М.
100
100 бр. чюрбаджи дянко

Куру чяй

125
50
175
50 бр. на Д. К.
125
22 бр. П. М.
103
100 дади
3

Слафчю м.

225
50
275
100 бр. на П. М.
175
50 бр. на Д. К.
125
125 дади

---

[1]) Платъ.

Таукчи м.	Нову селу
95	$111\frac{1}{2}$
50	50
145	$161\frac{1}{2}$
50 бр. на Д. К.	50 на чер.
95	$111\frac{1}{2}$

Общата сума за байрамъ и сватби, възлизаща на 2399 гроша е разхвърлена по махали върху цѣлия градъ и то върху българскитѣ махали. Вѣска плаща сроти броя на населението си. Най-голѣмъ пай плащалъ чистобългарския и голѣмъ Клуцхоръ, после Кафтанджиската махала и т. н.

1863.

Граждански разноски.

Априлія 10. Байрамлжкъ на рамазанъ байрамъ похарчихмы . . . . гр. 330
Априлія 10. На сжщія байрамъ съ чюрбаджійска ржка . . . . гр. 100
Априлія 10. На сватба на х. Ибрахимъ на сина му даръ гр. $295\frac{3}{4}$
„ 10. На Ахметъ Ефенди за харзуала дадохъ гр. 150
„ 16. На Марку Стефанове за 1 мѣсецъ плата за Едирня . . . . гр. 1000
Априлія 16. На Стефана Маркувъ братъ за писане на венчилото . . . . гр. 220
Априлія 16. На Марку що са проводиха понапредъ на Едирня . . . . гр. 500
Маія 8. Свадба на Хюсменъ Ефенди истинтакчія даръ гр. $342\frac{1}{2}$
„ 20. Байрамлжка на курбанъ байрамъ похарчехмы гр. $162\frac{1}{2}$
Юиія 5. На Марку една полица за втори мѣсеѣъ плата гр. 1000

4100.30

Тевзія [1]) ставжтъ

Клуцхоръ

да плати $^1/_3$ гр. 1366·20
дади 330
дади 170 — 500
866·20
1863 юн. 25
отъ Иванча . . . . . . 138·30
727·10
Александра дад. 84.10
Стефанъ дади 111 — 194·10
533·20

Кафтанджи мах.

Гр. 595
50 дади
545
200 дади
345
163 гр. отъ Марку С.
181·20
25 отъ Марку
156·20
156 20 приехъ отъ Мирджана.

[1]) Общо платци.

Дели балти махл.

Гр. 360
360 на чорбаджиския
000 данокъ ги прифащѫ

Мангжръ махале.

Да плати гр. 570
дади гр. 200
370
дади 170
200
200

Славчю махале

Гр. 500
215 дади
285
85
200
100 декемврія 31
100
100 априлъ 865.

Таукчи махале.

Гр. 190
100 дади
90
90 дади

Куру чяй махале.

Да плати . . . . гр. 275
дади . . . . . . гр. 175
100
21 юнія пріи . . гр. 74
26

Нову Селу

Гр. 245.

1863 юнія 6.

Отъ тукъ се научваме следнето: Гражданитѣ сѫ харчили нѣщо за байрамлъка, давали сѫ дрове на сватбитѣ на знатнитѣ турци дори и виднитѣ чиновници, както е тукъ случая — на истинтакчія (следователя) и че изплащането става пропорционално отъ българитѣ въ махалитѣ.

Отъ даденитѣ подаръци презъ 1862 г. се виждатъ дори и предметитѣ, които сѫ дарявани, като 1 селимия (платъ) 1 синия, 4 сахъни, 1 тасъ, басма, агнета, захарь. Всичко това сѫ дарения, които отъ една страна показватъ голѣми почести, но отъ друга — сочатъ робското положение на народа и милостьта, съ която искатъ да омилостивятъ сатрапитѣ. Тая традиция не е само такава на уважение и почить. Тя е резултатъ именно на страхопочитание, робско подчинение и врата за милость.

Смѣтка за гроздето и данъка върху него. Въ кондицитѣ срещаме една твърде интересна смѣтка, която не считаме за излишно да съобщимъ на интересующитѣ се при тоя случай. Наистина, смѣтката „грозде“ нѣма нищо общо съ праздника на църквата, но има голѣмъ смисълъ за бившето сливенско стопанство въ този отрасълъ, още повече,

че църквата, въ лицето на своята градска тогавашна община, е регистрирала това производство. Едно само искаме да обърнемъ предварителното внимание, а то е, че смѣтката се отнася само за гроздето на християнитѣ, респ. на българитѣ, защото други християнски народности въ града почти не е имало. Тукъ не влизатъ гроздата на другитѣ народности не-християни и на мохамеданитѣ, а само на „Християнскитѣ българи".

„Тука написвамъ смѣтката на десятока на Гроздіето на Християнскитѣ български лозія споредъ царскія талиматъ (— заповѣдь б. н.) ще го остави за пьтъ години на отсякъ враху Християнитѣ. ето смѣтката на первата година.

Окто-врія			грозди оки		по 3 на %	грош я	пара		
	15	Боаскесенъ капу премина гроздіе и се написа именно . .	764551		„	22947	30		
	15	Ески намазгахъ капу .	498233		„	14945	—		
	15	Нову Селу капу . . .	136842		„	4111	—		
	15	Фаврика капу. . . .	55248		„	1657			
	„	Кишишликъ капу . .	33144		„	1024	5		
	„	Джянкуртаранъ и Хамамъ б.	182433		„	5473			
	„	Котленскитѣ лозія . .	49450	1719901	„	1482		51639	
		1861							
Окто-врія	15	Както се изложиха горнитѣ въ тефтеритѣ въ махалитѣ.	оки гроздіе		по 3 на %				
		Кафтанджи махалеси има	246698		„	7404	29		
		Славчу махале има. .	166418		„	5001	29		
		Таукчи махале „ . .	78832		„	2358	5		
		Куру чяй махале има .	112761		„	3385	35		
		Нову Селу има. . .	63096	667805	„	1891	30	20045	18
		Дели балта има. . .	172612		„	5186	37		
		Мангъръ махле има оки	324555		„	9735	38		
		Драгойчо махале „ „	168488		„	5059	29		
		х. Вълку махалеси „ „	53048		„	1592	25		
		Папасъ махале „ „	156482	875165	„	4699	35	26279	24
		Чюбанъ махале има грозд. оки. . . .	117481		„	3836	10		
		Котленскитѣ лозія въ медвенскія топракъ ще излезегроздіе оки	49450	176931	„	1482		5318	10
				1719901				51640	

Колкото смы бройлы за отсрешния десятокъ на Грозділто на царскія сѫнджѫкъ на башъ ефенди на конака съ Елмихабери[1]) именно

Октоврія	30	Бройхмы на царскія санджѫкъ чрезъ П Минку х. Петьръ бояджіолу отъ Клуцхôръ съ елмихаберъ. . . . . гр.	16000	
Декеврія	28	Броихмы на царскія санджѫкъ чрезъ П. Минкувъ съ елмихаберъ . . . гр.	3600	
1861. Януар.	8	Броихмы на царскія санджѫкъ чрезъ П. Минкувъ съ Елмих. . . , . . гр.	1800	
мартъ	26	Бройхмы на царскія санджѫкъ чрезъ П. Минку съ Елм. . . . . . . гр.	2500	
юнія	3	Бройхмы на царскія санджѫкъ чрезъ П. Минку съ Елми. . . . . . . гр.	2000	25300
7 врія	9	бройхмы на санджка царски чрезъ П. Минку съ Елм. : . . . . . гр.	1000	
„	„	Съ иванчюва рѫка броена на царскія санджѫкъ съ елмихаберъ. . . . гр.	17500	
„	„	Съ иванчюва рѫка броени на санджѫка съ елмихаберъ . . . . гр.	1212	18712
862 Декевр.	30	броиха на царскія санджѫкъ съ Елмихаберъ. . . . . гр.	1300	1300
		чрезъ г. Александрія белчювъ П. М.		46312
		броихъ на конака. . . . 3100		3100
		отъ разноски не допълватъ . 1486		
		въ вересій има 524		
		въ Иванча Данчевъ остатакъ да дава 245		2225
		2225		51647

Ако само „Християнскитѣ българи“, сѫ добивали грозде 1,719,901 оки стари или 2,201,478 кгр. грозде, то, като се прибави и гроздето на другитѣ народности — главно турцитѣ — и всичко грозде, което се употрѣбява за ядене до гроздоберъ, отбора по гроздоберъ, който е билъ като законъ за всѣка кѫща, ще се види какво е било количеството на гроздето въ този чуденъ и първъ лозарски градъ на България, съ най-голѣма лозова площь. Нека се има предвидъ, че това количество е сочено за облагане съ данъкъ. А знае се, че при такива случаи винаги се показва по-малко, отколкото е въ действителность.

Който се интересува отъ лозовата култура въ Сливенъ, да прочете главата „Лозарство, винарство“ въ III томъ отъ Историята на г. Сливенъ стр. 63—68.

Черкавата помирителка.

Когато гражданитѣ-българи сѫ постигали известни помирения помежду си, по каквито и да било въпроси, то тия помирения сѫ бивали валидни, когато сѫ минавали презъ авторитета на църквата, зарегистрирали сѫ се тамъ и сѫ получавали своята законность и санкция съ църковния печатъ. Като оригиналенъ, превеждаме следния случай, изъ бележника отъ 1862 г.:

„Примирително!

„Чрезъ което долоподписанитѣ обѣвявамы, какво що имахмы притенція съ негово священство бабалъка си П. Тодора, и думахмы че бѣше сѫ обещалъ, за оженването на дащеря си Геника, да даде бакалскія си дюгянъ, по пречина че беше дащеря му повредяна въ очите, и тѫй се представихмы чрезъ обществата въ Сливѣнъ и клуцухаръ, и защото неможихмы да довѣримъ за истинното обещаніе, отъ страна на бабалѫка си, и неможихмы да представимъ свидѣтели, за това не сѫ одобри нашето предложеніе и остана празно. а негово Священство бабалѫка ни попъ тодуръ днесъ самоволно подканенъ отъ оттеческа къмъ дъщеря сы любовь и милость хариза й въ брой 4500 четри хиляди и петстотянъ грошя, съ който да може да сѫ припитава въ живот-та си безъ да ги хчита за някоя друга смѣтка или нанаследіе на поменатата негова дъщеря Гиника остава пакъ да има сѫщото си право на бащеното си наследіе рвно съ другитѣ си сестри и братія слетъ омираніето на баща си. Следователно като зехмы съ благодареніе въ брой на цяло поменатитѣ (4500 който негово великодушіе баща нашъ попъ тодуръ хариза, останахмы съгласни и се помирихмы, безъ да имамы за повече овѣренія давамы отъ него друго нещо обещано, за повече свѣренія давамы настоящито своеручно подписано примирително писмо, и молимъ честнитѣ граждани да потвѣрдятъ съ свидѣтелнитѣ си подписи, и вручятъ настоящето на негово Священство за всяки случяй. 1862. 7 врія. 15. Сливенъ.

Следва церковнія печятъ.
свидѣтелитѣ
Димитъръ юрдановъ
Панайотъ Миновъ
Нидѣлчю Сотирювъ
х. Данчю Дянкувъ

коста х. Рускувъ
Апостолъ Гандювъ
х. Никола х. константиновъ
Панайотъ Минкувъ
х. Димитъръ х. Жилехчювъ

Следватъ подписитѣ
иванчо виликувъ
Геника попъ тодорова

Черквата зарегистрирва и узаконява продажбитѣ.

Макаръ, че въ онова време много продажби сѫ ставали само на ухо, други сѫ бивали извършвани чрезъ турското управление, като имъ сѫ издавани надлежнитѣ фиджети (крепостни актове), все пакъ не рѣдки сѫ случаитѣ на църковното довѣрие и сила и нейнитѣ продавателни сѫ минавали за сѫщо тъй валидни, както държавнитѣ и сѫ бивали зарегистрирвани въ нейнитѣ книжа. Случай:

„Копіе на Продавателно писмо.

„Мина Нидялкова П. топракчіевъ

„Чрезъ настоящето сьі продавателно писмо явявамъ азъ долоподписаната Мина Нидѣлкова П. Топракчиевъ какво днесъ самоволно и безъ никаква причина и насилія продадохъ на Г-на Александра белчевъ долапа що имамъ Свою именія наследіе отъ баща си които стой въ Селище боазъ съ единъ гюзъ долапъ подъ покрывъ съ Сергія бахча отъ едната страна парушювъ и петкувъ долапъ отъ другата х. молловувъ долапъ отъ горе дувицята отъ другата куручъ и лозіята. Него тъй цялъ съ сичката му околность и вътрешность самоволно продадохъ на Г-на Александрія белчевъ за гроша деветъ хиляди и двестя и педесе гроша 9250 и си зехъ паритѣ на цялу ду пара. за това отъ днесь натанѫкъ остава поменатія долапъ подъ властѫ на Г-на Александрія белчевъ и на неговитѣ наследници да го правы както ще. безъ да имамъ азъ никаква най-малка властъ въ него нито някой отъ моитѣ и бащены мы наследници нито някое участія въ него долапъ, защото азъ като съща владетелка и господарка на поменатія долапъ които мьі е дялъ отъ бащеното мы наследіе самоволно продадохъ и си зехъ паритѣ нацяло ду пара. за повече увѣрніе давамъ настоящето засвидѣтелстванно продавателно писмо на Г-на Александрія белчевъ и омолявамъ чесното Сливнянско общество

да потвѣрди истинното мы и благодарно продаваніе и утъкмяваны чрезъ което да има Сила да показва истината на всяко праведно Садовище въ лето 1863 юлія 24. Сливенъ.

„Свидѣтелитѣ
Димитьръ юрдановъ
Д. П. Миновъ
ангелъ въндювъ
Гіорги Крьстювъ
Р. В. Мирковичъ
Парашкева бяновъ
Василъ П. Станчевъ
Герги гидикъ

Защото низная да пиша задължихъ Г-на Панайота Минкувъ да ма подпиши и азъ си прилагамъ прѫста. Азъ Мина Нидялкува П. Топракчіевъ потвѣрдявамъ горнитѣ

Азъ тодуръ Николувъ съпругъ Минянъ потвѣрдявамъ.

„Сливнянското бълг҄ѫрско общество потвѣрдява същостия на гореизложенитѣ отъ странѫ на горнитѣ осемь свидѣтелни подписи

„1863 юлія 29. Следова церковнія печятъ.

„Настоятелитѣ на церквата Св. Димитрія.

„Панайотъ Минкувъ"

Върховниятъ завѣритель е църковния печатъ и църковнитѣ настоятели. П. Минковъ е секретарь на общината и подписва бележкитѣ за вѣрность въ кондичния бележникъ.

Черквата води и завещанията

Не само заради това, че църквата играе роля и въ завещанията на своитѣ чада, но и поради оригиналностьта на едно такова, ние предлагаме на читателитѣ следнето завещание:

„Завищаніе на Марія Мѫндюва караабаджійката отъ кафтанджи махале.

„Первозданній человѣкъ Адамъ отъ завестъ на Діявола престъпи животворній Божій заповѣдъ. и ныя защото сми отъ негова ротъ уви! Станахми отъ безъ смерни потчинени на смѫрта, която ны граби въ день когато не знаймы и въ когото не сѫ надевамы, за това и Господъ Богъ чрезъ пророкъ Исаія зарѫча на царя Ежекія тъй нареди кѫщата си защо ще умришъ и неще живеешъ. за това и азъ долопотписаната Марія Мѫндюва защото се страхувамъ да не би да остане ненаредено моето именіе Смислихъ догде іоще имамъ здрави силите си цялъ умѫтъ си да явя конечно колкото именія имамъ и да го нареда по моето последно желаніе да не би искрьннитѣ ми наследници синъ ми иванчу и

дъщеря мы Ратка подиръ смѫрта ми да имѫтъ пренія помежду си. но да бѫдатъ за всегда съ любовъ помежду си.

„Първоставенъ отъ все сѫрце прошка на всичкитѣ христіяни братія, които ма мразятъ и които мя обичятъ.

„Второ отредявамъ отъ имот-тѫ си която имамъ отъ, що продадохъ на сина си иванчя янакевъ двора си за четиринайси хиляди гроша и си взехъ паритѣ и що имамъ други въ ямурлуцы лози алтѫни и кѫшни потребици четри хиляди гроша. сичкія ми имотъ става восемнайси хиляди гроша отъ тейзи восемнайси хиляди гроша имамъ дадени на сипа си иванчя янакиевъ дванайси хиляди гроша който отъ все сърце му харизвамъ подиръ смѫрта си.

„Сѫщо харизвамъ и на любезната си дащеря Ратка шесть хиляди гроша които и съмъ ги дала отъ горепоменатата сума. безъ да има право подиръ смѫрта мы друго повече.

„Задължявамъ любезнія си синъ иванчя за да престой дамя погреби и да испълни паметницытѣ мы ду три тѣ години споредъ церковнитѣ обряди за тойзи му трудъ и за разноскитѣ които тогива ще заподирятъ завещавамъ и харизвамъ на него що имамъ въ продаденія си дворъ оставени за менъ да живея не продадени една еръ одасѫ и една одая отгоря безъ да има право дъщеря ми Ратка да ся намеси на тяхъ.

„Желая прочее мойтѣ искренни наследници да бѫдатъ съгласни съ моето последно желаніе въ това мое завещаніе ще да е дължянъ да даде отговоръ въ дена на страшното съдовище. и да навлече отгоря си сичкитѣ клетви на святитѣ 318 богоносни отцы Синодски. за това и азъ защото сѫмъ безъ писменна задѫлжихъ Г-на П. Минкувъ свидѣтель икономъ папа Атанасовъ, иванчо янакевъ. Ратка Стоянова. Кириякъ Николувъ Марія Мѫндюва. Никола Киріяковъ х. Мина х. Михалевъ. Петъръ Боювъ. х. тодуръ николувъ.

„настоятелитѣ на церквата Св. Д. потвърдява следува церков. печятъ

„П. Минкувъ Свидѣтель".

Черквата е сѫдъ за честь

Всички оплаквания за нарушена честь сѫ се отправяли до цървата. Въ една или друга форма, черковното настоятелство се е старало да запази честьта и достоинството на

своитѣ чеда. Дори въ случаи на нападение честьта на жени отстрана на турци, оплакванията идатъ до черквата, която взема нуждниtѣ защитителни мѣрки.

Ние тукъ ще предадемъ два типични случая. Макаръ и да има нѣкои пикантности, смѣтаме, че съ тѣхъ не се убива авторитета на книгата, още повече, като се гледа на случая съ очитѣ на нуждната сериозность.

1. „10 ноември 1872 год.

„Повик ся най-първо Тодоръ Р. (презимето премълчаваме по известни причини. б. наша) — когото повикахми за да отговори за клеветата, която прави върхуму — хизмикярката му че я билъ обехчестилъ и тя е тѣжка, на комуто като предложихми зехми отговоръ. Слѣдующиятъ.

„Азъ нѣмамъ отъ нищо хаберъ — отъ никоя страна. напоследъкъ като повикахми и мумичиту личну кѫде следоющиту ти нели беши дето ми направи това убийство — нали беши дето ми хуртуваши — че ако стани нѣщо да станишъ тѣжка, да кажишъ, че нисѫмъ азъ — но синми и тогава азъ ще мо намѣра кулая (тукъ следватъ по нецензурни пояснения. б. н.). Затова когато ти тъй ми се обещаваши — сега намири му кулайлѫкътъ — върху това каза тя на Тодора? отговаряй на мумичиту но той пакъ съ упорство отказва сички тѣзи прѣдложения.

. . . .

„Втори пѫть пѫкъ извикахми мумичиту и му казахми да си кажи подробно истината кога какъ е било. Тя предложи следующиты думы.

„Казала самъ = и ще го казвамъ, че не познавамъ уджра отъ другиго освѣнъ отъ негу . . . .

„. . . . .

Момичето и трати пѫть изповѣда истината съ голѣми подробности.

„На конецъ предложихме на Г-на Тодора че това мумичи по право или по криву върля върхуви тѫзи клевета това гдѣто ще се постирами въ правителството — за по добре намирами щото да останишъ съгласенъ щото да излезишъ отъ малко пари съ които да се настани това мумичи — каквото да се махни тѫзи отъ главатави бѣля.

„На тѣзи предложенія отгонори г-нъ Тодоръ.

„Ази отъ нищо хабѣръ нямамъ — и нищо не давамъ каквоту знай да прави. — Ей Хюкюмата — ей сичку билл-

динниденъ гери калмасинъ (правете каквото знаете. Пр. н.) — азъ пари не давамъ.

„Върху това общината повторително се помоли за да послуша и да си помисли — догдѣто наконѣцъ остане приклоненъ — на колкото общината реши и види за добре. Каквото да са отърве отъ тѫзи ненадѣйна бѣла.

„Слѣдъ всичко защото той остана съгласенъ за да работи общината за помирението имъ — и колкото пари са дадатъ за да ги припознай затова той самичѫкъ потписва Тодоръ Р. до тукъ остана работата.

17 дврія.

„Последно врѣми са яви г-нъ Тодоръ Р. на общината който съ едно прошеніе подъ дата 16 дврія протестира срѣщо миналата нѣделяшното обещаніе че ще остани съгласенъ на общината, за да гледа съ пари д можи да са намери срѣдство за уженваніето на мумичиту.

„— и тъй като са повика лично и го попитахми какво иска да кажи съ това прошеніе, Той каза че Азъ като осѣщамъ сърцето си право затова не можя да падѫмъ въ споразумѣніе съ една рѫзвратна жина защото ази съвѣста ми е права."

Така процесътъ продължава. Води се разпитъ на двет҄ѣ страни и се дохожда до известно заключение.

„24 дврія

„Подиръ това повикаса Г. Тодоръ Р. на когото каза Г-нъ Руску Мирковичъ.

„Е. Тодорѣ ти снощи беши дошелъ да ми хортувашъ тѫзи работа както и както за да я потѫпчимъ тъйка ли (отговори той) но лафа торбада гирмесъ сенетъ гирирь. (Приказка торба не пълни, писаното важи. Пр. н)

„За това даде Г. Тодоръ Решеніе щото да се върнимъ на първото Решеніе щото да си донисе мюхюрятъ и да потъпише че съгласява на общината колкото пари види за добре общината за да ги даде. Бълг. Чер. Община."

На 1 ноемврий се викатъ двет҄ѣ страни. Момичето идва съ братята си. Тѣ се съгласяватъ на помирение, ако Тодоръ даде 3000 гроша. Общината предлага 2500 гр. И накрай процесътъ се завършва, като Т. Р. дава 25 лири турски — 2600 гроша за слугинята свръхъ окончателно приключената ѝ смѣтка за слугуване и 5 лири турски за въ полза на черковната община.

2. „3 маія 1873 —.

„Катерина Василева отъ Таукчи махлеси се оплаква предъ общината, че преди 8 дена отишла на лозето си въ мѣстностьта „Малъкъ Батмишъ“. При нея дошелъ единъ въоръженъ турчинъ. Когато го запитала що търси тамъ, отговорилъ, че билъ пъдарь. Хвърля се върху й, поваля я на земята да я безчести. Тя завикала силно. Притича се на помощь Петъръ Шейреда. Грабва я отъ нападателя. Турчинътъ му отправя оръжие и Шейреда я оставя. Приииждатъ пъдаритѣ и др. хора и оттървать жената. Тя моли да се осъди този турчинъ. Общината я послушва и замолва свидетелитѣ да говорятъ истината предъ съда, „за да се накаже лошавия звѣръ.“

На черквата правятъ дарения

Освенъ даренията, които сѫ дадени направо да бѫдатъ стежание нейно, ние, въ тази часть, ще споменемъ и други нѣкои дарения, които сѫ направени за училища. Ще ги изнесемъ за това, защото черквата ги има въ своята кондика и за това, че черквата е служила като посрѣдникъ между училището и дарителитѣ, пъкъ и за това, че отъ кондиката отъ 1862 год. се вижда, че надзирателитѣ на черквата и училището сѫ били **общи,** като се казва: „1862. януарія 2. назначенитѣ **църковно-училищни** (к. н.) надзиратели на текущата година сѫ.

Г-нъ Коста х. Русковъ
Г-нъ Апостолъ Гандювъ
Г-нъ Панайотъ Минкувъ.

Ето нѣкои отъ даренията:

1. „1808 Василъ Сотинковъ, като ся удари отъ врази съсъ куршумъ догде не бѣше още издъхналъ съсъ майчино съгласіе подари си кѫщѫтѫ за **обща школѫ** (к. н.). Подари още за всѣкогашенъ неинъ доходъ единъ дулапъ*) въ селището и петь дюкеня въ чаршията“.

2. „1840 Господинъ Петъръ х. Беронъ — родомъ котленецъ, но който живѣе въ Крайіова, испраща всякѫ гудина по хиляда гроша за **женското училище** (к. н.)

3. „1850. Господинъ Ѳеодоръ Тюфекчи Ивановъ отъ Мангъръ махалеси, който сега живѣе въ Плевенъ, подари четиристотинъ гроша.

---

*) Тепавица.

4. „1850. Упоменатый отъ господ. Петъръ х. Беронъ испрати 70 топа книги за писанье да сѫ продадѫтъ и цѣнѫтѫ имъ да ся даде съсъ лихвѫ, отъ която да се заплаща на една шивачка да учи момичетѫтѫ на шивъ."

5. „1850. Господ. Найденъ Чорбаджи Едирнье подари хиляда гроша".

6. „1850. Господ. Киро Узуна отъ куручи махалеси на животъатъ си още подари кѫщѫтѫ си и я заминихмы съ х. Христодора Топракчіолу и зехме х. Костоватѫ кѫщѫ и я смѣтѫмы въ училището".

7. „1850. Господ. Димитраки х. Мѫндювъ отъ дели балта махалеси подари на училището всякогодишенъ доходъ двѣ хиляди гроша. Подѣръ смъртьтѫ му негувытѣ наслѣдницы продължаватъ да ги испровождатъ отъ Ибраилъ".

8. „1850. Господ. х. Юрданъ Селеминскій докторъ въ Ибраилъ, подари два глобуса, земный и небесный французски".

9. „1850. Господ. Братя Петровичъ подариха шесть географически карти Руски".

10. „1852. Наслѣдницытѣ на Господ. Коста Караивановъ отъ Славче Махалеси, подариха хиляда гроша".

11. „1852. Господ. Братья Петровичъ, Юрд. Селемински и други нѣкои любородны Сливенцы испратиха отъ Ибраилъ хиляда и двѣстѣ гроша за женското училище и други хиляда за юношеското".

12. „1852. Наслѣдницытѣ на покойніятъ Стойна Ђуяджи подариха двѣстѣ гроша".

13. „1852. Господ. х. Захарій Княжескій подари петь географически карты, две полушаріята и единъ атласъ на рускій языкъ.

14. „1850. Симикчи Николова сынъ Георги отъ Мангъръ Махалеси, гдѣто сѣди на Бурлата, подарявѫ 1000 гр.".

15. „1852. Господ. Желяско Ганювъ за дядѫ Авраама и бабѫ Авраамица отъ таукчійскѫтѫ махалѫ подарявѫ гр. 200".

16. „1852. Райчо Кършолу отъ Кафтанджи махалеси подарява гр. 300".

17. „1852. Кара Иванъ отъ Славчо махалеси за брата си даня подарявѫ Г. 250".

18. „1853. Славчо Балабана съсъ съпругѫтѫ си Пена и съ синъѫтъ си Юрдана за кѫщѫта си получиха отъ церквѫтѫ 300 гроша и остатъкатъ подариха на сѫщѫтѫ

церква Св. Димитрія. Продаде ся реченната кѫщѫ на Г. Кутя Ганчовъ за гроша 950".

19. „1853. Нена Иванчо Чюрбаджіова Желескова подарява на Сливняннската церкова както и на Сливненското мѫжко и женско учебно заведеніе гроша седемь стотинъ и петьдесятъ девять".

20 „ 1854. Подарени отъ Иванка Тарговцена . . Гр. 180
Подарени отъ х. Вѫндюовича . . . . . Гр. 50
Подарени отъ Дяда Никола Кафтанджи Махалеси . . . . Гр. 100
Подарени отъ Баба Х. Панаіотица Гюлмезоолу . . . . Гр. 306
Подарени отъ Карaабаджійската М. . Гр. 240

21. „1856. Отъ Д. Кирила Адрианополскаго Митрополита подарь за училището зехмы — гр. 500.

22. „1856. Раика и Боика сѫщи сестри Довици въ животта си на 1826, самоволно подаряватъ двора техенъ на Сливненската церккова Св. Димитрія, която е въ Мангарската махала между съседи Проданъ и Стуянъ и тиху на баиря за упокоенія на душиті тѣхни".

23. „1856. Никола отъ мангърската махала въ преднуту чюмаву кату измрели децата му харизува двора свои какту е на Баиря между съседи Баба Кирана и тотіу и митіу на церкувата Св. Димитрія.

24. „1861. Въ лето хиляда и восемъ стотинъ и шийсетъ и пѫрво іулія пѫрво Госпожя Калина х. Василева, която живѣй въ Влашко, като доди въ Сливенъ пристави сѫ между народната община и подари на цѫрквата Свитаго Димитрія мястото на дворчито бащино си, съ особенъ записъ и свидетели както следва.

„Долоподписаната днесъ самоволно и безъ никаква причина, отъ сичкото си сѫрци и отъ сичката си душя харизувамъ на церквата Свитаго Димитрія въ Сливенъ дворчито бащено си, що имамъ въ Мангѫрската махала, между съседи отъ истокъ и югъ Ташка Накова отъ западъ Панайотица Енищіолу отъ севиръ врата на царствующія пѫть. вѫтря безъ никаква направа отъ югъ съ единъ дуваръ остава отъ днесъ нататъкъ споменатото място на дворчито бащино ми подъ власта церквата Свитаго Димитрія да го прави както ще, безъ да имамъ азъ никаква най-малка власть на него нито някой отъ мойте или бащини ми наследници да има някой очистіе въ него щото азъ самоволно харизахъ, и за овереніе давамъ настоящито чрезъ вѣрни свидетели чрезъ

което да иматъ сила церковнитѣ настоятели да показватъ истината всяко правосудилице.

1 јулія 1861 Сливенъ
Георги х. Стояновъ Свидѣт.
В. Г. Поповичъ Свидѣтелъ
Нидѣлчу Сотиріувъ Свидѣт.
Гіорги Добривъ П. Свидѣтелъ
х. Стефанъ х. Стуяновъ Свид.
Гюргаки х. Д. Свидѣтелъ
Панайотъ Минувъ писаръ Свидѣтелъ

Защото низнай да пиши Г-жа Калина х. Василюва, ази папа юрги Божиловъ подписвамъ Калина х. Василюва потвърдявамъ горнитѣ.

25. „12 іулія 1875.

„Поднесиса едно прошеніе отъ страна на Негово Високопрѣподобие Архимандритъ Амфилохія подъ дата 11 іулія **1875 г. въ което той** подарява следующитѣ:

„80 екз. духовни книги за свѣщеническото дружество, което по сега ще се състави

„24 екз. по историческа часть за читалищната библиотека.

„Върху това призова ся въ събранието рѣченый Амфилохія, комуто лично се благодари — за подарока — когото тойправи и му се каза че утре ще ги донесе на общината да са дадатъ."

Искаме да обърнемъ вниманието въ това последнето дарение на две обстоятелства. Първо, че презъ речената 1875 г. е била назрѣла въ Сливенъ идеята за съставян на свещеническо дружество, на което сѫ и подарени книгитѣ отъ отца Анфилохия, часть отъ които и до днесъ стоятъ въ шкафоветѣ на черковната стая, дето сѫ ставали всички заседания до освобождението и второ на това, че о. Амфил. прави дарение въ книги и на читалището, което тогава е било съ богата библиотека, впоследствие изгорѣла въ доуличното здание на Мирковичъ, дето е била пренесена за укриване отъ турцитѣ. Изгорѣла е срѣщу освобождението въ пожаритѣ причинени отъ издъхващата Турция.

Черквата и кръчмарскитѣ и др. дюкяни

Въ прздниченъ день, преди освобождението, е било като законъ да не се отварятъ дюкянитѣ. Нѣщо повече: тогава въ праздничнии дни е била запазена святостьта на деня съ пълното затваряне на дюкянитѣ, особно кръчмитѣ. Но и тогава е имало нарушения. Изглежда, че нарушенията сѫ

станали извънредно много, почнали сѫ да дразнятъ, християнитѣ вмѣсто въ църква сѫ започнали да оставатъ въ дюкянитѣ, предимно кръчмитѣ, църквитѣ сѫ започнали да се опразватъ и на това е трѣбвало да се реагира.

Клуцхорската църква се оплаква предъ общинската комисия, че мнозина сѫ започнали да отварятъ дюкянитѣ си въ недѣленъ день и че хората намѣсто въ църква, ходятъ тамъ.

Комисията, по този поводъ, взема следното решение:

„Негово Високопрѣосвѣщенство да кажи едно слово въ цѣрквѫ — на които да се запрети отварянето и който отвори да има да са кажи черковно който дѣрзны да отвори — отъ единъ до два мѣсица неще да го освѣщава свещеникъ".

Черковното запрещение е стояло по-горе отъ всѣки законъ и черквата си е служила съ него. То е давало резолтати.

Черквата и читалището

Тѣзи два института по време робството ни ся имали непрериввна връзка. Ние нѣма да привеждаме данни и доказателства нито за съвмѣстната имъ дейность по всички краища, дето се говорило и живѣло по български, нито за ролята, която сѫ играли и изиграли тогава. Тѣзи въпроси сѫ много разглеждани. По тѣхъ единодушието е всеобщо. Ние само идемъ да констатираме, че и Бълг. Народно Читалище „Зора", което сѫществува отъ презъ шейсетата година на миналия вѣкъ, а гласно е заживѣло отъ 1859 г., и църквата Св. Димитъръ сѫ били въ яки връзки и живо единодействие. Хората, които сѫ работили по църковния въпросъ, които сѫ уреждали църковнитѣ работи въ града, които сѫ милѣли за религиозния растежъ на българина изобщо и за Сливенци въ частности и ония които сѫ създали и крепили читалището и неговитѣ задачи, сѫ едни и сѫщи. Това сѫ Чинтуловъ, Гидиковъ, Мирковичъ и пр.

За доказателство ние ще приведемъ следнитѣ случаи:

На 27 априлъ 1873 год. Черковната община благодари на читалищното настоятелство, дето е напомнило на черквата да се зематъ грижи да се издейcтвува чрезъ Екзархията или правителството стипендия за едно момче, което да се настани въ Лицея на мѣстото на свършилия го Петъръ Михаиловъ. Сѫщевременно черковната община прави апелъ къмъ читалищното настоятелство и то да поеме грижата да

издържа единъ ъученикъ съ „умѣрена плата". Желанието на черквата да подканя читалището къмъ една такава акция, говори, че читалището тогава е било доста закрепнало, обаче, не тъй много силно, та за това му предлага да издържа ученика съ една „умѣрена плата".

На 18 юний 1875 г. черковното настоятелство разглежда едно искане на читалището. Въ това черковно заседание сѫ присѫтствували като делегация отъ читалищното настоятелство г. г. Председательтъ П. Г. Поповъ и членоветѣ М. П. Икономовъ и Сава Райновъ. Тѣ сѫ искали черквата да имъ даде мѣсто въ черковния ханъ да си построятъ стая, т. е. специално за читалище помѣщение, но не и да си служатъ съ стая въ училището, както е било. Цървата се отнася благосклонно къмъ това искане, като желаятъ градската комисия да види де и кое мѣсто се иска и колко ще струва тази „стая" на читалищната каса. Това иде да посочи, че се съгласяватъ да се строи, но да не би да струва много, че да се увреди читалищната каса.

Черквата и училището

Тѣзи два института сѫ били най-тѣсно свързани. Тѣ сѫ си имали отдѣлни управителни тѣла, които се наричали настоятелства. Но все пакъ материалната часть е минавала презъ църковната каса. Макаръ че е сѫществувалъ тъй наречения общински съветъ на българитѣ, и чийто върховно управление се е чувствало надъ църквата и училището, все пакъ църквата е била най-самостоятелната институция, най-довѣрената и влияюща и върху училището. То се знае, че причината се крие въ това, дето църквитѣ и монастиритѣ сѫ упазили писменостьта, дето тамъ е била съсредоточена поради притесненото робско положение, грамотностьта. Тамъ сѫ били килийнитѣ училища. Поповетѣ, калугеритѣ и псалтоветѣ сѫ пазили писмочетното слово.

Въ нашитѣ кондики се констатира много често дадени помощи и дарения за училищата, но чрезъ черквата. Факта, че всички тия дарения фигуриратъ въ черковната, а не въ специална училищна книга (кондика), иде да подтвърди това. Констатиратъ се сѫщо тъй и сумитѣ давани за издръжката на училищата. Дава ги черквата, защото училищата нѣматъ свои приходи. Въ църквата падатъ отъ дискъ, отъ свѣщи, отъ камбана и пр. и пр. Църковнитѣ касиери сѫ изплащали не само другитѣ разходи, но и заплатитѣ на учителитѣ. Отъ

тамъ произтича и пазаряването на учителя да знае и църковно пѣние, да бѫде псалтъ.

Но има известни доловки, отъ които се вижда, че макаръ и въ черковни рѫце, като че ли тамъ сѫ сѫществували две отдѣлни каси „училищна и църковна". Вѣроятно, отъ съображението, че става често да се взема отъ черковната и се прехвърля въ училищната, намираме една бележка въ общинския блежникъ отъ 1872 г. съ която се казва, че къмъ декемврий 1872 г. клуцхорската черква съединила въ едно училищната и черковната каса. Следъ това отдѣля една сума и я предава на училищното настоятелство за изпълнение.

По този поводъ общинскиятъ съветъ се занимава съ въпроса на 28 дек. 1872 г. и решава да се слѣятъ въ едно всичкитѣ черковни и училищнитѣ каси и следъ това да се дава на училищнитѣ каси пари отъ църковната на училищнитѣ настоятелства, които да разполагатъ съ сумитѣ и „да има грижата да разпорежда учители въ Сливенъ, Клуцхоръ и Ново Село".

„Тов предложеніе се рѣши за да се съbeратъ въ Клуцхорската община и да направятъ върху това разискваніе и за петъчно събраніе да дадатъ отговоръ. 28 дврія 1872" т. е. решило се да се съберать всички учил. и църковни н-ва въ Клуцхоръ и тамъ да се разреши този въпросъ, и да се докладва въ петъчното събрание.

За времето отъ 1864 г. до 1872 г. ние намираме специална училищна кондика, въ която сѫ вписани приходитѣ и разходитѣ за училищата. Но поразителното въ нея е следното: Почти всичкитѣ приходи отъ църковнитѣ имоти на черкв. Св. Димитъръ, състоящи се отъ три хана, нѣколко двора, три метоха, 33 дюкяна, сѫ отивали изключително за училищата. Приходитѣ отъ тия имоти, които сѫ се движили отъ 35000 до 52000 гроша годишно, сѫ балансирани **изключително** съ равноценни разходи давани само за училищата въ заплати на учители, материални разходи и подръжки въ поправки. Черквата дава не само своитѣ приходи, но и своитѣ имоти з училища. Такива сѫ случаитѣ съ училищата „Митрополитъ Серафимъ", „Баби Иванкиното" — сега старопиталище, „Централно" до Мирковичъ, което изгорѣ и сега се прави наново. (За него ще споменемъ и другаде).

Едва презъ 1875 г., когато условията сѫ назрѣли, се отдѣля църковната каса отъ училищната и това става пакъ съ възвишени схващания отъ двѣтѣ страни за функцията на

училището. Въ едно отъ заседанията на 15 юний 1873 г. на общия съветъ, дето се е разисквалъ въпроса за назначаването на учителитѣ, Владиката Серафимъ, човѣкъ съ новъ и либераленъ мирогледъ за училищата, **и дето се е разглеждалъ правилника за назначението на учителитѣ,** е предложилъ и се възприема да се свика второ събрание въ вторникъ и въ него да присѫтствува и училищното настоятелство и нѣколцина отъ по-виднитѣ граждани и се разгледатъ всички въпроси. Какъвъ демократизъмъ!

По-нататъкъ, въ едно заседание на 1 іулія 1875 г., ние виждаме какъ черковната община и градската комисия, съгласно едно решение отпреди нѣколко дни, прехвърлятъ касиерската служба, касиерското си право за училищата върху специални касиери, избрани измежду състава на училищнитѣ настоятелства. Тукъ черквата извършва единъ актъ на по-голѣма училищна самостоятелность. Така, въ този день се избира общо за града училищно настоятелство въ съставъ: Попъ Георги Ив. Геновъ, Р. В. Мирковичъ, Парашкева Бяновъ, Господинъ Данчевъ, Дим. х. Юрдановъ, Тодоръ А. Пенковъ, Тодоръ Д. Кювлиевъ, Георги Н. Карамалаковъ, Хаджи Анастасъ х. Кондевъ. Това е първото общо училищно настоятелство на гр. Сливенъ, учредено на 1 юлий 1875 г. И въ бележкитѣ се казва:

„Отъ написаните лица ся избиратъ за касиери — които да приймать отъ църковнитѣ надстоятели, Оцрѣделенната чясть за учителските плати и да плащатъ редовно на учителитѣ и тий са

Г-нъ Р. В. Мирковичъ
Г-нъ Господинъ Данчевъ
Г-нъ Парашкева Бяновъ".

Изборътъ става въ присѫтствието на Митрополита и това имъ се съобщава официално, като имъ възлагатъ грижата за да уславятъ занапредъ нуждното число учители и учителки. „Умолявате се да се постарайте да извършите тази свята длъжность и соврѣменно да благоволите и дадете изложеніе колко учители ще имами занапрѣдъ и учителки и съ какви заплати за да Ви дадемъ и ний писменно отъ гдѣ ще земните реченното количество за да ся плаща на учителитѣ.

„Съ приличното към Васъ почитаніе остаеми
Ваши съграждани"

На друго мѣсто пъкъ имаме съобщено за състава на черковно-училищнитѣ настоятели за презъ 1862 г., отъ което се вижда, че тѣзи две тѣла сѫ били едно сѫ работили съвмѣстно.

Вѣнчила

Добре ще бѫде да споменемъ тукъ и вѣнчилата на Сливенската казаа. Едно че ще видимъ отъ тази бележка коя махала на града и кое село съ по колко вѣнчила сѫ представени на „Едрине“, т. е. на владиката и второ ще се освѣтлимъ точно отъ кои села се е състояла казаата „Ноай“, която до преди 1870 г. е влизала черковно въ състава на Сливенската казаа, защото въ сѫщия протоколъ е казано:

„Венчилата на Сливнянската казаа на който тефтеритѣ сѫ испратиха на Едрине явни

„1863.

„Априлія 16. Марку Стефановъ пълновластенъ на Сливнянската казаа испращася на Едирня да занесе тефтеритѣ на венчилата по високо царско повеленіе въ Сливенъ и по селата съ име написахмы

„Кафтанджи махале има венчила на четъ . . .	177	
„Дели-балта махале „ „ „ . . .	87	
„Мангъръ махале „ „ „ . . .	161	
„Слафчу махале „ „ „ . . .	113	
„Таукчи махале „ „ „ . . .	86	
„Куру чяй махале „ „ „ . . .	52	
„Нову Селу има венчила „ . . .	77	753
„Клуцхоръ Драгойчо махале „ „ . . .	115	
„Папасъ махале „ „ „ . . .	80	
„х. Вълку махале „ „ „ . . .	39	
„Чюбянъ махале „ „ „ . . .	121	355
„Село Сотиря „ „ „ . . .	16	
„Чибуклий „ „ „ . . .	24	
„Черкешлій „ „ „ . . .	100	
„Артаклари има венчила на четъ	42	
„Аладаглій „ „ „	17	
„турсунлій „ „ „	37	
„чяйрлій „ „ „	41	
„Демирджилій „ „	30	307
„**Новай казаасѫ.** Глуфишюву венчила на четь . .	10	
„Чіокоба „ „ . .	23	
„бузаджій „ „ . .	15	
„кюпеклій „ „ . .	24	
„Гердимя „ „ . .	65	
„караджа муратлій „ „ . .	51	

„кара кюртъ	венчила на четъ . .	17	
„куймджи Гедикъ	„ „ . .	62	
„Гюбелъ	„ „ . .	17	
„Бояджикъ	„ „ . .	95	
„Мечкареву	„ „ . .	25	
„Муслу коджа	„ „ . .	80	
„Керменлій	„ „ . .	71	
„карасанлій	„ „ . .	13	
„Ени махале	„ „ . .	12	
„Емирлій	„ „ . .	27	607
„Два хиляди и двайси и двя венчила			2022

Сливенъ противъ нови забърквания въ екзархията

Въ 19 брой на в. „Вѣкъ" (отъ май 1875 г.) е било помѣстено заявление отъ Цариградски българи до Екзархията, респ. до Екзарха, въ което се третирали въпроси относно управлението на Екзархията, ходътъ на екзархийскитѣ дѣла, заплатитѣ на екзархийскитѣ съветници, незаконность на последнитѣ и пр. Сливенскитѣ черковници, подозирайки въ това пѫтя на разрушението на всичко създадено следъ толкова тежки и непоносими борби, написватъ до Екзархията своя силенъ протестъ и порицаватъ съдържанието на това заявление и хората, които сѫ го отправили. Осѫждатъ го силно и насърдчаватъ Екзархията да се не бои отъ тия нападки въ най-важния моментъ — периода на своето заздравяване и уреждане.

Това писмо на Сливенци е единъ актъ на дълбоко съзнатъ дългъ и съзиране какъ трѣбва да се пази времето, когато се заздравява едно велико дѣло. Това е едно дълбоко осъзнаване за творчество!

Писмото-протестъ е подписано отъ свещеницитѣ: попъ Димитъръ, Никола Пановъ, Георги Ив. Геновъ, Атанасъ Д. Гаджаловъ, Начо П. Икономовъ, Стамо Пеневъ, Тодоръ х. Ивановъ и х. Георги Костовъ, а сѫщо и отъ членоветѣ на общината: М. х. Панайотовъ, А. Икономовъ, Добри П. Миновъ, Ст. Сараивановъ, Р. В. Мирковичъ, х. Димитъръ Димитровъ, Петъръ Г. Мишковъ, Дим. П. Баевъ, Анаст. х. Кондевъ, Пан. Минковъ и Парашкева Бяновъ.

Съ преписи отъ едно писмо съобщаватъ и на другитѣ градове въ епархията, че сѫ направили този протестъ и имъ препорѫчватъ и тѣ веднага да направятъ сѫщото.

Екзархията е предписала на 22. IV. 1874 г. на всички епархии да се съобразяватъ вече съ новия Екз. уставъ и да

започнатъ редовно работата си по него. Съ това писмо тѣ сж считали, че дѣлото вече трѣбва да върви по своя пжть и да се заздравява. И, като сж видѣли, какъ писаното въ в. „Вѣкъ" иде да разклати единъ завършенъ актъ и единъ изработенъ и приетъ вече уставъ, единодушно реагиратъ.

*

Заключение. Отъ изнесеното до тукъ се вижда, че църквата Св. Димитъръ отъ запомнено време, а това ще рече и отъ по-рано, до освобождението не е преставала да играе активна роля, както по отношение общия черковенъ въпросъ на българитѣ, тъй и частно въ Сливенъ. Нѣщо повече: тя е била винаги съ нуждния авторитетъ предъ всички българи, въ града и респ. въ своя районъ, и по този начинъ е сгрупирвала християнитѣ въ едно, давала имъ е тонъ и направление въ живота, стояла е на почетна висота, като е играла важна роля въ търговията, отношенията, сватбитѣ и годежитѣ и е указвала своето възпитателно влияние върху своитѣ пасоми, като ги е привиквала къмъ богопочитание и най-чести взаимни обноски и гражданско довѣрие.

„Актоветѣ за гражданското състояние на българитѣ (раждане, женитби и смърть) били всецѣло съсредоточени въ черковнитѣ общини. Въ изключителното ведомство на сжщитѣ общини били отнесени дѣлата на българи за действителность на брака, бракоразводнитѣ и настойнически дѣла, както и тия за усиновяване, запретяване и родителска власть, а така сжщо и дѣлата по завещание. Презъ периода отъ 1860 до 1876 г. **правото на Сливенската черковна община да разглежда спорове между българи по гореизложенитѣ предмети добило такова широко развитие, щото считало се за позорно, ако българинъ би се относълъ до турско сждилище по дѣло отъ този родъ** (Ист. Сл. II стр. 508).

ОПИСАНИЕ НА ХРАМА ВЪ ДНЕШНИЯ МУ ВИДЪ

Черквата заема една правожгълна площь, дълга 31.40 м. и широка 14.80 м., съ квадратура 461.72 м.

Като тѣло, представлява единъ парлалелопипедъ, чийто две измѣрения сж посочени горѣ, а височина до горния край на корниза отвънъ, мѣрено отъ нивото на двора, е 5.5 м.

Стѣнитѣ ѝ, безъ тия на притвора, сж дебели 0.90 м. и сж градени отъ най-разнообразенъ камъкъ, а въ вжтрешностьта изпълвани съ дребни камъни.

Храмътъ „Св. Димитръ" съ околностьта.

Вжтрешностьта на ст енитѣ ѝ, до свода, сж високи 5.75 м., а заедно до най-високата точка на срѣдния сводъ — 8.30 м.

Първоначално е била послана съ тухли, а предъ олтаря, на височина около 0.20 м. — съ нѣколко голѣми мряморни плочи, които сж били нѣкжде надгробни камъни. Вѣроятно ще да сж взети отъ стари забравени гробове, находящи се въ двора, когато църквата е възобновявана. Тѣ сж безъ надписи. Следъ освобождението е била заслана съ чамовъ подъ, който бѣше прогнилъ и презъ 1930 г. се посла съ новъ чамовъ подъ върху бетонена плоча. По тази причина вжтрешно църквата е задигната съ около 25 см. отъ първоначалното дюшеме (подъ).

Раздѣлена е на три части: олтарь, храмъ и притворъ. Олтарьтъ заема една дълбочина 2.65 м. отъ иконостаса до правата задня стена, а отъ дверитѣ до дъното на издадената часть задъ Св. Престолъ — 4.33 м.

Притворътъ първично не е билъ въ сегашния си видъ. Следъ освобождението е заграденъ и ремонтиранъ. Вжтрешностьта му е въ дълбочина 4.5 м., а въ ширъ, както цѣлия храмъ и олтаря — 13.10 м.

Олтарьтъ има единъ заденъ, на високо, голѣмъ прозорецъ, единъ долу, точно задъ Св. Престолъ, съ размѣри 105/70 см. Въ лѣво (при погледъ отъ дверитѣ) — другъ прозорецъ 105/70 см., а и двата съ кръстосани на квадрати желѣза. Въ

дѣсно —новооткрита желѣзна врата 195/75 см. и надъ нея прозорче.

Храмътъ има въ предната си часть (отъ южната входната врата до олтаря) на дветѣ стени по 4 прозореца съ отвори 125/65 см., съ кръстосани на малки квадрати желѣза, а на задната чсть на северъ — два такива съ размѣри 138/105 см. и на югъ — 1 съ рзмѣръ 68/55 см. Оставени му сѫ три врати: южна, северна до олтаря и задня, която води въ притвора. И тритѣ сѫ отъ здравъ дѫбовъ материалъ, затварящи се отъ вѫтре съ дѫбови, скриващи се въ стената дървета. Южната врата е съ размѣри 150/190 см.; задната 180/173 см. и северната 150/90 см.

Притворътъ има 1 задня врата на западъ и 6 прозореца съ спираловидни желѣза съ размѣри 155/125 см. Въ него има на югъ отдѣление за кръщаване, а въ задния северенъ ѫгълъ сѫ стълбитѣ, водящи въ външната или притворна часть на женската черква. Стълбитѣ сѫ съ 12 стѫпала, широки отъ 1.50 до 2 м.

Женската черква, въ която може да се отива и отъ храма, чрезъ стълбище отъ 17 стѫпала, широки отъ 1.50 до 2 м., има две вдадени напредъ крила съ дълбочина 9.80 м. (безъ притвора ѝ) и срѣдна часть, втикната на западъ въ полукрѫгъ съ дълбочина отъ задната стена до полукрѫга 6.93 м. Тя има задна, свободна къмъ притвора сводъ-врата, 235/260 см., два свободни до нея юженъ и северенъ прозорци съ отвори 145/170 см., по два прозореца на северната и южна стена съ размѣри 85/95 см., сѫщо обковани съ кръстосани въ квадрати желѣза. Околовръстъ, откъмъ храма и на северната и южна стени, сѫ наредени 64 трона за почивка на богомолцитѣ.

Притворътъ на женската черква е голѣмъ колкото долния притворъ и има 5 прозореца съ размѣри 170/120 см. и обковани сѫщо съ спираловидни желѣза.

Въ предната си часть, къмъ храма, ж. черква бѣ заградена съ дъсчено ситно решето, но сега то не сѫществува.

Цѣлиятъ храмъ символизира корабъ-спаситель на човѣчеството, който го носи по морето на живота и го отвежда все на изтокъ, къмъ спасителния брѣгъ — Христосъ.

Отгорѣ завършва съ три дълги свода — символъ на триипостаснаго Бога.

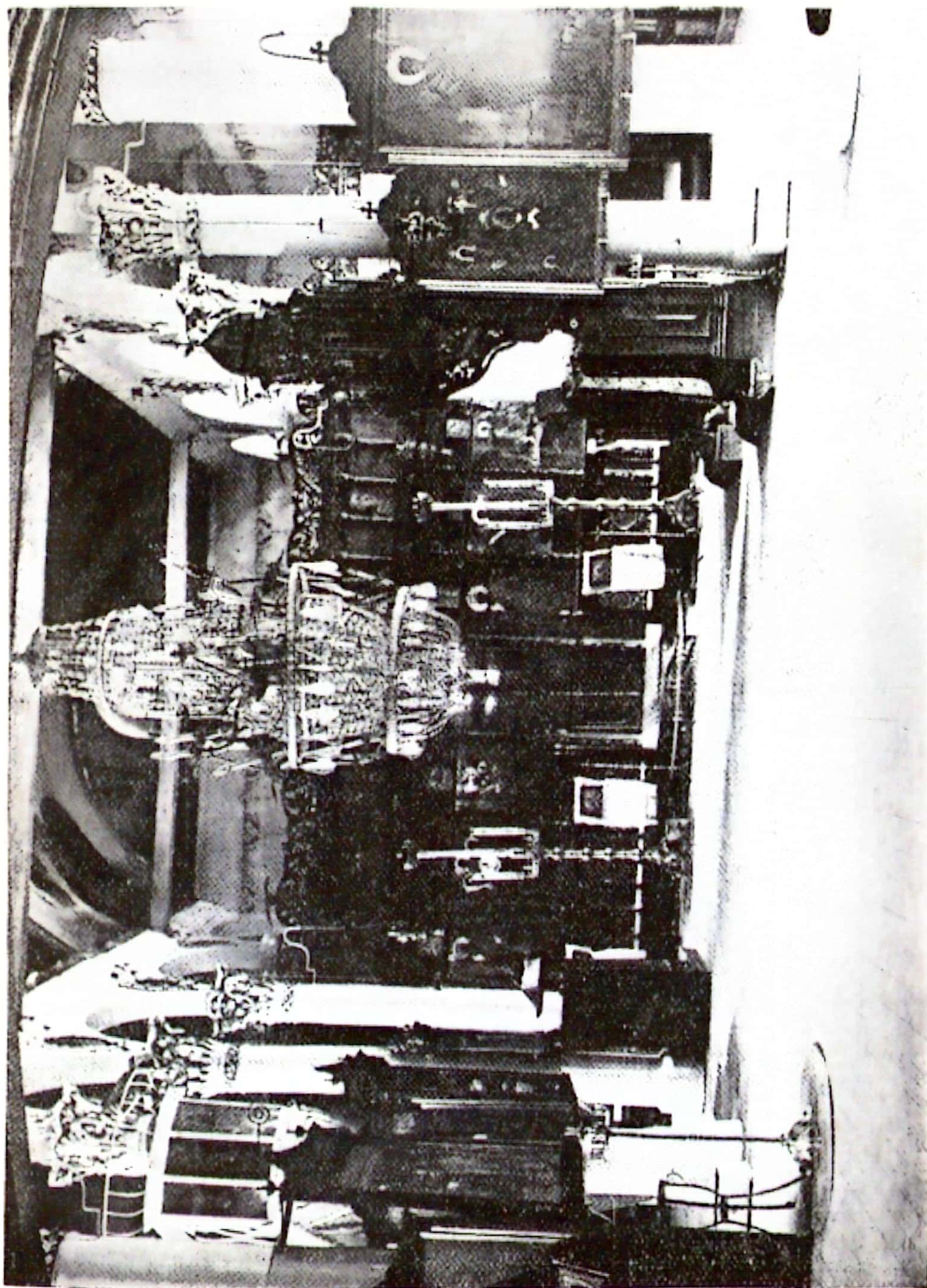

Вѫтрешенъ видъ на храма.

Храмътъ се крепи на дванадесеть чудно хубави цилиндрични колони, които представляватъ дванадесеттѣ църковни стълба — апостолитѣ, на които се крепи Християнството. Тѣ сѫ по шесть отъ двете страни, начиная отъ олтаря и завършватъ до предната часть на ж. черква. На горнята часть на всѣка отъ тѣзи колони е изобразенъ по единъ

отъ апостолитѣ, като на първитѣ четири стоятъ ликоветѣ на четиритѣ евангелисти. Всѣка колона е висока по 4.70 м. до връхната часть на капитела. Отъ колона до колона интервала е 2 м.

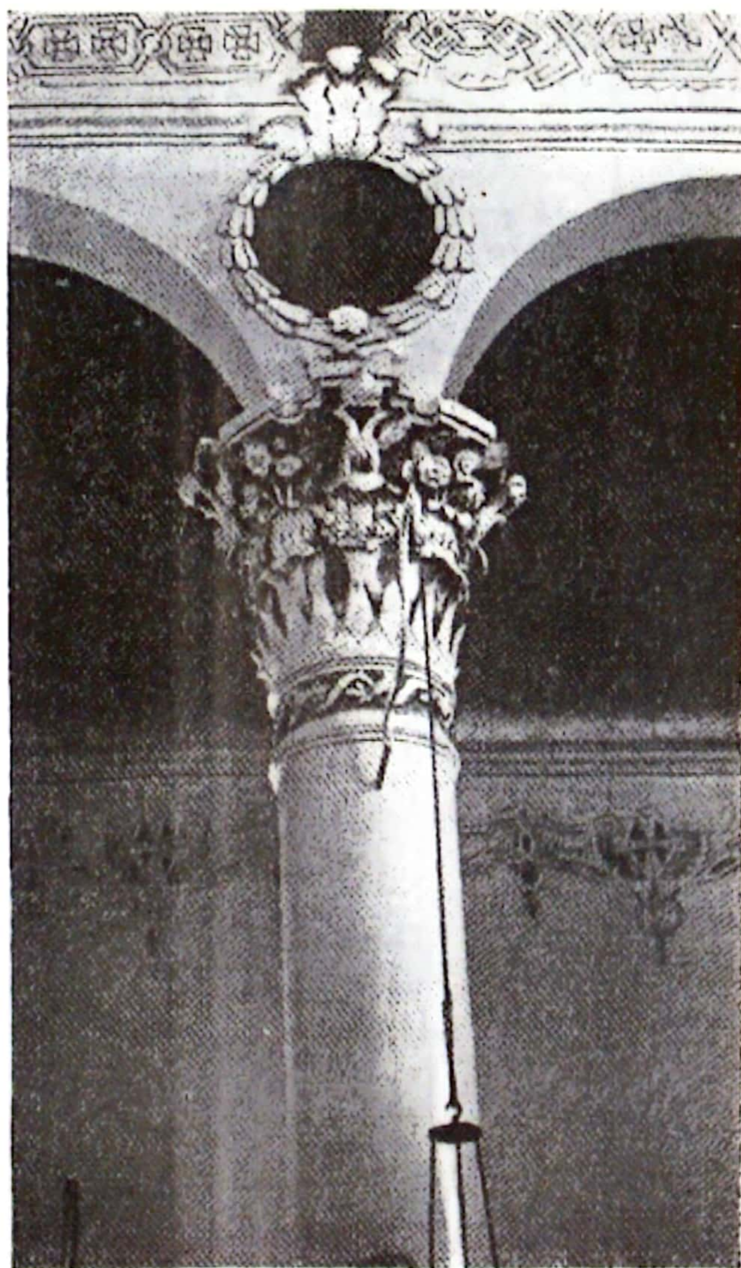

Капителъ отъ колона.

Капителитѣ на колонитѣ сѫ изработни отъ гипсъ, отъ който сѫ дадени извънредно приятни цвѣтя и клонки, нѣкѫде човѣци, а на две отъ тѣхъ е изработенъ руския гербъ — двуглави орли. Два по два срещуположно, капителитѣ сѫ досущъ еднакви, но всѣки два такива сѫ съ съвършенно самостоятелни украшения. Отъ гипсъ сѫ изработени вѣнци, поставени надъ капителитѣ, въ които вѣнци сѫ изобразени ликоветѣ на апостолитѣ. Капителитѣ заематъ 80 см. отъ ко-

лоната. Общия видъ на капителитѣ е въ Коринтински стилъ, а въ цвѣтя и детайли — специално нашъ църковенъ стилъ.

Иконостасътъ. Едно отъ изряднитѣ украшения на храма Св. Димитъръ — това е неговия иконостасъ — тем-

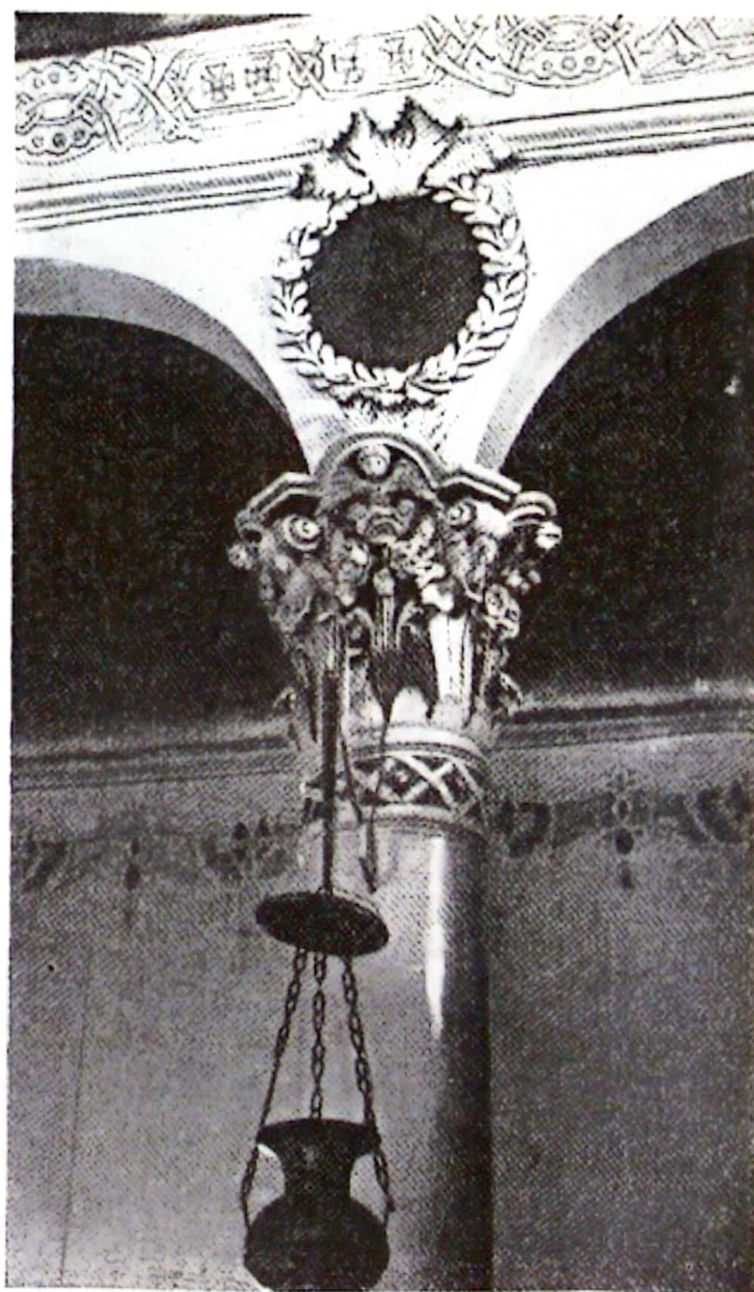

Другъ капителъ отъ колона.

плото. Цѣлиятъ е отъ издържана резбарска работа. Работенъ е едновременно съ църквата. За колко време е изработена тази красива старина, не се знае, нѣмаме данни, но непременно е работенъ за нѣколко години. Колонкитѣ, които сѫ между голѣмитѣ икони, царскитѣ двери и южната и северна врати, сѫ една грижлива и много майсторска работа. Съ захласъ би гледалъ човѣкъ удивителния похватъ на опитната рѫка. Листитѣ, клонкитѣ, желѫдитѣ, буковитѣ цвѣтчета,

гроздоветѣ, — всичко това е предадено най-добре. Взрете ли се между клонкитѣ, вие ще съгледате тукъ еленъ се лута изъ джбакъ, тамъ другъ присегналъ високо отъ дървото и налапалъ плодътъ, на друго мѣсто другъ еленъ се загледалъ или же навелъ надолу дългата си шия и надъ малката му глава стърчатъ оригиналнитѣ му рогове ... Нѣкжде ще съгледате птица кацнала и кълве нѣщо, друга — летяща посрѣдъ листата. На друга колона вие виждате дивата коза, щъркелътъ налапалъ змия ... И всичко това не е случайно. Въ него е вложена идея мирова и идея библейска. На грижливия майсторъ не е била чужда църковната молитва, познавалъ е той псалмитѣ и псаломъ 103, дето се описва великолепието на природния Божий Миръ. Нѣщо повече: Олтарьтъ е светая святихъ, великолепието на Бога. Той представлява таинственитѣ дебри на свѣта, къмъ които жадува човѣшкото сърдце. Вжтре, въ тия дебри се крие Богъ съ цѣлата своя красота и величие, съ своята правда, съ прохладата на душитѣ и живоноснитѣ източници. Къмъ всичко това не може да се не стреми човѣкъ; той се стреми мимо своята воля и щение, той се стреми по законитѣ на неведомото, поради постулята — необходимостьта — на неговото сърдце и душа!

Ей по тѣзи причини, отъ тѣзи съображения е вложена въ изработката на олтарната резба всичката тази природ. Но нек ни бжде позволено за наслада и на нашитѣ души и сърдца да процитираме нѣколко реда отъ този псаломъ 103, за да вкусимъ и ние отъ очарователната поезия на Давида, отъ великолепието и величието на Бога и по този начинъ да се слѣемъ съ Вѣчния Духъ и да навлѣземъ въ престолния олтарѣ на безброднитѣ Божии хубости, които ще осенятъ сърдцата ни задъ символичния иконостасъ.

„Благославяй, душо моя, Господа! Господи Боже мой, Ти си дивно великъ; съ слава и величие си облеченъ. Ти се обличашъ съ свѣтлина като съ дреха, простирашъ небесата като шатра; Ти градишъ надъ водитѣ твоитѣ горни чертози, правишъ облацитѣ Своя колесница, шествувашъ върху вѣтрени криле. Ти правишъ вѣтроветѣ Свои Ангели, огненитѣ пламъци — Свои служители. ... Ти прати извори въ долинитѣ: между планини текатъ (води), поятъ всички полски звѣрове; дивитѣ осли утоляватъ жаждата си При тѣхъ обитаватъ птицитѣ небесни, изсрѣдъ клонитѣ

Иконостасътъ на черквата (срѣдна часть).

издаватъ гласъ. Ти поишъ планинитѣ отъ Своитѣ височини, съ плодоветѣ на твоитѣ дѣла се насища земята. . . . Насищатъ се дърветата Господни, кедритѣ ливански, които Той насади; по тѣхъ птици си правятъ гнѣзда: елитѣ сѫ жилище на щъркелитѣ, високитѣ планини — на сърнитѣ; каменнитѣ скали — убежище на зайцитѣ. Той направи и лу-

ната да опредѣля времената, слънцето знае своя заникъ. Ти простирашъ тъмата и става нощь: презъ нея ходятъ всички горски звѣрове; лъвоветѣ рикатъ за плячка и искатъ отъ Бога храна за себе си ... Да бѫде Господу слава на вѣки, да се весели Господь за дѣлата Си! ... Нека Му бѫде приятна моята пѣсень; ще се веселя въ Господа. Да изчезнатъ грѣшницитѣ отъ земята и да нѣма вече беззаконници. Благославяй, душо моя, Господа! Алилуйя!" (псал. 103).

Горната часть отъ иконостаса, оная надъ иконитѣ, е сѫщо тъй красива и грижливо изработена. Въ нищо не отстѫпва на главната и по-горна изработка, посрѣдъ която сѫ наредени малкитѣ икони, изобразяващи живота и дѣлата на Исуса и неговитѣ ученици и последователи. По срѣдата на най-високата часть надъ дверитѣ се извиватъ две приказни лами, надъ които тържествува кръстътъ съ разпятаго Бога Иисуса Христа.

Не по-малъкъ интересъ и красота представлява **Владишкия тронъ.** Той е сѫщо тъй най-грижливо изработенъ отъ сѫщия майсторъ-резбарь. Неговитѣ странични колони и заслонки се извиватъ твърде елегантно, а надъ него сѫ поставени въ симетрия и порядъкъ 5 куполи, представляващи сборъ отъ храмове, поставени като вѣчна грижа върху главата на този, който е призованъ по Божия благодать да ги управлява, рѫководи, напѫтствува.

Икони и живопись. Каза се на друго мѣсто, че черквата е горѣла къмъ 1815 г., когато е горѣла цѣлата чаршия, т. е. три години следъ **голѣмото чумаво.** Но има данни отъ които се вижда, че веднага малката дървена църквица „Св. Димитрiй" е била възобновена. За това свидетелствуватъ нѣколкото икони, които сѫ работени въ 1817, 1818, 1826 г. Когато му дойде мѣстото, ние ще кажемъ кои сѫ тѣзи икони. Ала сега ще споменемъ за тѣхнитѣ голѣмини. Тѣ иматъ две голѣмини. Едни съ размѣръ 80/60 см., другитѣ — 29/23. Тѣзи два размѣра икони сѫ служили: първитѣ за голѣмитѣ икони на иконостаса, а вторитѣ за малкитѣ — въ втория редъ. Отъ голѣмината на иконитѣ може да се заключи за голѣмината на храма. Той е билъ сравнително по-малъкъ, съ твърде малка височина. Ние благодаримъ твърде много на Бога, че е запазилъ тия ценни святини, които можемъ съ гордость да предаваме на поколѣнията си. Дългъ ни е да ги запазимъ на най-хубавото и сигурно мѣсто, да

Владишкия тронъ.

Иконата „Св. Спиридонъ“, отъ 1819 год.

ги тачимъ и почитаме. Нека въ тѣхъ вѣрующиятъ Християнинъ види своитѣ покровители, пазители и посрѣдници, а живописецътъ гадае за изкуството на времето.

Иконитѣ на иконостаса сѫ наредени както следва: по срѣдата дверитѣ. На северъ: „Богоматеръ“, „Съборъ Архангелский“, „Св. Никола“, „Св. Георги“, северна врата съ

„Добрия пастирь“ и „Св. Теодоръ Тиронъ“; южно: „Исусъ Христосъ“, „Св. Иоанъ Предтеча“, „Св. Димитъръ“ на конь — патрона на храма, „Св. Три Светители“, южна врата съ „Св. Архангелъ Михаилъ“ и „Св. Пророкъ Мойсей“. Всичкитѣ тѣзи икони сѫ отъ тогавашна (1831-32 г.) византийска, но твърде хубава живопись. Боитѣ сѫ изящни, нейде отъ чисто злато, солидни, издържали до сега извънредно добре. Работени сѫ отъ двама майстори. Единиятъ отъ тѣхъ е Ионикия отъ Трѣвна — българинъ, и другиятъ Симеонъ сѫщо българинъ отъ Трѣвана. Работата е приблизително еднаква. На всичкитѣ тия иконостасни икони само върху едната — „Исусъ Христосъ“ е написано името на **Иоаникия.** Върху тѣхъ името на **Симеона** не е поставено никѫде. Ние, обаче, намираме други две икони, които сѫ работени за възобновената следъ пожара църквица. Едната е **Св. Спиридонъ,** върху която личи на гръцки следния надписъ: **а ѿ д і** (цифритѣ славянски) **Рофетионъ тонъ Гунарадонъ“** и на славянски „ **Рѹка Сімеона ѿ Тр҄ѣвна** “, другата е **Св. Илия:** съ следния надписъ: **„1819** (съ латиница) **Рофетионъ папутжидонъ** (на гръцки) и **Рѹка іωаникіа Трѫвна**“. Тия двама майстори отъ Трѣвна сѫ били обикнати отъ сливенскитѣ „ктитори“ и първенци, като сѫ работили иконостаснитѣ икони презъ 1819 г. и сѫ били повикани презъ 1830—1832 г. да изработятъ и иконитѣ на голѣмата нова църква. Двувидната работа ни навежда на това предположение. Но, въпрѣки това, долавя се, че повечето отъ иконитѣ сѫ работени отъ Иоаникия, които сѫ и по-изящни въ облеклото и по-художествени въ лица и конструкция. Възможно е въ това време Симеонъ да е работилъ стенната живопись. която твърде съвпада съ неговата иконостасна работа.

Въпроснитѣ две икони: **„Св. Спиридонъ“ и „Св. Илия“,** поставени въ хубави рамки — първата на южната стена до олтаря, а втората на северната — срещуположно — сѫ твърде приятни икони съ размѣри 60/80 (остатъцитѣ отъ голѣмитѣ иконостасни икони на възобновената дървена църква) ние ги почитаме като голѣми светини и имъ даваме снимкитѣ въ настоящата книга. Тѣзи икони сѫ били главнитѣ икони на иконостаса на последната, възобновявана дървена църква Св. Димитрий на сѫщото това мѣсто.

По голѣмитѣ икони на сегашния иконостасъ, за които говоримъ още по-горе, личатъ следнитѣ надписи: „Върху иконата **„Св. Пророкъ Мойсей“** (славянски) личи: **„ктиторъ**

рефетъ дулапчійски 1832 мартъ" (славянски). Голѣмина 132/82 см.

Върху иконата **„Св. Иоанъ Предтеча"** (славянски): **„ктитори йванъ христодулувъ и недю їанкувъ падарому 1832"**. Размѣръ 132/90.

Върху иконата **„Исусъ Христосъ"** (слав.) написано по славянски: **„Ктиторъ Димитръ ниделку нікола татювъ ноемвріа л"**, **„рука Їоаникіа ѿ тржвна"**. Сжщия размѣръ.

Върху иконата на **„Св. Теодоръ Тиронъ"** написано съ славянски букви: **„ктиторъ рефетъ фурнаційски 1832 г. мартъ"**. Сжщия размѣръ.

Останалитѣ икони нѣматъ нищо надписано. Или просто сж оставени, за да се досѣщатъ по еднообразието, отъ кого сж рисувани, или пъкъ нѣкоги, въ нѣкои преправки е посѣгнато върху надписаното, но, изглежда, че последното е изключено.

Най-вѣрното предположение е следното: Иконитѣ, които сж плащани отъ църквата, не носятъ никакви бележки, а такива сж поставяни само върху **подаренитѣ.** И това ще излѣзе най-вѣрното, защото бележка се поставя само върху подаръкъ. Иконата „Св. Спиридонъ" 1819 г. е подарена отъ съсловието на папукчиитѣ (иминиджии, кундураджии); иконата „Св. Илия" 1819 г. е подарена отъ кожухарското съсловие; „Исусъ Христосъ" — отъ епитропъ Димитъръ Недѣлковъ и Никола Ташевъ; ик. „Св. Теодоръ Тиронъ" — отъ епитропа еснафъ Фурнаджийски; „Св. Пр. Мойсей" — отъ епитропъ еснафъ долапчийски и „Св. Иоанъ Предтеча" — отъ епитропитѣ Ив. Христодуловъ и Недю Янковъ Пждароолу, все презъ 1832 год. и т. н.

Единтична по работа и бои е и иконата на владишкия тронъ „Исусъ Христосъ", която, макаръ и безъ надписъ, отнася се за сжщото време.

Въ 1831 г. е рисувана иконата на Св. Андрея, която се намира въ притвора. Нейниятъ надписъ е сжщо по гръцки и гласи: „Рефетионъ Ампаджионъ Терзидонъ августъ 10 1831" съ размѣръ 105/70. Абаджийско-терзийския еснафъ е подарилъ тази икона и непрекжснато е празднувалъ и празднува и до днесъ своя праздникъ на Андреевъ день и иконата се тачи твърде много. Абаджийството въ Сливенъ е едно отъ най-старитѣ съсловия.

Време е да споменемъ малкитѣ икони съ размѣръ 29/23, на брой 6, които, безъ друго, сѫ били, на втория редъ на иконостаса на дървената поправена църква. Тѣ сѫ:

1. **„Иоанъ Дамаскинъ"** съ надписъ: **„Диаексодонъ Иоану Папуджисъ ту хаджи Александру енъ етосъ 1817 декемврий",** което значи: „Съ иждивението на Ив. Папукчия хаджи Александровъ".

2. **„Св. Митрофаисъ",** подарена отъ сѫщия презъ февруарий 1818 г.

„Св. Теодосий" съ гръцки надписъ **„съ иждивението на Лазаръ Ксирипсосъ 1817 ноемврий 28".**

4. **„Св. Ефтимъ".** Отъ сѫщото време. Безъ дата и даритель.

5. **„Св. Григорий" опаламисъ: „Съ иждивението на Стуянъ Бакаленъ 1818 г. мартъ 8".**

6. **„Св. Тихонъ". „Съ иждивението на Тихо Терзия, 1818 октомврий 2".**

Всички надписи по тия 6 икони сѫ писани на гръцки езикъ.

Другитѣ икони. Първитѣ два стълба (колони) оставатъ въ олтаря и на тѣхъ се крепи иконостаса. На вторитѣ два стълба нѣма поставени икони, освенъ по едно кандило. Сега ще разгледаме иконитѣ на **южнитѣ стълбове: На третия** стълбъ е Митрополитския тронъ. До четвъртия стълбъ е поставенъ трона за царя съ резбаренъ държавенъ гербъ. Той е правенъ следъ освобождението. На този стълбъ, до царския тронъ, е поставена голѣма икона „Св. Троица" 116/85 см. съ надписъ: „**Василанoiкова и сын и цвѣтку нiджакувъ от градецъ** 1865 априлий 29. рук. Александра". До петия стълбъ е иконата „Св. Ап. Тома", 116/85 см., съ надписано сѫщо съ славянски букви: „**рефетъ дюлгерскiй** 1865 окт. 20. На шестия или първия подпоренъ на женската черква стълбъ, който е предъ южната входна врата, е поставена иконата на **Св. Димитрия,** Светецътъ на храма, съ размѣри 70/85 см. надписано: „**ктиторъ димиторъ йорданолу** 1858. На втория подпоренъ стълбъ на женската черква е поставена иконата **„Св. Мина".** Тази икона е сѫщо дарявана следъ първата поправка на храма следъ пожара 1815 г. Въ долнята часть, въ медалионно поле е написано на български: **съ иждивенiе на копринджи миничо въ** 1825-то **лето** 25 **августъ**".

Св. „Мина", икона подарена отъ Коприндджи Минчо 1825 г.

На севернитѣ стълбове: Първиятъ е въ олтаря за подпора на иконостаса, на **втория** нѣма икона, а само кандило. **На третия** стълбъ е поставена иконата **„Св. Царь Борисъ",**

изработена отъ самоука живописецъ-иконописецъ — Атанасъ К. Кавръковъ презъ 1925 г. съ размѣри 95/67. На четвъртия стълбъ е прикована иконата „Рождество Христово“ съ размѣри 130/70 см. съ надписъ: „Подаръкъ отъ семейството Апос. Стефановъ. 21 априлъ 1925 г., рисувана отъ сѫщиятъ Кавръковъ. До сѫщия стълбъ е прикована друга икона **„Рождество Христово“.** Работата ѝ е съвсемъ еднаква съ работата на иконата „Ап. Тома“, поставена на петия юженъ стълбъ. Отъ една и сѫща рѫка е. На нея е написано съ слав. букви: „рофетъ овчарскій 1865 окт. 20“. Значи, сѫщиятъ майсторъ се явява съ нова работа следъ 10 години. На сѫщия стълбъ е прикрепенъ и **църковниятъ амвонъ,** който завива нагоре по 13 стъпала съ 34 сантиметрова ширина и съ дъсчена дѣсна пармаклъчена подпорка. Издига се на една височина равна съ капитела на колоната. Обграденъ е съ малки продълговати иконички. Отгоре е разперенъ дървенъ гълѫбъ, върху който свещеникътъ или дяконътъ слага Св. Евангелие, когато го чете. Тамъ ежегодно на второ възкресение се чете евангелието на чуждъ езикъ. Често отъ тамъ се държатъ проповѣди. На петия стълбъ сѫ прикрепени иконитѣ: 1) „Св. Св. Седмочисленици — Славянобългарски Просвѣтители“ съ размѣръ 100/75 см., рисувана отъ поменатия Ат. Кавръковъ. 2) „Св. Свещенно-мѫченикъ Хараламиий застѫпникъ отъ моръ, сиречъ ѿ чѹма. Не личи кога и отъ кого е рисувана, но е отъ по-ново време. **На шестия стълбъ** сѫ прикрепени иконитѣ: 1) „Св. Св. Кирилъ и Методий“, съ размѣри 140/55, рисувана отъ Кавръковъ. 2) „Св. Иоанъ Рилски Чудотворецъ“ съ размѣръ 90/68 отъ по-ново време. На подпорния стълбъ на ж. черква — иконата „Матеръ Божий“, размѣръ 110/80 см. отъ Морозовъ (1910).

Стенна живопись. Въ дъното на олтаря, задъ Св. Престолъ, сѫ изобразени: горе — Богоматеръ — ширшая небесъ. Подъ нея, гледано отъ дверитѣ, въ лѣво — „Св. Три светители“, въ дѣсно — Св. Св. Кирилъ и Методий и посрѣдата имъ Св. Климентъ Охридски. Всички въ естествена голѣмина. Лѣвата лавица — то се знае — служи за прескомедисване, а дѣсната съдържа ковчеже съ св. мощи отъ разни светии отъ незапомнено време.

На 12-тѣ стълба, горе надъ капителитѣ, въ елипсовидни, направени сѫщо отъ гипсови красиви листа рамки.

сѫ ликоветѣ на 12-тѣ апостоли, като първитѣ два по два стълба сѫ заети отъ ликоветѣ на 4-тѣ евангелисти.

Горе, на срѣдния сводъ, надъ олтаря, е изобразенъ „Духъ святий" и наоколо: на северъ: Ангелъ Господенъ известява пророкъ Захария за зачатието на Иоанна Кръстителя; на югъ: срещата на Мариамъ съ Елисавета и на Захария съ Йосифа.

На предната часть на храма на сѫщия сводъ е изобразенъ въ голѣмъ видъ Богъ Саваотъ Миродержецъ, обграденъ съ ангели и въ четиретѣ ѫгла — четиретѣ евангелисти съ символитѣ имъ.

На втори планъ иде Исусъ Христосъ благославящъ, и въ 4-тѣ ѫгли – събитията: Рождество, Кръщение Господне, Възкресение и Възнесение.

На трѣто мѣсто, надъ женската черква, е изобразена Богоматерь Ширшая Небесь съ събитията: Рождество Богородично и Въведение въ Храма.

Въ дъното на стената, надъ заднитѣ врата на ж. черква, е изобразено Успѣние Богородично.

Всички сводови изображения сѫ въ голѣми размѣри.

Въ ж. черква, гледано откъмъ олтаря, сѫ поставени: на северъ иконата на Св. Богородица, съ размѣръ 110/68 см., рисувана отъ Ат. Кавръковъ, и на югъ — Исусъ Христосъ съ сѫщитѣ размѣри, отъ сѫщия художникъ.

Въ женската черква, откъмъ храма, е поставена въ голѣмъ форматъ въ рамка и стъкло копие отъ иконата „Разпятие" отъ Рубенсъ. Копието е изработено отъ нашия художникъ-учитель Георги х. Димитровъ твърде грижливо и тази икона е една отъ художественитѣ украси на храма.

Намиратъ се вдигнати въ склада и други две икони на голѣмина 120/90 см. Олющени сѫ около ореолитѣ. Тѣ сѫ единственитѣ икони, работени презъ 1831 год., когато е завършена черквата. Едната и другата сѫ подарени отъ едни и сѫщи лица. Първата е: **МР** **ѲѸ**

пѸтеводителница

втората е: **СВ. ХАРАЛАМПІЙ**

застѸпникъ ѿ морѸ сіирѣчъ ѿ чѸмы

и съ следнитѣ два еднообразни надписа:

иждивѣніемъ и надстояніемъ, господиномъ добри авджи желесковъ. х николa. х господиновъ. х. алезандри,

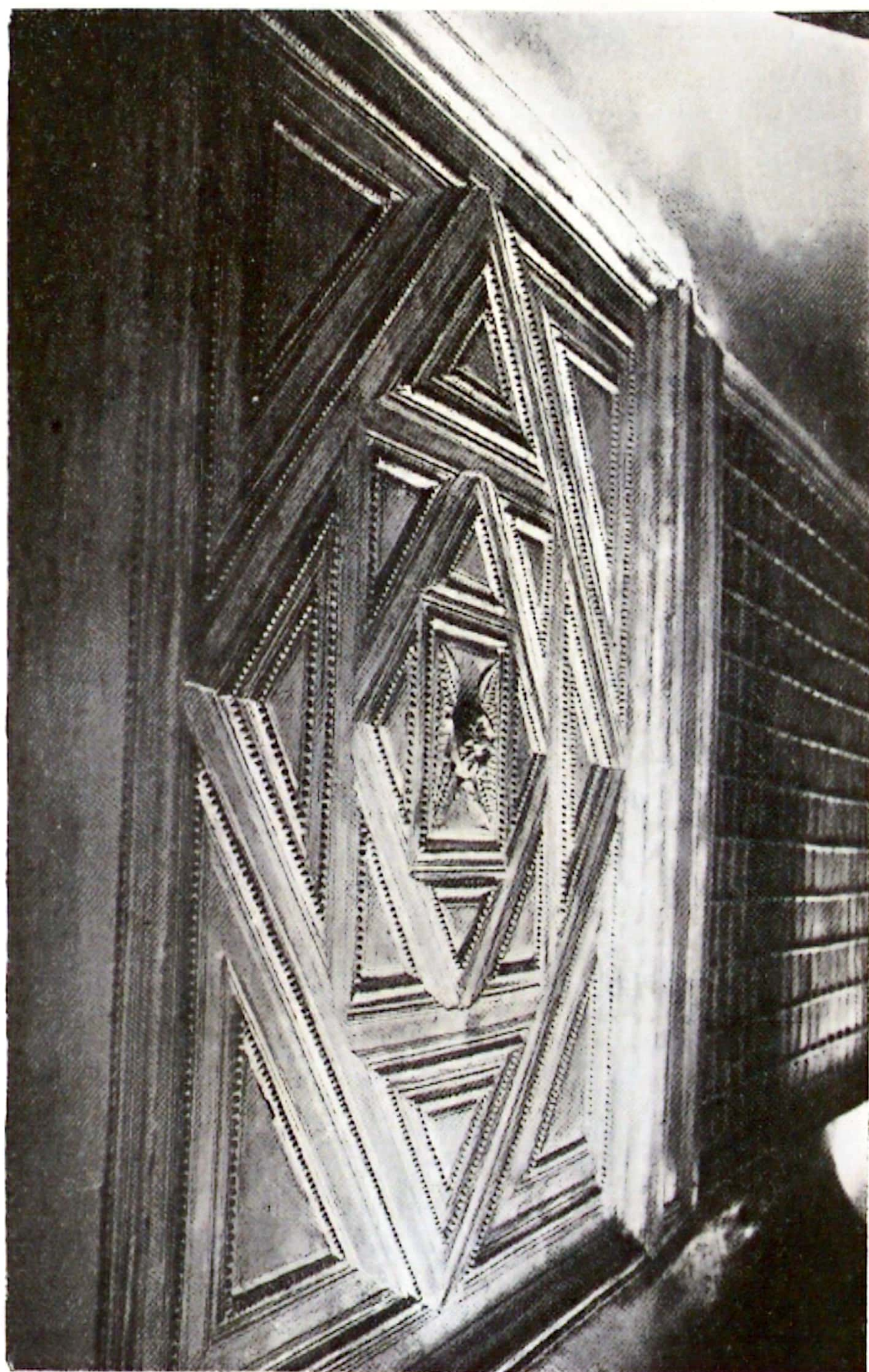

Таванътъ подъ женската църква при южния входъ.

х димитровъ, дȣчоѡлȣ. х христодȣръ х стоѧновъ їѡв-чоѡлȣ; и филипъ х їѡановъ їѡвчоѡлȣ: 1931.

рȣка їѡрданъ михайловичъ ѿ елена.

Остава да отбележимъ, че **таванитѣ** подъ женската черква сѫ доста красиви. Особенно хубавъ и добре изработенъ е таванътъ, който е до южнитѣ входни врати въ храма. Даваме снимка отъ него.

Има и множество други по-стари и по-нови малки икони, които не упоменаваме.

Въ храма околовръстъ сѫ поставени 77 трона. Тѣзи тронове служатъ за почивка на по-стари или по-изморени немощни богомолци. Преди освобождението тия тронове сѫ се продавали по за нѣколко стотинъ гроша за въ полза и издръжка на черквата. Предаването на трона на откупвача е ставало по единъ тържественъ начинъ, като свещеникътъ е въвеждалъ въ право стоение лицата съ съответни молитствени слова.

Слънцата и кръста. Черквата притежава две сребърни слънца съ диаметъръ 31 см., съ хубави сребърни дръжки и единъ сребъренъ кръстъ, които заедно съ хоругвитѣ се употрѣбяватъ при тържествени шествия, погребални процесии и др. Кръстътъ е 42 на 37 см. съ дебелина 2 см., поставенъ на здрава дървена дръжка, както и слънцата. На дръжката му пише съ гръцки букви и слова: **„Димитрисъ шиндромисъ тонъ овшевонъ зонъ Христидионъ Сливна 1837“,** т. е. „Димитъръ по пѫтя на добринитѣ, въ пѫтя на Християнството. Сливенъ, 1837“. Димитъръ е, види се, името на дарителя.

Хоругвитѣ. Сѫществуватъ 3 чифта хоругви: отъ най-старо, по-ново и ново време. Най-новитѣ сѫ съвсемъ малки за ежедневна употрѣба. Другитѣ сѫ съ размѣри 120/75 см. и се пазятъ въ склада на църквата. Тѣ се употрѣбяватъ при по-особно тържествени случаи.

Полиелеитѣ (многосвѣщницитѣ) въ църквата сѫ отъ старитѣ, съставени отъ множество кристални стъкълца въ по нѣколко крѫга. На всѣки случай, тѣ сѫ още доста красиви и предаватъ на храма нуждното великолепие въ тържествени случаи. Тѣ сѫ три, отъ които първия е най-малъкъ, срѣдния най-голѣмъ и третия срѣденъ на тѣхъ двата. Презъ последната година, както изъ църквата, така и полилеитѣ сѫ свързани съ електрическо освѣтление.

Църквата изобилствува съ красиви кандила. Освѣтлението е преимуществено отъ свѣщи и елей.

ДЕЙНОСТЬТА НА ЧЕРКОВНИТѢ НАСТОЯТЕЛСТВА ПРЕЗЪ ПОСЛЕДНИТѢ ДЕСЕТЬ ГОДИНИ.

Както споменахме на друго мѣсто, материалното закрепване на църквата, както и запазването н нейния нравствено-религиозенъ престижъ, се дължи до голѣма степень на ония хора, които, по довѣрието на енорияшитѣ, сѫ работили безвъзмездно, като не сѫ жалили ни време, ни трудъ. Това сѫ черковнитѣ настоятели — хората на почетния трудъ. За да бѫде едно лице настоятель на еднъ храмъ, отъ него се иска не само обществено положение, честность и човѣшко достоинство, но се иска и онова високо съзнание за една обществена дейность, съ което, като работникъ на доброволенъ трудъ, за да запази **имота** и **нравствения пристижъ** на заведението, що представлява, пъкъ и да увеличи тия две направления.

Като проследимъ живота на църквата отъ запомнени времена, ние виждаме, че нито едно настоятелство не е послужило за разруха имота и достоинството на храма. Едно, обаче, е на лице, че нѣкои настоятелства сѫ проявявали по-голѣма дейность, други по-слаба. Това е зависѣло или отъ линичтѣ качества на състава, или отъ известни обществени условия, посрѣдъ които се е работило и които сѫ създавали духа на енорияшитѣ въобще.

Не само, че ще съставлява една трудна, но донѣкѫде и една излишна работа, да се проследи дейностьта на всѣко настоятелство църковно, било преди или следъ учредяването на Екзархията. Така ние ще попаднемъ въ една излишна монотонность.

Дългъ ни е, обаче, да направимъ единъ прегледъ за дейностьта на настоятелитѣ презъ последнитѣ десеть години. Съ това ние ще видимъ, до колко е оправдано довѣрието, съ което енорияшитѣ сѫ ги обличали и до колко е давана правилна насока на черковния животъ и на църквата като богоугодно заведение.

Наистина, че животътъ на църквата има две страни: едната е чисто религиозния животъ, другата — чисто материалния. За религиозния животъ носятъ правото и отговорностьта други хора — духовенството, но за материалния, отговорностьта пада върху настоятелитѣ. Върху последниѣ пада, сѫщо тъй, и часть отъ нравствения обликъ и достоинство на църквата. Ако начинитѣ и срѣдствата имъ сѫ поч-

тенни, ако употрѣблението е правилно, ако благотворителностьта е застѫпена, ако грижата за благолепието на храма е на лице, ако грижитѣ за хоръ, пѣвци и външенъ блѣсъкъ сѫ явни, — всичко това е една връзка между материалното и духовното, между срѣдствата и нравственостьта и говори за настоятелитѣ и тѣхнитѣ оговорности на изпълненъ и неизпълненъ дългъ.

Презъ последнитѣ десеть години ние констатираме съ задоволство единъ особенъ стремжъ за дейность, проявена тъй силно и тъй ефикасно.

1. Църквата е особенъ центъръ на внимание. За нейното велилепие, както подобава на единъ храмъ, въ който се служи Богу, отъ десеть години се полагатъ особни грижи. Тя е измазвана вънщно и вѫтрешно на два пѫти. Старателно сѫ почистени икони, изображения, полиелеи; прокарано е електрическо освѣтление; възобновено е дюшемето върху циментова плоча въ цѣлия храмъ; издигна се естрада предъ Св. олтаръ и се прави службата по-ефектна и видена отъ богомолцитѣ. Направи се изящна, съ махагоновъ цвѣтъ, ограда предъ олтаря, като отъ сѫщия материалъ се направиха пѣвници и столове за пѣвцитѣ до тѣхъ. Свръхъ всичко това, обръща се особено внимание на прислугата и нейната работа, като се държи храма изобщо въ чистота и спретнатость. Само за одежди презъ това време сѫ разходвани 111,000 лева. Съ всичко това църквата е направена не само по-приятна и по-привлекателна но и създаваща настроение къмъ божественото. При такива обстоятелства богомолцитѣ се привличатъ, душата се предразполага къмъ единение съ Бога.

2. Църковнитѣ имоти, въ дюкяни и фурна, които даватъ единъ приходъ отъ около 200—250,000 лв. годишно, сѫщо тъй се здраво стопанисватъ. Не само че се полага грижа за редовното събиране на наемитѣ, но се правятъ значителни подобрения, като нѣкои отъ тѣхъ, преправени на ново, иматъ видъ на модерни търговски помѣщения. По този начинъ настоятелствата презъ този периодъ иматъ единъ стремежъ, макаръ икономическитѣ условия да сѫ твърде лоши, да създадатъ по-реални доходи за нуждитѣ на храма. За ремонтъ на църквата и имотитѣ презъ този периодъ сѫ изразходвани 600,000 лв. Направени сѫ и три солидни двуетажни магазини.

3. Благотворителностьта е твърде силно застжпена презъ този периодъ. За бедни енорияши сж дадени 312,000 лв.; на обществени дружества и организации сж подарени 298,800 лв. Помощи за учебни заведения и духовни семинарии сж изразходвани 86,500 лв. При една обща бюджетна цифра презъ този периодъ отъ 5,885,888 лв. да се отдѣли само за благотворителни цели една сума отъ 697,300 лв., равна на около 1/7 отъ цѣлата бюджетна стойность, при тъй развити нужди, това значи далечъ да е надминато назначението на създателитѣ и изпълнителитѣ на тѣзи бюджети и далечъ да сж съзнали своето назначение, като ржководители на единъ чисто християнски институтъ — черквата! Това още значи **живо християнство.**

4. Грижата за подборъ на добри пѣвци, както и организацията на добъръ пѣвчески хоръ е една голѣма задача. Презъ това време за пѣвчески хоръ сж изразходвани 305,000 лв. Може би, съ това не сж задоволени хориститѣ, но за това пъкъ е направено твърде много. Презъ всичкото време, когато имаше хоръ, отъ 1890 г. до сега, Богослужението е извършвано при една музикална одухотвореность, която вънъ отъ молитвеното настроение, е създавала и естетично музикално удоволствие и е привличало винаги богомолци.

5. При голѣмитѣ си грижи и нужди настоятелствата за тия 10 години сж успѣли да създадатъ и единъ фондъ отъ 220,000 лева, които при такова старание и пазене ще станатъ годни за голѣми и полезни за черквата начинания.

6. Понеже една голѣма часть отъ състава на настоятелствата презъ реченитѣ десеть години е преизбиранъ много пжти, то тѣ — преизбиранитѣ — имаха възможностьта не само да начертаятъ и осжществятъ една своя политика въ духа на горепоменаитѣ точки, но тѣмъ остана време и възможность да обсждатъ и бждащи нужди на черквата. Намъ е твърде приятно, като констатираме, че г. г. настоятелитѣ сж обсждали вънъ отъ много дневни и бждащи нужди и следнитѣ две точки:

а. Какъ и кога биха могли да построятъ втори църковенъ етажъ, като се направи тамъ втора цървка. Съ това цѣлятъ, отъ една страна да направятъ храма величественъ и отъ друга, да създадатъ за богомолцитѣ по-добри усло-

вия за моление при различни случаи, годишни времена и тържества.

6. Какъ църковното мѣсто, дето сѫ сега канцелариитѣ, би могло да се направи не само приветливо, но и доходно. Израбтени сѫ за цельта нужднитѣ планове, дето сѫ предвидени магазини, канцеларии и пр. Предвидена е и една специална зала — салонъ, дето за въ бѫдаще да ставатъ събранията на енорияшитѣ за черковни цели, дето да ставатъ събрания отъ чисто религиозенъ характеръ, дето да могатъ да се слушатъ беседи, религиозни напѫтствия и увещания. Тамъ ще се даватъ всички духовни концерти, които възпитавтъ сърдцето на благочестие и облагородяватъ душата.

Макаръ настоятелството да нѣма въ този моментъ нужднитѣ срѣдства за тия задачи, но щомъ то чертае линиитѣ си на действия, сигурно ще потърси източници. При напрѣгнато внимание, добра иницатива и голѣма любовь къмъ дѣлото, надѣваме се, да се намѣрятъ или осигурятъ и срѣдствата.

7. Друго едно похвално действие на настоятелствата е това, дето презъ 1929/30 год. се направи красивата и солидна ограда задъ олтаря около и тъй красивитѣ гробници на достопаметнитѣ наши митрополити-покойници Сера-

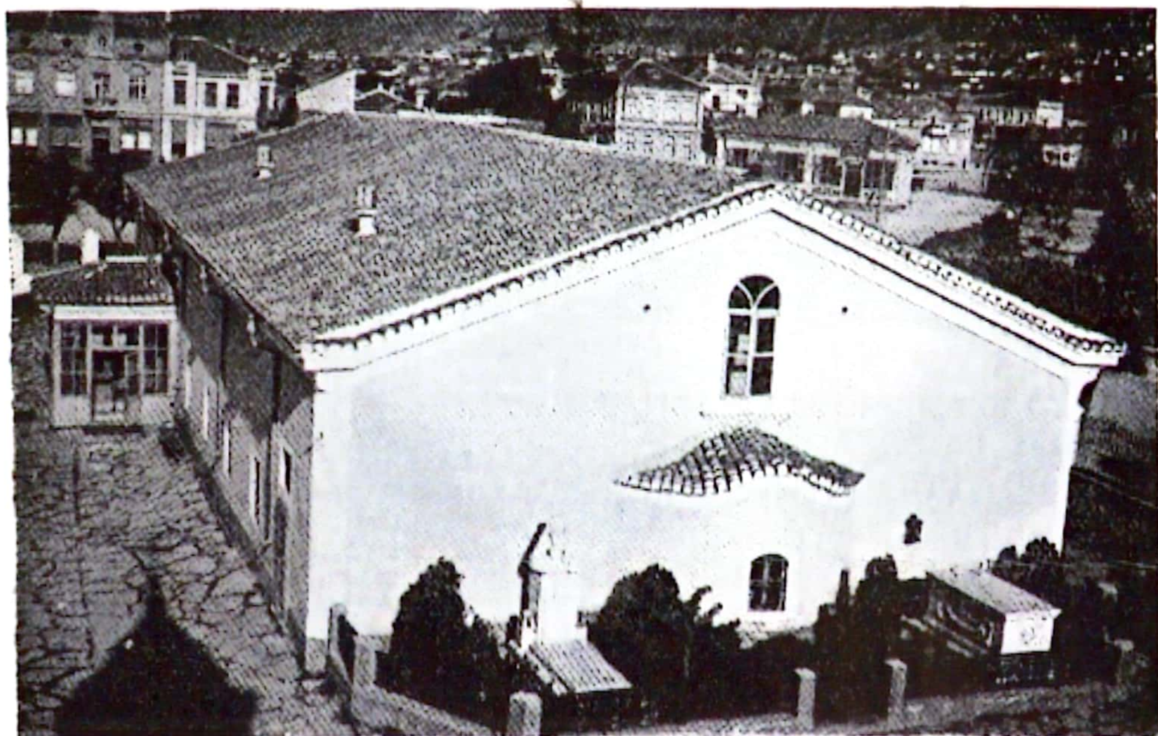

Черквата гледана откъмъ олтаря.

фимъ и Гервасий. Съ това не само че се запазиха гробниците отъ нарушение, но се създаде едно кѫтче отъ красиви цвѣтя и зеленина и се сложи задъ храма една приятна окраса.

ЧЕРКОВНИ НАСТОЯТЕЛИ ПРИ ЧЕРКВАТА „СВ. ДИМИТЪРЪ“.

Дългъ ни е да споменемъ имената на всички ония черковни настоятели, които сме сполучили по нѣкой начинъ да узнаемъ. Тѣ сѫ безплатнитѣ и безкористни служители. Тѣхнитѣ имена трѣбва да се знаятъ и помнятъ. А църквата при годишния си день, по време на Св. литургия, нека възнася ежегодно молитви Богу за успокоение на душитѣ имъ или за здравето имъ, ако сѫ живи.

1832 г. (вѣроятно и 1831) Димитъръ и Недѣлко Никола Ташеви, Ив. Христодуловъ и Недю Янковъ Пѫдароглу. Още: еснафъ Долапчийски и еснафъ Фурнаджийски.

1858 г. Димитъръ Йорданоолу.

1862 г. Коста х. Русковъ и Апостолъ Гандевъ, Пан. Минкувъ.

1865 г. Русчо Мирковичъ, Кутю М. Панчевъ, Хаджи Данчо Дяковъ, Сава Минчевъ, Панайотъ Минковъ.

1888 г. Петъръ Д. Чобановъ и Симеонъ Г. Арнаудовъ.

1889 г. Панайотъ Д. Миновъ, Ат. Ив. Кантарджиевъ и Пенчо Анастасовъ.

1890 г. Алекси Ю. Кираджиевъ, Стефанъ Георгиевъ и Стоянъ Димитровъ.

1891 г. Юрданъ Д. Данчевъ, Димитъръ С. Задгорски, Цвѣтко Д. Кършевъ.

1892 г. Димитъръ Ивановъ, Георги Ю. Кираджиевъ, Георги С. Мухтаровъ.

1893 г. Атанасъ Д. Дучевъ, Мавруди Вичевъ.

1894 г. Свещ. Ат. Д. Гаджаловъ, Дим. П. Пехливановъ, Алекси Бѣлчевъ, Ив. Кантарджиевъ, Панайотъ Я. Пощовъ.

1897 г. Свещ. Стефанъ Зидаровъ, Алекси Бѣлчевъ, Ив. Ташевъ, Георги Хр. Гиговъ, Иванъ В. Тилчевъ.

1899 г. Свещ. Василъ Пеневъ, Киро Чаушовъ, Дими-

търъ Ивановъ, Коста Ив. Кантарджиевъ, Христо Бѣловъ, Андонъ х. Миновъ.

1901 г. Свещ. Ст. Зидаровъ, Георги С. Егаровъ, Добри Бояджиевъ, Викторъ Шкоренковъ, Янаки Лѣсиновъ, Димитъръ Бояновъ.

1903 г. Свещ. Ст. Зидаровъ, Цвѣтко Д. Кършевъ, Ат. Кантарджиевъ, Георги Ю. Кираджиевъ, Панайотъ С. Тарговъ, Димитъръ Костовъ.

1905 г. Свещ. Василъ Пеневъ, Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ, Йорданъ Петровъ, Драгоя Табаковъ, Ат. Л. Жабовъ, Русчо Андоновъ.

1907 г. Свещ. Вас. Пеневъ, Тодоръ Кършевъ, Никола Загоровъ, Мирчо Поповъ, Михалъ Дерменджиевъ, Георги с. Мухтаровъ.

1909 г. Свещ. Вас. Пеневъ, Михаилъ Ив. Дерменджиевъ, Михалъ Михневъ, Кутю Ив. Атанасовъ, Атанасъ Рахневъ, Иванъ Г. Умайниковъ.

1911 г. Свещ. Г. Димитровъ, Кутю Ив. Атанасовъ, Стеф. Къневъ, Кондю Д. Куемджиевъ, Ат. Рахневъ, Стеф. Г. Умайниковъ.

1913—14 г. (войната) сжщитѣ.

1915—16 г. Протоиерей В. Пеневъ, Ник. Матеевъ, Мавр. Мавродиевъ, Д. Арнаудовъ, Ст. Стефановъ.

1916—17—18 г. Свещ. Н. Гаджаловъ, Н. Матеевъ, Мавр. Мавродиевъ, Д. Арнаудовъ, Ст. Стефановъ.

1919 г. Прот. Н. Гаджаловъ, Никола К. Матеевъ, Димитъръ Арнаудовъ, Мавроди Мавродиевъ.

1920/21 г. Протоиерей Н. Гаджаловъ, Ат. Николовъ, Ив. Юрд. Геновъ, Георги Долапчиевъ, Георги х. Кировъ, Димитъръ А. Арнаудовъ.

1922/23 г. Прот. Н.Гаджаловъ, Г. Долапчиевъ, Ив. Юрд. Геновъ, Георги х. Кировъ, Кондю Куемджиевъ, Димитъръ А. Арнаудовъ.

Протоерей Н. Гаджаловъ, Г. Долапчиевъ, Ив. Юрд. Геновъ, Георги х. Кировъ, Юрданъ Стефановъ, Георги Д. Марковъ.

1928/1931 г. Прот. Н. Гаджаловъ, Г. Долапчиевъ, Д. А. Арнаудовъ, Г. х. Кировъ, Панайотъ Т. Царвулевъ, Георги Д. Марковъ (П. Т. Царвулевъ починалъ презъ 1930 г.).

Протоиерей Н. Гаджаловъ, председатель на настоятелството.

Протоиерей Н. Гаджаловъ, председатель на черковнитѣ настоятелства отъ 1916 г. до сега. — Биографични бележки въ отдѣла за свещеницитѣ

Георги Ю. Долапчиевъ, членъ отъ настоятелството.

Георги Юрд. Долапчиевъ, роденъ въ гр. Сливенъ, кв. „Ново-село", на 17 априлъ 1865 год. Първоначалното си и прогимназиално образование е получилъ въ гр. Сливенъ, срѣдно образование е добилъ въ гр. Киевъ (Росия), а висше — юридическо — въ гр. Москва. Следъ завършването на висшето си образование (1896 г.) се установява за адвокатъ въ града, какъвто е и до днесъ. Адвокатурата си е прекѫс-

Димитъръ А. Арнаудовъ, членъ отъ настоятелството.

валъ отъ 1902 до 1905 г., когато бѣше кметъ на града Сливенъ. Билъ е редъ години председатель и членъ на „Дружеството за икономическото повдигане на гр. Сливенъ“, отъ основаването му и до сега. Непрекѫснато е избиранъ членъ на черковното настоятелство при храма отъ 1920 год. и до днесъ.

Димитъръ Ат. Арнаудовъ, роденъ въ гр. Сливенъ на 14 априлъ 1887 г. Търговецъ съ известно име отъ 1907 г. въ

града. Презъ 1928 година бѣше 8 месеца членъ отъ общинската тричленна комисия. Влиза като членъ въ разни събирателни дружества. Непрекѫснато е избиранъ за членъ на черковното настоятелство при черквата Св. Димитъръ отъ 1915 год. до сега.

Георги х. Кировъ, членъ отъ настоятелството.

Георги х. Кировъ, роденъ въ гр. Сливенъ презъ 1878 г. Отъ 1906 г. се посветява на търговско поприще, като се е проявявалъ като членъ въ разни събирателни дружества. Билъ е 4 години помощникъ кметъ, а напоследъкъ (1931 г.) биде избранъ за кметъ на града. Следъ кратко изпълнение на кметската длъжность, бѣ посоченъ за околийски началникъ на Сливенъ и околията, която служба изпълнява и този моментъ. Отъ 1920 г. до сега непрекѫснато е избиранъ за членъ на настоятелството при храма.

Георги Д. Марковъ, членъ отъ настоятелството.

Георги Д. Марковъ. Роденъ въ Сливенъ на 21 ноемврий 1889 год. Търговецъ-бакалинъ отъ 1910 год. Проявява интересъ къмъ дружествения, училищния и обществено-икономическия животъ. Отъ 1924 г. до сега е членъ на черковното настоятелство при храма.

МИТРОПОЛИТЪ СЕРАФИМЪ
(Първи Сливенски владика)

Едно отъ крупнитѣ събития, станали въ Сливенъ презъ XIX в., е създаването отъ Сливенския санджакъ Митрополитска катедра, съ седалище Сливенъ. Чл. 10 на фермана отъ 28. II. 1870 г. опредѣля границитѣ на Екзархията и поменава кои градове ставатъ епархии, като казва . . . „Сливенский санджакъ (безъ градоветѣ Анхиялъ и Месемврия) . . .", а въ чл. 6 на Екзархийския уставъ отъ 1895, дето се изброяватъ българскитѣ епархии, пунктъ 8, е казано:

Митрополитъ Серафимъ (първи Сливенски Владика).

„Сливенска съ намѣстничества въ Бургасъ, Ямболъ, Каваклий и Котелъ". Всичко това е резолтатъ на голѣмитѣ черковни борби, на активното участие на сливенци въ тѣхъ, на първенствующето мѣсто, което е заемалъ тогава Сливенъ въ югоизточния кѫтъ на България.

Възторгътъ на сливенци е билъ неописуемъ. Тѣ подхващатъ една още по-интензивна дейность, съ която сѫ целили вече и създаване по-обширни граници на епархията. Изборътъ за владика е билъ жизненъ въпросъ.

Отначало, когато още борбитѣ продължаватъ, когато гърцитѣ сѫ полагали всички усилия да сломятъ царския ферманъ и когато водителитѣ владици сѫ били разигравани и заточвани и когато, най-после, не е имало и не е било възможно, поради неоформеность да се поставятъ владици титуляри, Сливенската епархия е била подъ управлението на Софийския митрополитъ Доротей. Той е идвалъ въ Сливенъ презъ 1870 г. Правилъ е нареждания. Издалъ е благодарително писмо до сливенци, за добрия имъ приемъ. Той прави нареждания, нарежда **уставъ,** споредъ който пишатъ писма „за осредоточванията на сичкити градища и села, които (сѫ) подъ Сливенскія Санджакъ за да бѫдатъ подъ Сливнянската община **Споритъ устава Когото Нареди И потвърди Негово Високо Преосвещенство Софийскии Доротей".** Въ друго решение отъ „8врия 3" 1870 год. се казва: „Реши Негово Преосвещенство за да са отговорими отъ опщината до Котялъ въ кето да имъ кажимъ какво Негово Прѣосвещенство е **пратенъ** отъ Св. Синдъ — съ пълномощно за въ Сливнянския Санджакъ . . ."

Тѣ обмислятъ въпроса за бѫдащия си Митрополитъ. Въ станалото извънредно събрание на 8 септемврий 1872 г., като сѫ обсѫждали въпроса за запазването на Ново-Загорско за Сливенската митрополия, „дади са рѣшеніе щото да се пише до г. Ст. П. Стефановъ и Д. П. Миновъ, за да гледаме чрѣзъ техъ да издействоватъ — ако е възможно рѫкополагането за Сливенски Митрополитъ **Г. Лазаръ Іовчевъ".*)**

Но ние виждаме едно извънредно събрание още на 1 септемврий 1872 г., станало въ присѫтствието на: г-нъ Михалъ Х. Панайотовъ, Господинъ Данчевъ, Парашкива Бяновъ, Иванчо П. Чинтуловъ, Тодоръ Д. Кювлиевъ, х. Петъръ Добрювъ и Андрея Георгювъ „Въ присѫтствіето на одвѫдъ (т. е. горнитѣ) написанитѣ членовѣ. Собраніето се отвори съ слѣдующе

„Прѣдседателя прѣдложи на Собраніето това, Като се известихми че ще доди **Свѣти Белечкій Серафимъ** (к. н.) за Сливенската Епархія — то въ тѫкавъ случяй трѣбва да се види за една кѫща въ която да се причисти и постели за да бѫди готова.

„Върху това решение щото да се повика Г. Рандю който сиди въ х. Бужилувата кѫща за да излези и да отиди

*) Лазаръ Йовчевъ е Блаженопочившия нашъ Екзархъ Йосифъ I.

въ метоха гдѣто стоеши Дедюолу Стефанъ а х. Бужиловата кѫща да се приготви за владиката.

„Следователно повика се г. Георги Гидиковъ, когото да попитами съгласянъ ли е да доди въ махалата имъ Рандю като се извадатъ отъ метоха Брайко и Петъръ

„Като доди Г. Георги Гидикя и му се прѣдложи приниматъ ли за кумшый Рандя да флези въ Метоха а, да се испразни х. Бужиловата кѫща.

„Г. Георги предложи че колкото за Рандя — приетъ е за кумшый — треба да го приемними за дубъръ кумшій

„Слѣдъ това повика Г-нъ Рандю — на комуто като се прѣдложи — той съ благодареніе ріе — но ако двора се испразни Метоха защото — Ази самичѫкъ искѫмъ да живѣя. — върху това рѣши се щото да се повикатъ Брайку и Петъръ — на които да се кажи да излязатъ.

„Подиръ това рѣши се щото да се повика Мухтарена отъ Дели Балта Махале да излязатъ защото Метоха е даденъ съ кондратъ подъ кирія — и тъй туй се свърши."

Ние привеждаме това решение едно да се види, че се правятъ сериозни приготовления за Св. Беличкия епископъ Серафимъ и второ да се подчертаятъ характернитѣ комбинации за съседство, за действие при контрактенъ наемъ и че метоха е на църквата. (Метоха до черкв. Св. Богородица).

Отъ 20 ноемврий (1870) има протоколно решение, въ което се казва „Днеска се направиха две окружни отъ общината писма съ които поканвами селянитѣ и свѣщеницитѣ за да присъствоватъ по рождество Христово въ Сливянъ за да се видатъ съ старица и да се разговарятъ съ Негово преосвѣщенство Г. Г. Сарфима

„Въ Новайската казаа се проводи писмото съ Михаля Маркоолу да го подниса въ всяко село!"

И тутакси, въ сѫщитѣ тротоколни бележки се говори за първото събрание на владиката съ „селянитѣ". Изглежда, че отъ ноемврий още Епископъ Серафимъ е билъ пратенъ въ Сливенъ, вѣроятно, да управлява временно епархията, вмѣсто Доротея, до изборъ на титуляръ. Ние ще приведемъ това решение до край, за да се подчертае неговото присѫтствие и се видятъ неговитѣ предварителни действия.

„Най-първо дядо Владика*) прѣдложи на Народа по-

*) Тукъ понятието **Владика** се употрѣбява, отъ което се вижда, че той е билъ възведенъ въ санъ Епископъ и тогава пратенъ за управляющъ до избора, по-нататъкъ го титолуватъ „Н. Преосвещенство".

трѣбнитѣ по Здравленіета на Н. Бл. Българскія Екзархъ за Савѣршенното Рѣшение на Черковниятъ намъ Български Вопорсъ.

„Подиръ това каза Негово Прѣосвѣщенство че отъ сега нататѫкъ отъ всяко едно село трѣба да има по единъ членъ въ общината който макаръ въ всяки две недели да присьствова да прѣдставлява селото имъ за всяка черковна работа, за да можятъ по лесно врѣдъ да са отворатъ училища по селата и черкви дето нѣма.

„Керменлий: Попъ Кустадинъ, Юрданъ Ивановъ и Стеф. Георгіевъ.

„Кюпеклий: Попъ Кустадинъ, Митю Гергювъ

„Гердимя попъ Ради, Нидялку Христовъ и Кѫню Друмевъ.

„Коемджи Гыдикъ: Попъ Коста, Аврамъ Василювъ, Динку Рашковъ.

„Караджа Муратлий: Попъ Мина, Диму Милановъ, Ат. Панаіотовъ.

„Кара Кюртъ: Попъ Мина, Балю Нидѣлковъ.

„Емирли: Попъ Жиляску, Петъръ Бойовъ, Пеню стуяновъ.

„Бояджикъ и Карапча: Попъ Иванъ, Димитъръ Жейновъ, Миху Становъ.

„Муслу Коджа: Попъ Никола Драгановъ и Кольо Милковъ.

Казалджикъ: Попъ Господинъ Матовъ, Иванъ Стуяновъ.

Следъ това се говори за „Баба хакѫ“ и въ какви размѣри да се събира.

„После това Негово Прѣосв. стана на крака въ **общата удая** и направи Богомоленіе и си разотидоха селяните.“

Кога и презъ кое време Н. Преосвещенство напуска Сливенъ и отива въ Цариградъ, намъ е неизвестно.

Отъ тукъ ще проследимъ вече приготовленията за идването му титуляренъ Митрополитъ за Сливенъ, кратка дейнеость и биографични бележки.

„ Маія 1873 г. —

„Най-първо са прочетоха писмата отъ Екзархіята и Г-нъ Стефанъ П. Стефановъ подъ дата 31 Августъ които като са разискаха бива ли да се даде отговоръ на писмата или нѣ (касае се за писмата, съ които се съобщава, че дѣдо

Серафимъ е вече ржкоположенъ, назначенъ за Сливенски Митрополитъ б. н.).

„Върху това даде са решеніе гдето колкото за г-на Стефанаки П. Стефановъ, да са даде приличный Благодарителенъ отговоръ, а колко са отнася до насъ за Екзархията **да се почака додето пристигни Н. Прѣосв. Г-нъ Серафимъ въ градътъ** ни (к. н.) и тогава трѣбва да се направи приличный отговоръ.

„Второ

„Подиръ това зе се во вниманіе, отъ гдѣ да се зематъ (30) л. т. задаса проводатъ на Г-на Стефанаки — които да са дадатъ за ржзноска на Бератътъ на Н. Прѣосв. Г-на Серафима.

„Върху това рѣши са щото тѣзи пари да се зематъ отъ нѣкого търговецъ подъ лихва за нѣколок врѣми и да са проводатъ съ първа поща на г-на Стефанаки П. Стефановъ."

Върху горния текстъ е поставена напрѣнча бележка: „Днесъ зехми отъ г. Иванча Д. Желѣзкова 30 л. т. съ записъ (61) дена съ лихва на % 60 пари съ общински печатъ и се проводиха както протокола страница 599."

Следъ това се взима решение да се приготви по-скоро кжщата за Н. Пр. Г. Серафима.

„Реши се днесъ да са направи по едно общинско писмо до всички епархиални общини, на които да явимъ, радостното известіе че Н. Прѣосв. Г-нъ Серафимъ, е опредѣленъ за Сливенски Митрополитъ."

До Митрополита е отправено следнето писмо:

„Сливянъ — Маія 1873.

„Ваше Високопрѣосвѣщенство!

Въ Бургашката Казаа.

„Вчерашный день бѣше радостенъ, радостенъ бѣше казвами, Ваше преосвещенство, защото ный приехми писмо отъ Н. Блаженство Екзарха подъ дата 31 истекшаго въ което гледаме че спорѣдъ изборжтъ когото ный направихми отъ целата Сливнянска Епархія върх. Ваше Прѣосвѣщенство за бждущій нашъ Архипастиръ, желанието ни са испжлни и вече Н. Блаженство прѣпоржчва Ваше Прѣосвѣщенство за законный нашъ Митрополитъ за въ Сливенската Епархія. Радостенъ бѣше вчерашный день, Ваше Прѣосвѣщенство, като зехми писмо отъ пощата на което гледами отъ вжнъ пликътъ за печатъ за печата на Н. Блаж.

Екзарха, и надписа казва. До Негово Високопрѣосвѣщенство Г. Серафима Свето Сливненскый Въ Сливянъ, това писмо отъ Негово Блаженство да Ваше Пресвещенство ни подканя, нарочно човѣкъ да изпратимъ за да ви го донесе и да ви поздравимъ съ настоящето си кратко писъмце.

„Чистосърденчо Ви молимъ Ваше Прѣосвѣщенство приемете искренните ни и радозливите ни поздравленія; наумете си В. Пр. че покорните Ваши Духовни чада съ нетарпеніе учакватъ, да получатъ чрезъ приносителя отговоръ отъ В. Пр. когату да ни кѫжите за кога ще има честа градътъ ни да приемни своятъ убычливы Архипастиръ каквото и покорнити ваши чеда да бѫдатъ приготвени за тържественното посрѣщаніе на любимиятъ си пастирь.

„Най-сетне като се прѣпорѫчвами на Вашитѣ молитви и благословии и цѣлувами Свѣтатави Десница оставами

Общински печатъ".

На 5 май е отправено писмо до всички градски общини въ Сливенската Епархия, съ което ги сърадватъ за успѣха съ избора и утвърждаването на дѣда Серафима.

На 9 май с. г. се занимаватъ съ въпроса где да се установи Владиката въ града и

„Върху прѣдложеніето коя трѣба да бѫди кѫщата за Нѣгово Прѣосвѣщенство Г-на Серафима, и слѣдъ като са рѫзиска тукъ бива, тамъ бива на конецъ дади са решеніе щото **х. Бужиловата черковна кѫща** понеже учителите за сега са подъ затворъ и догдѣса рѫсправи или нѣ. То рѣши са щото да са постелы и приготви рѣченната х, Бужилова кѫща, която да са приготви за Негово Прѣосвѣщенство Г-на Серафима."

„29 маія 1873.

„Днеска вторникъ са направи прѣготовленіе за посрѣщаніето на Н. Високопрѣсв. г. Серафима но понеже не можахми да приемнимъ фторо телеграфическо известіе отъ Н. Прѣосв. че е тръгналъ отъ Ямболъ за Сливенъ за това са отложи за догдѣто земимъ известіето.

— 1. Іунія —

„Подиръ това предложиха какъ да стани посрѣщаніето на Н. Прѣосвѣщенство Г-на Серафима и трѣба ли да се проводи депутація до Ямболъ. По това дади са решеніе следующето.

„Колкото за депутацията са види нѣкакъ невъзможно — по причина че хората които трѣба да отидатъ са заняти за въ работа. За това то остава да се гледа телеграма която ще ни извести за дохожданіето му и тогава ще да са рѣши за него предметъ.

„Попита са тогава отъ где ще мини Негово Прѣосвѣщенство прѣзъ Клуцухоръ, Ново Селу — или презъ боазъ кесенъ. И така, каза се, че **конницата** ще отидатъ въ куріята, ученицитѣ на Али Ефендювата воденица и прѣзъ чаршіята прѣзъ боазъ кесенъ право въ черковата, а Девиците на черковата ще чакатъ да го срѣщатъ."

Подире вече се говори за разпоредбитѣ на Н. Високопреосвещенство отъ 6 и 12 юний, за аседанията му отъ 15 юний и т. н. За посрещането никѫде не се говори какъ е станало.

Отъ всички предварителни мѣрки и разпоредби, обаче, си личи, че посрещането е било не само най-тържествено, но и много радостно. Това говорятъ грижитѣ, надеждитѣ и високоценената съ голѣми борби придобивка.

Въ историята на Сливенъ (II стр. 465) се казва: „Дѣдо Серафимъ е билъ посрѣщнатъ тържествено въ недѣля, на 3 юний 1873 г. съ приветствена речь, произнесена отъ Д-ръ Начо Планински. Пристигането му е било предметъ на обща радость". . . „Съ идването си въ Сливенъ владиката Серафимъ се представилъ на мѣстния кадия и мютесарифинъ и имъ поднесълъ валийско емирнаме*) — и султанско ираде".

Заслугитѣ на дѣда Серафима къмъ сливенското гражданство и дори къмъ народа, сѫ извънредно голѣми. Съ своята мѫдрость той се е поставилъ много добре предъ турскитѣ власти и винаги е бивалъ излушванъ и молбитѣ му уважавани. Не само това, той е билъ решителенъ и безстрашенъ пастиръ. Служилъ е самоотвержено на народното дѣло и не напраздно неговото име е било търсено въ най-критични моменти. Той е защитникъ на народнитѣ борци, и „буднитѣ" учители и на народа. Съ унижения и молби колѣнопреклонни той е успѣлъ да изохдатайствува милость отъ кръвожадното сърдце на Шевкетъ Паша, за да не съсипе другитѣ села и Сливенъ, което е било въ плана му. Той отправя обширно писмо по голѣмитѣ насилия и жестокости

---

*) Емирнаме значи заповѣдь.

на Шевкетъ Паша, за оничтожаването на с. Бояджикъ и бѣсилкитѣ въ Сливенъ и, най-главно, за намѣренията му да съсипе града и околностьта му, до Антимъ I, бълг. Екзархъ. Дѣдо Антимъ отива при Севфетъ паша, министъръ на външнитѣ работи и го е увѣрилъ съ цената на главата си въ мирноподаничеството на сливенци и клеветитѣ противъ тѣхъ и помилването е било изходатайствувано. На Шевкетъ паша било предписано да се оттегли. Още много сѫ заслугитѣ на дѣда Серафима, но ние не ги регистрираме тукъ, а поменатитѣ даваме въ съвсемъ кратки думи, защото настоящето мѣсто има за цель само да ги запище и се види каква е била деятелностьта на черква, черковници и народъ.

Негово Високопреосвещенство Митрополитъ Серафимъ е роденъ въ гр. Пирдопъ, презъ м-цъ ноемврий 1819 г. Светското му име е било Златанъ Груевъ. „Следъ завършване първоначалното си образование въ Пирдопъ, отишълъ съ бащ си въ Цариградъ, гдето ималъ гайтанджийски занаятъ. Следъ като се задомилъ, бащата на съпругата му оценилъ духовнитѣ способности на Златана, та го изпратилъ да получи въ Свищовъ духовно образование, за което ималъ голѣма наклонность. Следъ това го рѫкоположили за свещеникъ въ Пловдивъ, за махалата „Каршиака". Когато българската община тамъ завладѣла отъ гръцкото духовенство храма „Св. Богородица", попъ Златанъ билъ премѣстенъ тамъ". По-късно той овдовѣва и остава съ многолюдна челядь. Три отъ дъщеритѣ му сѫ женени за сливенцитѣ: Д-ръ Черневъ, Георги Д. Жечковъ и Минчо Киряковъ — полковникъ. Живи сѫ въ София Радка Д-ръ Чернева и Цвѣтана полк. Кирякова. Синътъ му — известниятъ столиченъ лѣкарь — д-ръ Серафимовъ — е живъ въ София и се радва на добро здраве и благосъстояние. Той готви подробна биография за баща си. Кумецъ на дѣда Серафима е и прочутиятъ въ черковнитѣ борби Д-ръ Чомаковъ.

Високопреосвещенний Серафимъ е работилъ и съ перо твърде много, като е превелъ следнитѣ твърде известни у насъ книги: 1. **Книга за длъжноститѣ на енорийсскитѣ свещеници**; 2. **Православенъ проповѣдникъ на съборната апостолска църква**; 3. **Православно нравствено богословие**; 4. **Катихизисъ и беседа** и 5. **Вразумление на евреитѣ или „Златното съчинение"**.

Последнитѣ нѣколко години прекара въ слѣпота и почина на катедрата си въ преклонна старческа възрасть (77 г.) на 11 августъ 1896 год. Погребанъ бѣ най-тържествено на северната страна задъ олтаря на църквата Св. Димитъръ — катедралата му. Надъ гроба се издига гробница — саркофагъ — Гробницата е изящно изработена отъ мраморъ и привлича вниманието на всѣки минувачъ и посетитель.

Н. В. Преосвещенство Сливенскиятъ Митрополитъ
ГЕРВАСИЙ
(покойникъ)

МИТРОПОЛИТЪ ГЕРВАСИЙ

(Приемникъ на Митрополитъ Серафимъ)

Една неоценена още личность въ нашия градъ е Митрополитъ Гервасий. Ние, въ Сливенъ, познаваме дѣдо Гервасия като единъ наивенъ и твърде простъ човѣчецъ. Ние не му отдадохме нуждното внимание само за това, защото не познавахме неговото минало и неговото настояще, прекарано въ Сливенъ до неговата смърть. Ние не ценихме дори неговата християнска доброта и често пѫти го причисля-

вахме къмъ наивницитѣ. Въ Сливенъ Митроп. Гервасий бѣше олицетворение на доброта и добродетель. Неговата кѫща бѣше съвсемъ скромно мобелирана — по калугерски, ала бѣше винаги отворена за всички — по християнски. Отъ неговия домъ никой не се върна гладенъ. Неговата каса нѣмаше ключове. Нѣмà човѣкъ, който да потърси неговата помощь и да не я намѣри. Но всичко това не се знаеше. Не искаха и да го знаятъ.

Неговото име, поради неговата дейность по време освобождението и окупацията, заслужено е тачено високо въ Русия. По негова препорѫка свършиха руски заведения, духовни училища и академии много българи. Неговата дума не ставаше на две нито предъ нѣкого отъ рускитѣ митрополити и особено предъ Петербургския и Московския, нито предъ известния и всесиленъ Саблеръ, най-влиятелната личность въ Руския Синодъ на времето. Саблеръ се покланяше предъ помена на неговото име и се считаше щастливъ, като чуеше неговата благословия. М. Г. притежава ордени отъ Царь Освободителя, отъ Александъръ III, отъ Императоръ Николай II и е избранъ за пожизненъ членъ на С.-Петербугското Славянско благотворително общество.

Заслугитѣ на М. Г. нѣма да изтъкваме тукъ. Но ще споменемъ само следното: пишущиятъ настоящитѣ редове бѣше натоваренъ отъ покойния М. Г., въ присѫтствието на Св. Охридский Борисъ и тогава Величкий Митрополитъ Иларионъ — сега Св. Сливенски Митрополитъ, да събере материалитѣ за написване биографията му, която щѣше да се издаде на 50 годишнината отъ въвеждането му въ епископски санъ — 28. I. 1873 — 28. I. 1923 г. Натоваренъ офицално, бѣхъ успѣлъ да се срещна съ две видни лица въ София: Ив. Евстатиевъ Гешевъ и Петъръ Димитровъ. Обширнат дейность, която ми очертаха двамата видни мѫже (сега покойници) и съвременници на дѣда Гервасия, сѫ за друго мѣсто. Г-нъ Гешевъ, преди да започне да ми дава сведения за М. Г., ми каза: „Азъ уважамъ и ценя твърде много простичкия на видъ, но грандиозенъ по дѣла Дѣдо Гервасий, ще му кажете, пожелавамъ и ще напиша първитѣ две старници отъ книгата. Само по този начинъ ще мога да засвидетелствувамъ чувствата си, що питая къмъ този достоенъ за обичь и уважение човѣкъ“.

Г-нъ П. Димитровъ, известниятъ човѣкъ, който придружавалъ европейската комисия по време на баташкитѣ кланета и Бояджишката яма, е човѣкъ съ широки познания и отлична память. Когато му заговорихъ, че ида да ми говори за дѣда Гервасия, прие ме съ рѣдка любезность и ме прикани съ израза: „Влѣзте, моля, въ Ваше лице азъ приемамъ обичния ми дѣдо Гервасий". Следъ като възхвали „человѣкътъ" той ми разправя непрекѫснато цѣли три часа и половина за неговитѣ дѣла въ връзка съ дѣлата на комисията.

Понеже М. Г. бѣше миналъ своята школа на **голѣми** дѣла презъ Св. Гора, Араповския монастиръ Св. Недѣля, Пловдивската митрополия, молдовската обитель Св. Петка, контактътъ му съ нашитѣ видни революционери и пр., за Сливенъ не му оставаше нищо друго да върши, освенъ да бѫде „Баща" наставникъ, добъръ християнинъ, центъръ на културнитѣ мѣроприятия и добъръ пастирь на цѣлата епархия. Старинитѣ си прекара съвсемъ тихо, освенъ дрязгитѣ, които му бѣха причинени отъ нѣкои негови приближени свещеници — разпоповци и разколници.

М. Г. е роденъ въ Габрово презъ 1838 г. Именувалъ се **Генчо.** Завършлъ габровското класно училище. Братъ му Теофанъ, калугеръ въ Св. Гора, го повиква при себе си. Въ 1858 г. билъ облѣченъ въ първия монашески чинъ и преименованъ на **Гервасий.** Въ 1859 г. билъ рѫкоположенъ **дияконъ,** въ 1863 г. — **иеромонахъ,** 1867 г. става игуменъ на монастиря „Св. Недѣля", Станимашко, 28. I. 1873 г. — **епископъ.** Управлявалъ е Пловдивската епархия презъ най-труднитѣ предосвободителни и освободителни години и по-после, като замѣстникъ, управлявалъ е отцепенитѣ, следъ Съединението, отъ Одринската епархия околии: Кавалий, Къзълъ-Агачъ, Харманлий и часть отъ Т.-Сейменъ; презъ 1890 г. идва въ Сливенъ за помощникъ на престарѣлия Дѣдо Серафимъ, отъ 1891—1893 г. е управлявалъ Ст.-Загорската епархия. Отъ 1895 г. — смъртьта на М. Серафима, до 1897 г. управлява Сливенската епархия. Презъ 1897 г. биде избранъ за Кириархъ на Епархията, дето остана до смъртьта си — 4. IV. 1919 год.

Изборътъ е произведенъ на 26. I. Канонизирането е станало на 2 мартъ въ Цариградъ, съобщено съ следнята телеграма: „Пера. М. Гервасий, София. Днесъ, следъ при-

стойна Богу молитва, Св. Синодъ Ви прогласи Сливенски Митрополитъ. — Митр. Григорий".

Отъ князъ Фердинандъ е получена следнята телеграма:

„София. Двореца. 27 януарий 1897 г. Сливенъ — Окрѫжному управителю. Четохъ съ особенъ интересъ телеграмата Ви относително избирането на **Преосвещений Гервасий за Сливенский Митрополитъ.** Натоварвамъ Ви да предадете на всички духовни и мирски избиратели моята сърдечна благодарность за тѣхнитѣ искрени молитствования и благопожелания. Сърадвамъ населението отъ окрѫга Ви за избора. (п.) Княза.

Тържественото посрещане по специална програма стана на 23 мартъ 1897 г.

Митрополитъ Гервасий е получилъ ордени още отъ: Бълг. Князъ Александъръ I и отъ Царь Фердинандъ.

При започването на Духовната семинари въ София М. Г. подари 10,000 л. зл.

Надъ гроба му, на южната страна задъ олтаря на църквата Св. Димитъръ, е поставенъ паметникъ съ сполучливо изработената му на бюстъ фигура, която не престава да хвърля вѣчно благия му погледъ и чиято дѣсница не спира да благославя всички всеопростени отъ него познати и непознати минувачи.

ДУХОВЕНСТВОТО ПРИ ЧЕРКВАТА СВ. ДИМИТЪРЪ

Духовенството въ Сливенъ и специално въ Сливенската черква Св. Димитъръ, не подлежи на точно опредѣляне. За свещеницитѣ не сѫ пазени никакви регистри или архиви. Точно кои свещеници сѫ свещенодействували въ църквата Св. Димитъръ може да се нзае съ положителность само отъ 1870 год. насамъ, преди това — всичко е тъмно.

За това тъмно време ние ще използуваме пакъ Историята на гр. Сливенъ, въ която на времето, когато, ако не писменитѣ свидетелства, каквито е нѣмало, използвани сѫ поне живитѣ паметници (хора).

Едно приемаме по начало, още повече, че не се помни и отъ преданието, то е, че въ Сливенъ никога не е имало свещникъ гръкъ въ православнитѣ църкви или отъ друга народность. До срѣдата на XVIII в. въ Сливенъ се е четѣло и пишело на българо-славянски. Неговото духовенство е че-

тѣло и пишело тъй. Отпосле, когато се е засилилъ елинизма, захваща да се шири гръцко четмо и главно въ началото на XIX в.

Въ Сливенъ е имало цѣли потекла съ попски родъ.

Споменава се името на нѣкой си **Серафимъ,** който се предполага да е духовно лице споредъ името, пъкъ и отъ написаното му саморѫчно върху единъ паисиевъ рѫкописъ: „Азъ Серафимъ прочитахъ сия історія у Сливенъ въ лѣто отъ Христа 1794". Отъ Д-ръ Селимински научаваме имената на **попъ Янко,** който билъ сѫщевременно и учитель; **отецъ Сава,** който продавалъ и славянски буквари, **попъ Исидоръ, попъ Партений,** които изглежда сѫ забѣгали съ сливенцитѣ въ Влашко (1830) защото имъ се споменавали имената и тамъ. Преданието сочи още на свещеницитѣ: **попъ Александрия, попъ Шишко, попъ Аврамъ, попъ Курти.** Но не може да се различи кой отъ тѣхъ въ коя черква е служилъ. За попъ **Александрия** се предполага да е живѣлъ въ Клуцохоръ, защото се говори, че тамъ живѣелъ и „постоянно пишелъ". Сѫщото може да каже и за попъ Скоклю. Той е билъ едъръ, високъ човѣкъ. До преди освобождението, за ирония на нѣкой, който расте бърже, става високъ, особено за деца, казваше имъ се **„попъ Скоклю".**

Единъ отъ свещеницитѣ, който е четѣлъ хубаво **караманлийски** (гръцки букви, турски думи), е билъ **попъ Атанасъ,** зеть на Русчо Мирковичъ, жененъ за сестра му Иванка.

Другъ свещеникъ е **Димитъръ Костовъ,** свещенодействувалъ презъ 1872 г. при храма. Негова дъщеря е дългогодишната въ Сливенъ учителка, сега покойница, Екатерина Димитрова и неговъ синъ, Василъ Димитровъ, сѫщо покойникъ, дългогодишенъ учитель и директоръ въ Сливенъ.

Отъ 1871 год. се явяватъ имената, съгласно кръщелнитѣ регистри при църквата Св. Димитъръ, на: **свещеникъ Мавродия Кринчевъ** (1871 г.); **протоиерей Василъ Николовъ** (1871), **свещ. Никола Пановъ** (1871), **икономъ Димитъръ п. Георгевъ** (1872), **свещ. Ив. Вълковъ** (1872), **свещ. хаджи Стоянъ попъ Мариновъ** (1873), **свещ. Георги Ив. Геновъ** (Шишята) (1873), **свещ. Атанасъ Гаджаловъ** (1874), **свещ. Ив. Тодоровъ Карагьоза** (1892), **свещ. Димитъръ Пановъ** (разпопа) (1894), **свещ. Ив. Тодоровъ** (разпопа) (1894), **свещ. Димитъръ Бунарджиевъ** (после премѣстенъ въ Клуцхоръ) (1894), **свещ. Ст. Янковъ Зидаровъ** (1896), **свещ. Георги Ст.**

Димитровъ (1896), **свещ. Василъ Пеневъ** (1896), **свещ. Анастасъ Сѫбевъ** (1897), **свещ. Никола Ат. Гаджаловъ** (1904), **свещ. Бою Стамовъ** (1929), **Дияконъ Петъръ Бончевъ** е билъ дългогодишенъ дияконъ при храма (1895—1911 г.)

„**Заб.** Въ скобки е поставена годината презъ която лицето се явява по регистритѣ като свещеникъ при храма.

Сега действующитѣ свещеници въ храма сѫ:

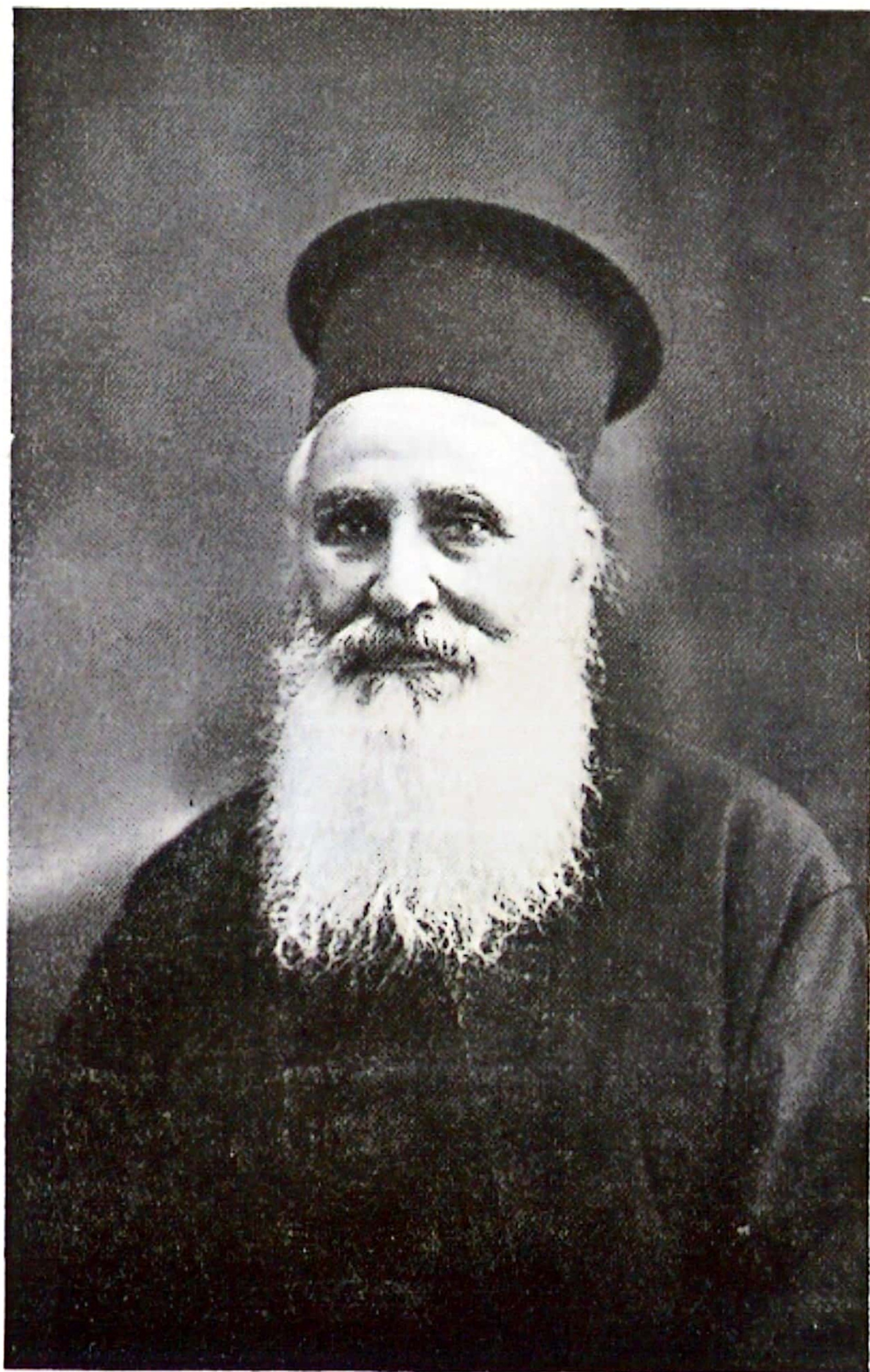

Протоиерей Василъ Пеневъ

1. **Протоиерей Василъ Пеневъ,** роденъ въ с. Градецъ, Котленска околия, на 15 августъ 1861 год. Свършилъ е III кл. въ родното си село. Неговитѣ качества като на развитъ момъкъ сѫ били оценени още на времето. По време на окупацията, презъ 1880 гд., Василъ Пеневъ е билъ изпратенъ за времененъ инспекторъ на училищата въ Ямболската околия, която служба е изпълнявалъ три месеци. Тутакси следъ това е билъ поканенъ и назначенъ за учитель и секретарь-бирникъ въ с. Кавлаклий, Сливенско, въ 1880 год. и е билъ такъвъ тамъ до 1893 год. Поради своята дейность и характеръ, кавлаклийци сѫ го посочили за свой свещеникъ и на 12. XII. 1893 г. е билъ рѫкоположенъ за такъвъ на Кавлаклийската енория. Оцененъ като добъръ черковникъ и служитель отъ своето духовно началство, свещ. В. Пеневъ бива преведенъ въ гр. Сливенъ за енорийски свещеникъ презъ 1896 год., отъ когато свещенодействува при храма Св. Димитъръ. Презъ 1912 г. е билъ удостоенъ съ чинъ **протоиерей** и 14 години е билъ касиеръ на Епархийския Дух. съветъ. Епархийски съветникъ е отъ 1902 година до сега. Когато се помина Митрополитъ Гервасий (1919 г.) за управляющи на Сливенската Епархия бѣ назначенъ Величкий Епископъ Иларионъ, а когато той е билъ отзованъ, съ управлението епархията сѫ били натоварени митрополититѣ: Старозагорския — Методий Кусевичъ и Видинския Неофитъ. Въ отсѫтствието на замѣстника или управляющитѣ, на протоиерей Василъ Пеневъ е било възлагано, като старши членъ отъ епархийския съветъ, да подписва кореспонденцията на Митрополията въ продължение на година и петь месеци. На 25 ноемврий 1924 г. е удостоенъ отъ Св. Синодъ съ ордена кръстъ IV ст. за гражданска заслуга. Билъ е десеть години председатель на черковни настоятелства при храма.

2. **Протоиерей Георги Ст. Димитровъ (Курдовъ),** роденъ въ гр. Сливенъ на 30. IX. 1866 год. Свършилъ е непълна гимназия въ гр. Жиздра (Русия) презъ 1885 год. Учителствувалъ въ града отъ 1889 до 1895 год. Въ желанието си да служи на църквата, презъ 1895 г. приелъ свещенически санъ на 15 августъ, день „Св. Богородица“, като билъ рѫкоположенъ отъ Левкийский Епископъ Гервасий. Отначало енорийски свещеникъ при църквата Св. Богородица — въ

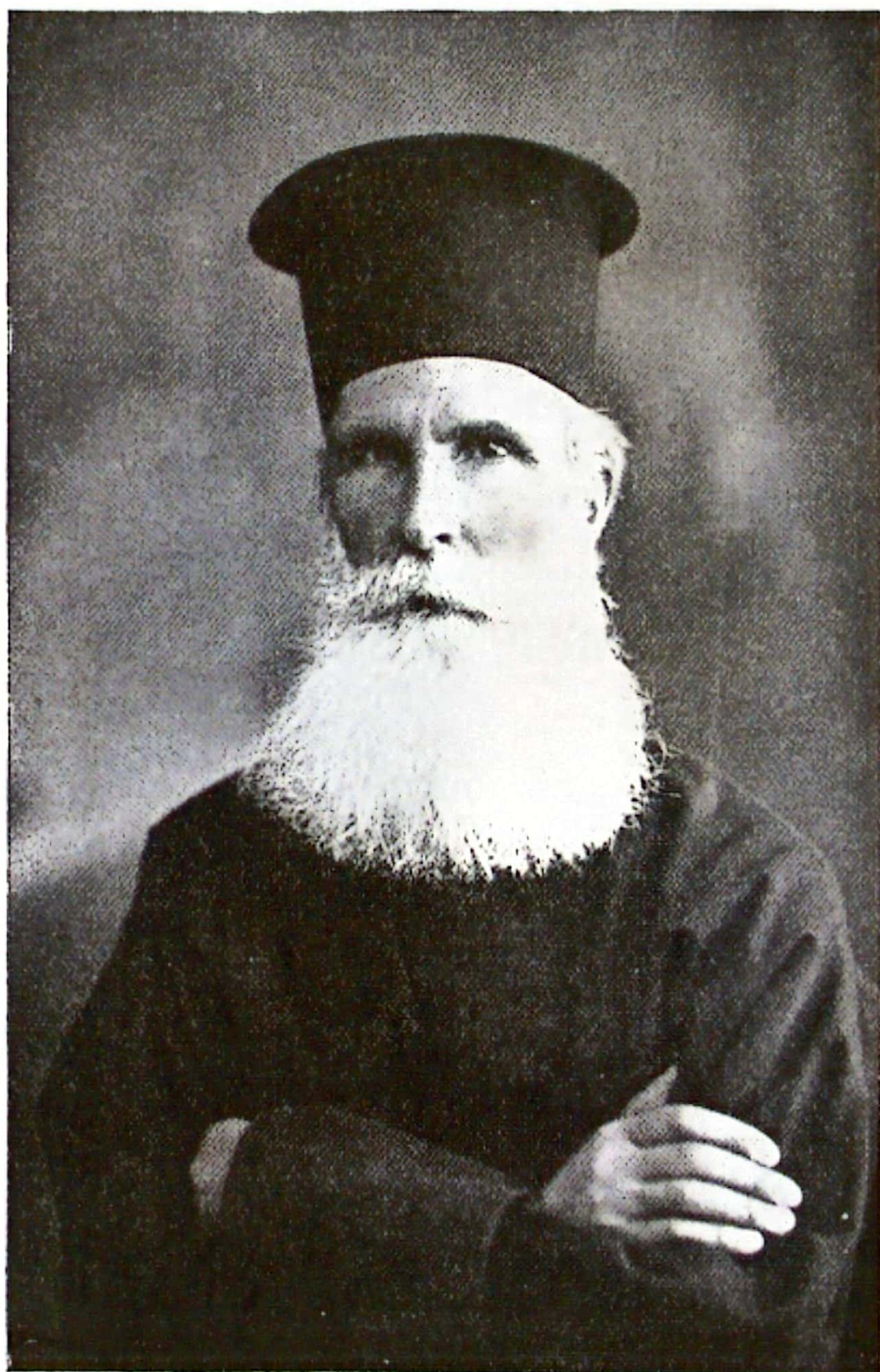

Протоиерей Георги Ст. Димитровъ.

града, а отъ 1897 год. свещенослужитель при храма Св. Димитъръ. Възведенъ въ чинъ протоиерей на 12 февруарий 1926 год. Билъ е членъ и касиеръ на Епарх. Дух. Съветъ. Презъ време на войната е билъ гарнизоненъ свещеникъ.

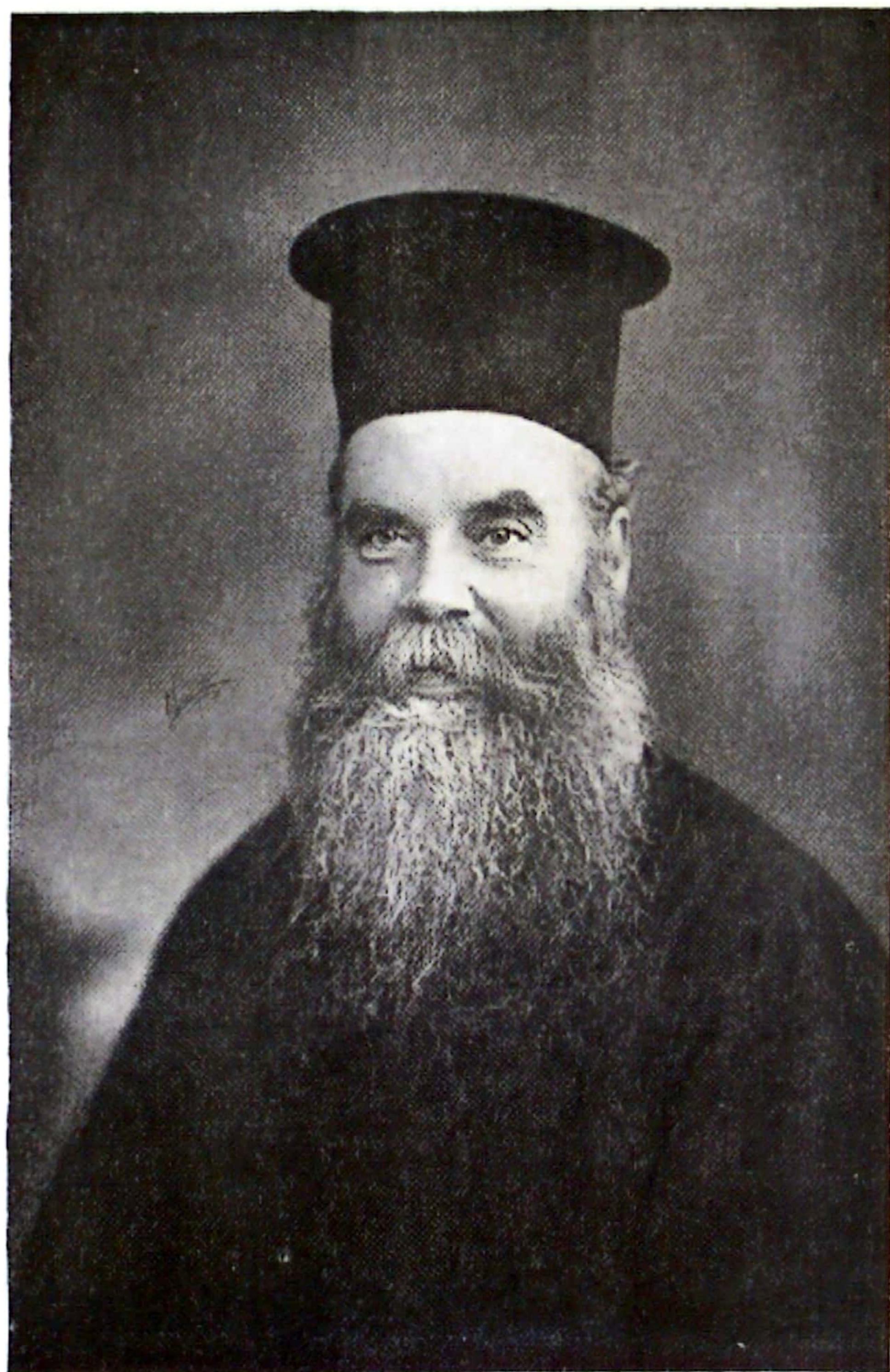

Протоиерей Никола свещ. Ат. Гаджаловъ.

Протоиерей Никола Ат. Гаджаловъ. Синъ на дѣятелния преди и следъ освобождението при сѫщия храмъ свещеникъ Ат. Гаджаловъ. Роденъ е въ гр. Сливенъ на 28. VI. 1878 г. Свършилъ Духовна семинария въ Росия — гр. Симферополъ. Учителствувалъ 2 години въ с. с. Горно-Александрово и Струпецъ — Сливенско. Рѫкоположенъ е на 29. VIII.

Свещеникъ Бою Стамовъ.

1904 г. въ гр. Сливенъ за дияконъ, а на 5. IX. 1904 г. за енорийски свещеникъ при църквата „Св. Никола“ — въ града и приведенъ за такъвъ при църквата „Св. Димитъръ“ на 23. I. 1905 г. Отъ тогава непрекѫснато свещенодействува при храма. Епархийски съветникъ е отъ 1908 г. 15 години вече подредъ е председатель на черковнитѣ настоятелства при храма. Участвува активно въ благотворителни и богоугодни организации; председатель е на старопиталището „Подслонъ“ въ града; основатель и председатель на комитета, който имà голѣмата грижа и работа и построи храмъ при аязмото „Св. Георги“ на скатоветѣ на „Бармукъ“. Сега този комитетъ подари завършеното дѣло на черквата Св. Димитъръ. Председатель е на комитета за безплатни ученически трапезарии; членъ въ настоятелството на бълг. дружество „Червенъ кръстъ“ — клонъ Сливенъ; членъ касиеръ-дѣловодитель на свещеническото братство отъ 1912 год. Произведенъ въ чинъ протоиерей отъ 14. I. 1923 год. Награденъ съ орденъ IV степ. за гражд. заслуга.

4. **Свещеникъ Бою Стамовъ,** роденъ въ с. Източно Шивачево, Н. Загорско, на 19 VII 1900 г. Свършилъ Пловдивската Духовна семинария презъ 1921 год. До 1926 год. е заемалъ монастирска икономска длъжность и е учителствувалъ 1 година. Рѫкоположенъ отъ Н. Високопреосв. Сливен. Витрополитъ Иларионъ за енорията въ с. Михаилово, Сливенско, на 21. IX. 1926 г. Приведенъ за свещеникъ при храма Св. Димитъръ отъ 12. II. 1929 год.

5. **Георги Ивановичъ Рудько,** роденъ на 19. IV. 1895 г въ гр. Новогрудокъ, Минска губерния — Росия. Свършилъ реално и военно училище. Бившъ офицеръ отъ руската армия. На 7. VIII 1927 г. рѫкопол. отъ Сливенский Митрополитъ Иларионъ въ дяконски чинъ. И до днесъ служи като дияконъ при храма Св. Димитъръ.

ГРОБОВЕ НА ПОКОЙНИЦИ, ПОГРЕБАНИ ВЪ ДВОРА НА ХРАМА.

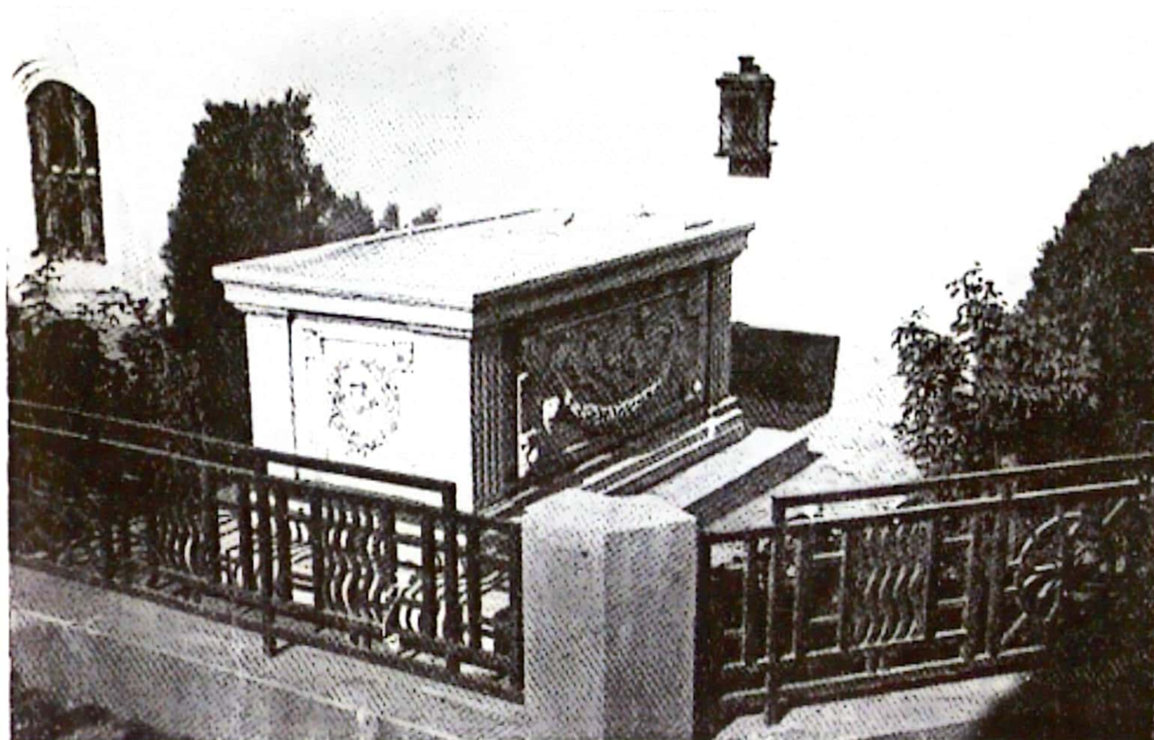

Гробницата на Митрополитъ Серафимъ.

1. **Свето Сливенский Митрополитъ г. г. Серафимъ,** първи сливенски владика. Погребанъ северно вънъ до олтаря. Надъ гроба му е поставена отъ наследницитѣ му изяшна гробница, изработена отъ хубавъ мряморъ, съ следния надписъ:

СЕРАФИМЪ

МИТРОПОЛИТЪ СЛИВЕНСКИ

Роденъ въ Пирдопъ 14 октомврий 1819 г.

Избранъ за Слив. Митрополитъ 1873 г.

Предалъ Богу духъ на 11 августъ 1896 г. въ Сливенъ.

Вѣчна му паметь!

Гробницата — паметникъ на Митрополитъ Гервасий.

2. **Свето Сливенски Митрополитъ Гервасий.** Приемникъ на Серафима. Погребанъ южно вънъ до олтаря. Надъ гроба му е поставенъ пметникъ отъ бѣлъ врачански кмъкъ, представляващъ бюста му, благославящъ и съ патерица, на пиедесталъ и надгробна плоча съ надписъ:

ГЕРВАСИЙ
МИТРОПОЛИТЪ СЛИВЕНСКИ
1838 г. въ г. Габрово
Избранъ за Митрополитъ
на 26. I. 1897 г. — † 4. IV. 1919 г.

„Съ добрия животъ
се подвизахъ, пѫтя
свършихъ, вѣрата
упазихъ“ (II Тим. IV—7)

Следватъ погребанитѣ въ дворната градина:

Свещеникъ Ат. Гаджаловъ (покойникъ).

3. **Свещ. Ат. Д. Гаджаловъ,** свещенодействувалъ при храма отъ 1874 до 1894 г. За вѣчно възпоменание на отецъ Ат. Гаджаловъ дългъ ни е да кажемъ нѣколко думи, както за дѣлата му, тъй и за произхода на тази фамилия „Гаджаловци". Свещ. Ат. Гаджаловъ е билъ такъвъ 20 години при църквата Св. Димитъръ. Рѫкоположенъ презъ 1874 г.; пред-

ставилъ се е о Господѣ презъ 1894 г. Споредъ кондикитѣ, той е добилъ своето право на свещеникъ не само защото се е ползвалъ съ симпатиитѣ на гражданитѣ, но и съ единъ конкурсенъ изпитъ, въ който е накаралъ своя конкурентъ-учитель напълно да се откаже отъ кандидатурата си. Нему се дължатъ много начинания отъ обществено естество. Енергично участие е взелъ въ протеста на Сливенци отъ 1875 г., съ който се осѫждатъ дѣянията на българитѣ въ Цариградъ, изявили искания за компрометиране Екзархията чрезъ вестникъ „Вѣкъ".

Сим. Табаковъ (I т. 476) пише: „Друга една фамилия, за произхода на която се посочва Южна Русия, е тая на Гаджаловци. Двама отъ потомцитѣ имъ сѫ били свещеници въ Сливенъ. Единиятъ отъ тѣхъ е попъ Атанасъ, който умрѣ преди десетина години, бѣ личенъ и примѣренъ сливенецъ . . . Предполага се да сѫ преселени въ Сливенъ следъ превземането на Кримъ отъруситѣ — къмъ 1736 год.

4. **Свещеникъ х. Стоянъ х. Мариновъ,** починалъ въ 1874 г. на 70 год. възрасть. Служилъ при храма.

5. **Свещ. Ив. Тодоровъ Карагьоза.** Служилъ при храма.

6. **Протоиерей Никола Пановъ,** роденъ презъ 1820 г., умрѣлъ на 24. IX. 1894 год. Служилъ при храма.

7. **Икономъ Димитъръ попъ Георгевъ.** Роденъ презъ 1815 г., умрѣлъ на 20. VIII. 1901 г. Служилъ при храма.

8. **Свещеникъ Ат. Сѫбевъ.** Служилъ при храма.

9. **Свещеникъ Еню Тиховъ.** Роденъ 15. X. 1860 год., умрѣлъ на 24. VI. 1910 г. Служилъ при храма.

10. **Икономъ Наумъ попъ Трайчевъ.** Роденъ въ с. Царедворъ — Македония. Починалъ въ Сливенъ на 17. V. 1913 г. като гостъ въ Сливенъ.

11. **Попъ Никола Костадиновъ,** служилъ при храма „Св. София" — Сливенъ.

12. **Свещ. Ст. Желевъ,** служилъ при храма „Св. София".

† Протоиерей Георги Ив. Геновъ (Шишата), † Протоиерей Никола Пановъ, † Протоиерей Димитъръ п. Георгевъ.

ЦЪРКОВНИТѢ ИМОТИ ПРЕДИ И СЛЕДЪ ОСВОБОЖДЕНИЕТО

Отъ началото на своето сѫществувание до днитѣ на освобождението църквата е била не само предметъ на внимание отъ боголюбивитѣ си чада, но е била и фокусътъ, който е билъ всичко за българина. Въ главата „Ролята на църквата . . .“ ние видѣхме какво широко влияние е имала тя. Ние дадохме тамъ единъ прегледъ на даренията. Собствено, ние констатирахме откѫслично записанитѣ дарения. Но има и други такива, едни отъ които сѫ въ дребни предмети, като вино, дървено масло, восъкъ и пр., други въ пари при разнитѣ случаи: за направа, за ограда, за поправки, за гробища, за камбани и камбанарии; добитъкъ за празднични дни; пешкири, платна и тѣмъ подобни; и най-после въ имоти, дворни мѣста, дворове съ постройки. Всичко това е способствувало отъ една страна да може църквата да се издържа, да посрѣща ежедневнитѣ нужди, да издържа училища или пъкъ да купува доходни имоти, и отъ друга да извършва редъ благотворителни инициативи и богоугодни дѣла.

Ако да не сѫ били разнитѣ случаи на разорение, присвояване, насилствено отнемане дарения и пр., църквата би била доста богата и би правила днесъ голѣми дѣла. Независимо отъ това, нѣкои отъ имотитѣ сѫ отишли за обществени нужди, а други сѫ пропадали отъ запустение. Само отъ станалитѣ въ края на 1877 г. въ надвечерието на освобождението на града отъ турцитѣ пожари, сѫ били оничтожени голѣми църковни имоти, каквито сѫ били множеството дюкяни, ханища и покрити чаршии, отъ които и следа нѣма днесъ. Една часть отъ тѣхнитѣ мѣста сѫ станали на улици и площади, друга часть сѫ присвоени или купени отъ частни лица и малка часть — останали подъ църковно владение, на чиито мѣста сѫ издигнати множество дюкяни.

Презъ годинитѣ 1864 до 1875, ние намираме, че църквата е притежавала:

1. Единъ **„новъ ханъ“** и едно кафене. Този **новъ ханъ** се е намиралъ на праздното мѣсто южно отъ кѫщата на фабрикантина Дим. Недевъ хаджи Ивановъ, между улицитѣ „Милюковъ“ и малката пресѣчна уличка на „Милюковъ“, която излазя на пл. „Хр. Ботевъ“. Кафенето, като осамо-

тено, бѣше уцѣлѣло до следъ освобождението, а изгорѣлиятъ тогава до него „Новъ ханъ“ е ималъ 7 маази и осемь одаи, всички отдавани подъ наемъ за разни цели и работилници. Това праздно мѣсто досега се пази за по-голѣми обществени нужди.

2. **„Вехтія ики каполія ханъ на аба пазарь“** или, както го наричатъ въ други партиди **„Св. Димитровъ“ ханъ.** Той се е състоялъ отъ 32 маази, държани подъ наемъ отъ видни сливенски търговци. Мѣстото на този голѣмъ ханъ, който е давалъ сѫщо тъй значителни доходи и е изгорѣлъ презъ сѫщата нощь, когато турскитѣ войски сѫ напускали града, презъ освободителната война, е около сегашнитѣ кѫщи на Д. Нончевъ и Рамбаковъ, улицата и праздното мѣсто до бившия Лѣсиновъ магазинъ до площада „Х. Д.“

3. **„Ханчиту и Дюгеня срещо х. Тодорова ханъ“.** Кѫде точно е било това ханче, не можемъ да посочимъ, но е било близо или около кѫщата на з. полк. Ст. Драгановъ, югоизточно отъ М. гимназия.

4. **„Ики капулията ханъ на Куруча“** или, както още го наричали **„Ики капулията ханъ що бѣше Михалчювъ“.** Намиралъ се е близо до арменската черква, дето е сега черковния двуетаженъ магазинъ, държанъ отъ Симеонъ Мариновъ и кръчмарския дюкянъ на Ив. Геновъ, тоже черковенъ. Този ханъ е нариченъ още **„Хана до бовдай-пазаръ“.** Южно отъ него е имало площадъ, площада, северно до джмията „Тузъ-Пазаръ-Джамиси“. На него площадъ е било житното тържище. Тамъ сѫ спирали разнитѣ трупи, играещи на вѫже и пр., тамъ сѫ спирали мечкадаритѣ и пр. „Бовдай-пазаръ“ значи „житенъ пазаръ“.

5. **Дюкянитѣ на църквата.** Тѣ сѫ били въ три главни пункта:

а) **„Аба-Пазаръ“,** които сѫ били 7 дюкяна. Днесъ черквата притежава четири дюкяна тамъ заедно съ фурната.

б) **„Сарашкат чршия“,** които сѫ били 11 на брой. Сарашката чаршия, която се е простирала по сегашната улица „6 септемврий“, слизаща къмъ площада „Хр. Ботевъ“. Днесъ църквата притежава на тази улица 4 дюкяна на северната страна и 2 магазина на южната.

в) **„Въ покритата чаршия“,** които сѫ били 8 на брой. Покритата чаршия се е намирала въ мѣстото, между ули-

цитѣ: „Търговска", „6 септемврии", пл. „Хр. Ботевъ", „Люб. Каравеловъ" и „Аксаковъ", безъ лицето на „6 септемврий".

6. **Дюгенъ до църквата".**

7. **Кѫща до новия Св. Димитровъ ханъ.**

8. **„Дворъ до училището, даденъ на Яни Певеца".**

9. **Двора въ „Кафтанджи махла х. Бужилова".**

10. **„Двора до църквата** даденъ на Анастасъ Дуурамаджія".

11. **„Двора Дѣдо Тончювъ"** при гробищата.

12. **„Двора на ожи** (хаджи б. м.) **Захарія въ Таокчи махале".**

13. **„Двора на Кумлука".**

14. **„Селището единъ Гиозъ Долапъ"**

15. **„Долапа Горній даденъ за Даракъ на Танеолу Никола"**

16. **„Митофа ду черковата".**

17. **„Хилиндарския Митофъ".**

18. **Митофа въ Дели балта Махале".**

19. **„Берберницата до гробищата".**

20. **„Три касапници".**

Преди да се спремъ върху метоситѣ, ще кажемъ нѣколко думи за **„х. Бужилувата"** кѫща. Тази кѫща е сѫщата кѫща, въ която се помещава сега първоначалното училище „Митрополитъ Серафимъ", находяще се въ VII градска часть, кварталъ № 236. Тази кѫща, вѣроятно, е била подарена на църквата отъ нѣкой си **Хаджи Божилъ.** За това и винаги носи неговото име. Отъ **шестия дневникъ** на общината съ дата 1 септемврий 1872 г. се вижда, че кѫщата е била черковна и когато да идва въ града **Свето Бѣличкий Серафимъ,** по-после **Митрополитъ Серафимъ,** разгрижватъ се да му приготвятъ кѫща, дето да отседне. „Председателя прѣдложи на Сабраніето това. Като се известихми че ще доди **Свети Беличкій Серафимъ** за Сливненската Епархія — то въ такъвъ случай трѣбва да се види за една кѫща въ която да се причисти и постели за да бѫди готова.

„Върху това рѣшисе щото да се повика Г. Рандю, който сиди въ х. Бужилувата кѫща за да излези и да отиди въ метоха гдето стееше Дедюолу Стефанъ а х. Бужилувата кѫща да се приготви за владиката.

„Следевателно повика се г-нъ Георги Гидиковъ когото да попитами съгласянъ ли е да доди въ махалата имъ Рандю като се извадатъ отъ метоха Брайко и Петъръ“.

Тѣзи цитати се превеждатъ за да се види, че черковната община е разполагала съ х. Божиловата кѫща, че тамъ е настаненъ Митрополитъ Серафимъ. А допитване до **Гидика** е ставало, защото кѫщата на Гидикови е била въ съседство съ Метоха, въ който трѣбвало да отиде Рандю.

Сѫщата тази кѫща е давана редъ години подъ наемъ отъ църкавта и наема е отивалъ за въ полза на училищата, както е ставало и съ всички горепоменати църковни имоти.

Тази кѫща е служила нѣколко години за Митрополия и следъ като митрополитъ Серафимъ, следъ освобождението, си е купилъ собственъ домъ на сегашната ул. „Графъ Игнатиевъ“, х. Божиловата кѫща е била обърната отначало първонач. училище, после въ Държавно тъкарско-бояджийско училище, следъ това въ общинско, после въ частна тъкарска кѫща и най-подире въ първоначално училище подъ име „Митрополитъ Серафимъ“.

Метоситѣ. Въ историята на гр. Сливенъ т. II стр. 378 С. Табаковъ казва следнето: „Сливенскитѣ метоси били два — единъ при черквата Св. Димитъръ, който доскоро стоеше въ развалини, а днесъ влиза като часть отъ площада „Хаджи Димитъръ“ (на северъ отъ черквата и срещу аптеката Пощовъ), а другиятъ при „Фърчиловата“ воденица (въ днешната кѫща на Тодоръ Желѣзницата), вѣроятно, по-старъ отъ първия. Отъ запомненитѣ въ Сливенъ таксидиоти, знае се името на Партений, калугеръ отъ Св. Горския мънастиръ Дохиали. Той се чува вече въ 1817 г. и съ помощьта на Одринския владика станалъ изповѣдникъ на Сливенци. Развален въ коститѣ, той скоро станалъ нетърпимъ. Презъ време на Сливенското възстание въ 1821 г. (За вѣра), Партений издалъ на турскитѣ власти много сливенци, а други се отървали чрезъ подкупъ, даденъ нему. По едно време той заставилъ Одринския владика да затвори сливенското градско училище, да аргоса единъ отъ учителитѣ, а заедно съ него и българскитѣ монаси въ града, само за това, че сѫ изобличавали безбожнитѣ му дѣла. Партений се махналъ отъ Сливенъ чакъ презъ 1827 г., януарий. Жалко е, че д-ръ Селимински, който знаелъ лично Партения, не пише нищо

за **българскитѣ** монаси въ Сливенъ, за тѣхната тукъ дейность и мисия".

Въпрѣки това свидетелствуване на С. Табаковъ, ние направихме нови разпитвания и въ връзка съ тоя въпросъ се добрахме до нови данни и положения, а отъ кондиката, и сѫщо чрезъ разпитъ установяваме, че метоситѣ на църквата Св. Димитъръ сѫ били **три,** именно: **Църковния** (до черквата), **Светогорския** (въ м. Дели-балта) и **Хилендарския.** Първитѣ два метоха се знаятъ, но голѣмъ трудъ ни състави узнаването на третия — **Хилендарския.** Въ една забележка въ книгата за смѣткитѣ на училищата отъ 1864—1875 г. се казва: „1871. Хилендарския Митохъ направи са Девическо училище . . .", а въ бележкитѣ за наемитѣ отъ 1869 и 70 г. се казва „Хилендарскій Митовъ, на г. Петка Г. Задгорский за сяка година кирія по лир. Тур. $5^{3}/_{4} \times 104$ — Гр. 598". Братътъ на Петко Задгорски — Ив. Г. Задгорски е живъ. Когато се отнесохме до него, съвсемъ ясно ни посочи, че презъ тѣзи години тѣ сѫ живѣли въ метоха, който е до кѫщата на Р. В. Мирковичъ. И, наистина, училището при двора на Мирковичъ, което изгорѣ презъ м. февруарий 1925 г., е завършено презъ 1872 г., за което свидетелствуватъ смѣткитѣ и даренията за него, както и горнята бележка. Сега на сѫщото мѣсто на Хилендарския метохъ Сливенското училищно настоятелство започва да строи ново двуетажно първоначално училище (I градска часть, кв. № 144).

Не може отъ никѫде да се долови защо този метохъ се е наричалъ **Хилендарски,** дали защото е останалъ като закупенъ отъ Хилендарския монастиръ или защото тамъ нѣкога сѫ слизали и живѣли Хилендарски калугери. На всѣки случай едно е фактъ, че този метохъ е принадлежалъ на черквата Св. Димитъръ, която е направила благороденъ жестъ да го обърне въ училище.

Само на едно мѣсто, стр. 440 т. II История на гр. Сливенъ, С. Табаковъ казва: „Презъ 1853 г., въ взаимното училище на квартала Клуцхоръ сѫ учителствували духовнитѣ лица **Хаджи Папа Исая,** проигуменъ отъ Хилендарския мънастиръ. По-рано той е билъ таксидиотъ на сѫщия мънастиръ въ гр. Сливенъ, и като българинъ, той е преподавалъ по български". Стъ това можемъ да вадимъ заключението, че още преди 1856 г. Хилендарския мънастиръ като еималъ въ Сливенъ таксидиотъ, ималъ е и свое помѣщение дето да

живѣе неговия таксидиотъ. Или пъкъ, понеже въ този черковенъ имотъ е живѣлъ таксидиота на Хилендарския мънастиръ, то и метохътъ се е наричалъ **Хилендарски.**

Метохътъ до църквата, който е билъ на мѣстото на сегашния паметникъ на х. Димитъръ и къмъ ул. „Великокняжеска", си остава църковенъ до последно време, когато мѣстото му се обърна на градски площадъ.

За метоха до „Фърчиловата" воденица, близо при църквата „Св. Богородица", или на улица „Ст. Гидиковъ", има да се каже следнето: Той е билъ отначало светогорски метохъ, вѣроятно, още отъ XVIII в Метохъ си е останалъ до края на освобождението ни. Отначало е принадлежалъ на българскитѣ мънастири въ Св. Гора, отдѣто се е пращалъ калугеръ-таксидиотъ — единъ видъ черковенъ наставникъ и изповѣдникъ. Въ този метохъ е живѣлъ таксидиотъ за цѣлата область отъ Сливенъ та дори до Одринъ. Билъ е подведомственъ на Св. Гора, а живѣелъ въ съгласие съ Одринския Митрополитъ. Каза се, Партений, запомнения отъ 1817 г. гръкщ таксидиотъ на гр. Сливенъ, напусналъ града на 10 януарий 1827 г. и че нищо не се знае за българскитѣ калугери тукъ въ Сливенъ. Даже до скоро се твърдѣше, че не е имало българи таксидиоти, а само гърци и че имената имъ не се знаятъ. Ние разпитахме по този случай г. Димитъръ Бѣловъ, който се радва на 80 навършени години, на свежа паметь, здравъ разсѫдъкъ и веселъ нравъ. Той е живѣлъ непосрѣдствено съ живота на църквата.*) Независимо отъ това, той отъ дете е билъ непосрѣдственъ съседъ на този метохъ. Той разправя съ положителность следнето. Метохътъ е билъ светогорски. Следъ изпѫждането на Одринския владика презъ 1859 год., метохътъ е преминалъ въ рѫцетѣ на черквата Св. Димитъръ. Въ

---

*) Понеже почерпахме нѣкои сведения отъ г. **Д. П. Бѣловъ,** считаме за нуждно да споменемъ две думи за този скроменъ сливенски гражданинъ. Роденъ е въ Сливенъ на 24 августъ 1851 г. Училъ е въ града при Попъ Шиша, х. Ст. Желевъ, Даскалъ Миланъ, Сава Доброплодний, Т. Шишковъ, Чинтуловъ, Гьоргакевъ, Икономовъ. Свършилъ IV кл. въ Сливенъ, а V кл. въ Търново презъ 1868 г. Стоялъ при Жечкови въ Бургасъ 2 г. комисионеръ. Става учитель въ с. Дюлгерлий 1872 и 73 г. Сливенското **читалище „Зора"** му е плащало по 1000 гроша годишно да образува въ с. Дюлгерлий недѣлно училище за околнитѣ учители да ги учи да четатъ и пишатъ **български.** Презъ 1873—76 г. е билъ учитель въ Карнобатъ. До Освобод. война сливен-

него е живѣлъ до къмъ 1845—6 год. вуйчото на баща му, **калугерина попъ Хаджи Стефанъ,** таксидиотъ на цѣло Одринско и Сливенъ. Умрѣлъ е доста старъ. Попъ Хаджи Стефанъ, изглежда да е билъ приемникъ на гърка Партений. Следъ попъ Хаджи Стефана сѫ живѣли въ сѫщия метохъ двама гърци калугери подъ редъ: **Мелхиседекъ** и последенъ — **Киприяносъ.**

Черквата Св. Димитъръ е станала окончателно господарь на метоха въ м. „Делибалта" къмъ 1869 г., когато черковниятъ въпросъ е билъ най-нажеженъ, когато въ Сливенъ е било абсолютно невъзможно да се търпи нищо гръцко и гръкъ. Не се знае само по кой начинъ е изпратенъ Киприяносъ или е напусналъ град безъ да го нѣкой усѣти. Следъ всичко това черквата захваща да прибира наема отъ метоха за въ полза на училищата. Впоследствие, следъ освобождението — продаденъ на Тодоръ Ив. Желѣзницата, а той го продава на покойния Драгоя Драгоевъ, чийто наследници го владѣятъ сега.

Г-нъ Д. Бѣловъ твърди още, че въ този метохъ сѫ били погребани останкитѣ на Сливенския мѫченикъ за Христа — Димитъръ — наричанъ още Св. Димитъръ Сливенски. За него ще кажемъ нѣщо на специално мѣсто.

Много отъ имотитѣ си черквата е получила като даръ, но и много отъ тѣхъ е купувала. Така, намираме една бележка:

„1872 Дврія 31 Сливянъ.

Колкото черковни Мюлкови има купени прѣзъ изтеклѫта 72ра годи. и харизани за цьрквата набележаватъ се.

1. голу мясту въ Славчю Махалеси Купену отъ Дяда Радула за гр. 450.

1. Голу мясту въ Кофтанджійската махала харизану отъ пашя Капулійката Иванчювица което е срѣщо х. Божилова дворъ на Нойку Яндовъ на гѫрба до сукака.

ското класно училище остава съ 4 класа, и той е билъ преподаватель. Следъ войната руситѣ го назначаватъ за все и вся управитель на Созополъ, 1879 г. става инженеръ кондукторъ въ Пловдивъ. Братъ му Георги, прьвъ българинъ инженеръ (завършилъ въ Петербургъ „Институтъ путей и съобщеній") започва да строи голѣмото училище на Машатлъка — 1879/80 г. Той му помага. Билъ е председатель на постоянната комисия 1894—1899 г. Секретарь митрополията Сливенъ — 1902—1926 г. И дълги години първоразряденъ псалтъ.

1. Голу Мясту ва Кафтанджийската Махала въ сукака на попъ х. Димитъръ харизану на цьрквата Св. Димитрова отъ Дяда Бакалъ Панаіота.“

Следъ освобождението вече църквата като че ли изгубва своето влияние и обаяние. Презъ всичкото време на нейното сѫществувание виждаме една самостоятелность официална, безъ дълбокото и широко участие на нейнитѣ пасоми. Интересътъ къмъ нея замръзва. Тя, като че ли става слабо потрѣбенъ институтъ, изигралъ вече своята роля. Ние, като че ли сме склонни да захвърлимъ всичко, което е имало значение и смисъль. Гражданитѣ се отчуждаватъ. Потапятъ своето внимание въ новия политически животъ. Руската окупация ги привлича къмъ нова организация, къмъ нови форми на животъ. Наставатъ борби за съединението, война, детронация и т. н. и т. н. до днесъ. Даренията къмъ църквата сѫщо тъй съвършенно отслабватъ. Тѣ сѫ толкова малки, че ние съ горесть на сърдцето ги изброяваме. Покрай нѣколко малки дребни дарения ние споменаваме като по-голѣми следнитѣ: На 22 IX 1924 г. наследницитѣ на покойния Д. Г. Арнаудовъ даряватъ 5000 лв.; на 17 мартъ 1925 г. наследницитѣ на Михалъ Дерменджиевъ подаряватъ 1000 лв. на 4 X. 928 г. наследницитѣ на Киро Чаушевъ подаряватъ 1500 лв.; на 22 XI 928 г. наследницитѣ на Русчо Андоновъ подаряватъ 5000 лв.; на 18 VI 1929 г. наследницитѣ на Янаки Лѣсиновъ подаряватъ 1000 лв.

Какво би станало съ черквата, ако въ лицето на своитѣ благочестиви настоятели не е намирала хората, които да се грижатъ както за запазване на черковнитѣ имоти, тъй и за тѣхното подобрение и доходность. Нѣщо повече: грижата е вървѣла тъй планомѣрно, че хората на тая безплатна почетна обществена служба сѫ успѣвали да създадатъ ресурси, съ които сѫ покривали единъ доста голѣмъ бюджетъ, насмагали сѫ да задоволятъ нуждитѣ, съобразно съ времето и сѫ успѣвали да запълнятъ една голѣма нужда въ живота, да изпълнятъ единъ голѣмъ християнски дългъ и дълга на богоугодното заведение, което иматъ честьта да представляватъ, — да даватъ помощи на бедни пасоми, на человѣколюбиви и културни организации ... Но за това се помена на друго мѣсто.

Ето и днешнитѣ имоти на църквата, които струватъ около 3,000,000 лв.

1. Дюкяни на ул. „Сарашка“ подъ № № 121, 121а, 126, 132, 132а.

2. „ „ „ „Г. Стефановъ“ подъ № № 50, 51, 52, 52а, 53аб, 53в, 54, 54а, 54б, 54, 55, 55а, 55б, 55в, 5г, 6а, 67.

3. „ „ „ „Царь Освободитель“ подъ № № 14, 15, 16, 16а, 16б, 16в.

4. „ „ „ „Митропол. Серафимъ“ подъ № № 2, 3, 6.

5. „ „ „ „Аба-пазаръ“ подъ № №: 232, 232а, 386.

6. „ „ „ „Дебоя“ подъ № № 17/12, 12а.

7. Дюкянъ на ул. „Корученска“ подъ № 189.

8. „ „ „ „Кафтанджиска“ № 52в.

9. Фурна на ул. „Аба-пазаръ“ № 230.

10. Кѫща на ул. „Кафтанджиска“ № 374.

Преди нѣколко дни черквата, чрезъ своитѣ настоятели прие като даръ отъ специалния досегашенъ комитетъ, построения при аязмата „Св. Георги“ храмъ заедно съ принадлежащитѣ нему постройки около аязмото. Украсения „Бармукъ“ съ тия постройки, въ една своя часть, става новъ черковенъ имотъ.

БЮДЖЕТИ.

Презъ различнитѣ години бюджетитѣ на черковнитѣ настоятелства при храма сѫ се мѣнили различно. Но никога не е спадалъ много долу или да е отивалъ много горе. Въ нормалното време следъ освобождението до войнитѣ 1913 г. бюджетътъ се е движилъ отъ 14 до кѫде 24 или 25 хиляди лева. Следъ войнитѣ се движи между 180—900,000 лв. Върху бюджетитѣ нѣма да говоримъ подробно. Ще оставимъ тѣ сами да говорятъ за себе си, като приведемъ цифритѣ имъ за годинитѣ 1902 до 1932 г.

(Гледай таблицата на стр. 142).

БИБЛИОТЕКА

Презъ 1875 год. е била назрѣла нуждата да се образува въ Сливенъ **свещеническо дружество.** Дали е имало другаде основано такова дружество до него време, не ни е известно, ала предполагаме, че по подражение на читалищата, чувствувала се е нуждата отъ свещеническо дружество. Непремено всичко трѣбва да е било предварително уговорено за съставянето на дружеството. Иначе отецъ Амфилолий не би казалъ изрично въ заявлението си, че подарява 80 книги „за свещеническото дружество, **което по сега ще се състави“** и нѣмаше кому да ги дарява. Още на 11 юлия 1875 г. Архимандритъ Амфилохия туря началото на една библиотека. Освенъ тия 80 духовни книги, той е подарилъ и „24 книги по историческата часть за читалището“. Отъ неговитѣ хубави духовни книги има запазени нѣколко въ „Общата стая“ на черквата, между които и единъ екземпляръ отъ **„Остромировото евангелие“** на церковно-славянски и гречески текстъ, печатано въ Санпетербургъ презъ 1843 год. а е отъ 1056-57 г. Това е една ценна книга, която трѣбва добре да се запази въ черковната библиотека.

Библиотека при църквата е наново основана презъ 1914 год. Едно хубаво начало, което трѣбва добре да се подържа. До сега библиотеката брои 380 тома, повечето синодални издания, евангелия, църковни книги и др.

Камбани, камбанария.

И тукъ две думи. Преди освобождението християнитѣ сѫ били призовавани на молитва не съ камбани, а съ клепала или съ токало*). Клепалото на църквата Св. Димитъръ е било желѣзно, вързано съ здрава връвь презъ две дупки, закачвало се на дървена клечка и така висяще въ хоризонтално положение се е бияло съ 2 дървени или желѣзни чукчета. Звонътъ на клепалото се е разнасялъ далечъ изъ града. Клепалото е било окачено на отворена доста висока кула отъ греди. Тази кула не е била до църквата, а надъ училищното здание, което е било на мѣстото на сегашното старо здание на гимназията.

Следъ освобождението бѣ построена камбанария на задната часть на дюкяна № 2 до северозападната дворна вра-

---

*) И до сега още въ града се употрѣбява израза **„Тока се“, когато биятъ камбанитѣ за молитва.**

ПРИ-

№ по редъ	БЮДЖЕТИ за ФИН. ГОДИНИ				§ 1 Наемъ недвиж. лв.	§ 2 Дискосъ лв.	§ 3 Продажба свѣщи лв.	§ 4 Кръст. свид. лв.	§ 5 Камбани лв.	§ 6 Полиелей лв.	§ 7 Постелки лв.	§ 8 Хоругви лв.	§ 9 Вѣнчаване лв.
1	За	фин.	година	1931/32	227000	400	200000	5950	1000	3000	250	1500	1500
2	„	„	„	1930/31	240000	200	253700	5000	2000	4000	500	2000	1300
3	„	„	„	1929/30	230000	400	240000	5000	1800	4000	800	1500	2000
4	„	„	„	1928/29	220000	400	250000	6000	1500	3500	300	1500	1500
5	„	„	„	1927/28	210000	500	180000	6000	1500	4000	500	1500	2000
6	„	„	„	1926/27	200000	3000	210000	6000	1500	4500	400	2000	1500
7	„	„	„	1925/26	210000	2000	200000	4500	1500	5000	1000	1000	1500
8	„	„	„	1924/25	200000	1500	180000	4000	1500	6000	1000	1500	2000
9	„	„	„	1923/24	235000	2000	165000	2500	1000	5000	800	1500	2000
10	„	„	„	1922/23	200000	1500	130000	1500	1600	5000	500	1000	1600
11	„	„	„	1921/22	50000	1000	150000	1000	800	7000	1700	1300	2000
12	„	„	„	1920/21	2000	300	44000	150	500	1500	200	500	500
13	„	„	„	1919/20	6250	1000	120000	150	600	5000	1000	800	1000
14	„	„	„	1918/19	[illegible]000	300	50000	150	300	1000	100	400	150
15	„	„	„	1917/18	2000	300	40000	100	300	1000	100	400	150
16	„	„	„	1916/17	5000	300	16000	150	300	600	150	400	50
17	„	„	„	1915/16	5450	600	15000	200	250	600	150	250	300
18	„	„	„	1914/15	11526	600	10000	200	250	600	150	250	200
19	„	„	„	1913/14	10000	600	10000	200	250	500	150	300	200
20	„	„	„	1912/13	10000	615	10000	160	220	500	160	300	250
21	„	„	„	1911	7500	600	10000	160	280	500	100	400	200
22	„	„	„	1910	7500	650	10000	130	250	400	100	350	200
23	„	„	„	1909	7500	650	10000	170	200	400	100	250	200
24	„	„	„	1908	6220	600	9000	150	200	500	200	250	100
25	„	„	„	1907	5830	550	4500	150	180	500	200	250	150
26	„	„	„	1906	5800	500	4600	150	180	400	100	200	110
27	„	„	„	1905	5800	480	3500	150	150	300	80	180	90
28	„	„	„	1904	5800	480	3500	150	150	300	80	180	90
20	„	„	„	1903	5800	450	3000	150	150	240	80	200	80
30	„	„	„	1902	5000	500	2500	180	150	400	60	150	100

ХОДИ

§ 12	§ 13	§ 14	§ 15	§ 16	§ 17	§ 18	§ 19	§ 21	13	15	17	18	12	
Покупки свѣщи	Помощи Учен. Дух. Семенария	Случайни	Субсидия 65 %	Пѣвчески хоръ	Възнаграждение Председателя	Възнаграждение служащитѣ	Възнаграждение надничаритѣ	За библиотека	Подържане Слив. гробища	Запазенъ фондъ	Помощи Девическата гимназия	Фондъ Постр Митроп.	Дългъ къмъ Б. Н. банка	Всичко
лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.
90000	3000	6454	—	48000	1200	—	95216	1000	—	—	—	—	—	545500
100000	16000	8700	1784	36000	1200	52680	97836	—	—	—	—	—	—	636300
120000	16000	5800	8780	30000	1200	115120	—	—	—	—	—	—	—	584000
115000	16000	12039	11946	36000	1200	52680	93036	—	—	—	—	—	—	598900
125000	—	5000	—	30000	600	—	91000	—	—	5779	—	—	—	892479
125000	10000	5120	18000	34000	2800	41280	—	—	—	—	—	—	—	550600
120000	7000	8220	—	24000	2400	41280	—	—	—	57500	—	—	—	517500
85000	5000	3543	—	24000	840	34176	—	—	—	8000	—	—	—	509993
80000	2000	1880	—	18000	—	18048	—	—	—	15072	—	—	—	450860
60000	—	400	—	12000	1000	12960	—	—	—	2200	—	—	—	371300
50000	6000	4000	18000	6000	—	10000	—	—	—	7400	—	—	—	230000
50000	6000	5490	8000	4000	—	6960	—	—	—	2850	—	—	—	173850
25000	—	2500	2100	1500	—	—	—	—	—	2564	—	—	—	60500
25000	—	2000	—	1800	—	—	9150	—	—	1250	—	—	—	61600
25000	—	—	—	1800	—	—	1400	—	—	1250	—	—	—	47805
10000	—	1000	—	1300	—	—	1460	—	—	1290	—	—	—	31950
5000	—	1000	—	1200	—	—	—	—	—	1260	—	—	—	23700
5000	—	1000	—	1300	—	—	—	—	—	6000	—	—	—	35266
5000	—	1200	—	1300	—	—	1400	—	—	1200	—	—	—	27400
5000	500	1200	—	1200	—	—	—	—	—	2500	—	—	—	26850
5000	—	1500	—	1200	—	—	—	—	—	1440	—	—	—	25000
6000	—	600	—	1200	—	—	—	—	—	4740	—	—	—	25070
5000	—	400	—	900	—	—	—	—	—	5860	—	—	—	24000
4500	250	400	—	1200	—	—	—	—	—	1720	2000	—	—	21720
—	—	300	—	1200	—	—	—	—	—	230	500	—	—	16600
—	—	300	—	1200	—	—	—	—	—	500	2000	2000	—	16400
—	—	300	—	800	—	—	—	—	500	500	2000	—	—	15480
—	—	300	—	1200	—	—	—	—	1000	500	—	—	—	17480
—	—	200	—	1200	—	—	—	—	1000	500	—	2150	2400	17680
—	—	200	—	600	—	—	—	—	1000	440	—	—	2500	14590

РАЗ

№ по редъ	БЮДЖЕТИ за ФИН. ГОДИНИ	§ 1 За свѣщи, вино, масло лв.	§ 2 Одежди, църк. книги лв.	§ 3 Поправка, ремонтъ лв.	§ 4 Заплата служащи лв.	§ 5 Помощи на бедни лв.	§ 6 Кръст. свид. лв.	§ 7 Данъкъ и застраховки лв.	§ 8 Канцеларски лв.	§ 9 Сѫдебни дѣла лв.	§ 10 Вещ. разходи лв.	§ 11 Помощ. благотвор. общ. лв.
1	За фин. г. 1931/32	6500	19000	70000	87480	30000	4000	40000	10000	3000	1000	33000
2	„ „ „ 1930/31	7000	15000	100000	34800	32000	4000	68000	15000	2000	2000	43300
3	„ „ „ 1929/30	7500	10000	60000	55200	30000	2000	40000	4000	5000	3000	53200
4	„ „ „ 1928/29	9000	15000	60000	34200	30000	3500	40500	20000	4000	12000	33300
5	„ „ „ 1927/28	8000	5000	40000	70800	30000	4000	—	15000	5000	—	8500
6	„ „ „ 1926/27	15000	500	50000	115200	40000	5000	50000	15000	5000	5000	24100
7	„ „ „ 1925/26	9500	5000	30000	103200	25000	3000	20000	12000	5000	4000	23400
8	„ „ „ 1924/25	9000	10000	45000	85440	25000	2000	20000	15000	6000	5000	23000
9	„ „ „ 1923/24	8000	5000	50000	96360	25000	3500	20000	3000	5000	2000	25000
10	„ „ „ 1922/23	7000	30000	80000	69240	30000	6000	15000	2000	1000	500	16000
11	„ „ „ 1921/22	5000	6000	15000	50000	15000	7000	12000	1500	1000	100	16000
12	„ „ „ 1920/21	5000	3000	10000	35450	7150	6000	10000	1000	1000	—	1000
13	„ „ „ 1919/20	3000	300	1000	13236	1500	1000	1500	300	—	3400	1600
14	„ „ „ 1918/19	4000	300	1000	9000	2000	300	2000	1800	100	400	1500
15	„ „ „ 1917/18	3000	100	300	8904	1000	—	2000	1600	100	500	600
16	„ „ „ 1916/17	2500	300	1000	7300	1500	—	2000	800	100	400	1100
17	„ „ „ 1615/16	1200	500	800	6480	1500	50	2000	600	100	1000	1060
18	„ „ „ 1914/15	1200	2000	2400	6795	1200	—	2000	500	100	5721	50
19	„ „ „ 1913/14	1200	1000	3000	6500	1500	400	2000	100	200	100	100
20	„ „ „ 1912/13	1200	2000	3000	5700	1500	300	2500	100	100	—	50
21	„ „ „ 1911	1200	2000	3000	6150	1500	400	1160	100	200	100	100
22	„ „ „ 1910	1200	1000	1000	5860	1500	400	870	100	500	50	50
23	„ „ „ 1909	1200	1000	1000	5200	1500	400	850	140	500	—	50
24	„ „ „ 1908	1200	850	1000	4850	1500	400	850	100	450	500	50
25	„ „ „ 1907	1300	1000	4000	4500	1500	450	970	100	250	300	50
26	„ „ „ 1906	1500	820	700	4000	1500	450	700	100	300	500	80
27	„ „ „ 1905	1200	800	830	3950	1500	450	900	100	500	1000	150
28	„ „ „ 1904	1200	2000	2480	3950	1000	300	800	100	500	2000	150
26	„ „ „ 1903	1200	750	800	3880	1000	300	800	100	200	2400	150
30	„ „ „ 1902	800	400	800	3500	1000	300	750	100	200	19000	100

Х О Д И

§ 10 Кръщаване	§ 11 Добр. помощи	§ 12 Незапалени свѣщи	§ 13 Угарки восъкъ	§ 14 Недобори	§ 15 Тайна кутия	§ 16 Наемъ вѣнци	§ 17 Случайни	§ 18 Лихви	§ 19 Такси погреб. мъртвецъ	§ 20 Наеми	§ 21 Ливницата цении книжа	§ 22 Помощи отъ пѣвч. хоръ			В с и ч к о
лв.	лв	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.	лв.
1500	2000	—	50000	3050	400	1000	5000	42000	—	—	—	—	—	—	545550
2000	4000	—	65000	5000	600	1000	10000	40000	—	—	—	—	—	—	636300
1800	4000	—	50000	10000	600	500	6500	40000	—	—	—	—	—	—	598900
2000	3000	—	40000	15000	500	300	5000	33500	—	—	—	—	—	—	584000
2000	3000	—	—	31779	1200	500	3000	35000	—	—	—	—	—	—	842479
2000	6000	3 0	40000	35400	1000	1000	2000	34000	—	—	—	—	—	—	550600
2000	5000	400	10000	40000	800	800	2000	28000	—	—	—	—	—	—	517500
2000	5000	500	11000	52699	800	1500	1000	38000	—	—	—	—	—	—	509994
2500	8500	800	12160	1000	600	1500	8000	1000	—	—	—	—	—	—	450860
1500	5000	300	10000	1500	300	400	200	2000	—	—	—	—	—	—	371300
1700	600	3000	7500	100	600	800	900	—	—	—	—	—	—	—	230000
100	350	500	2500	1000	500	500	750	400	—	—	—	—	—	—	64500
600	500	2000	5000	5000	1000	500	3000	6700	—	—	—	—	—	—	173850
100	400	300	100	1000	200	300	700	800	—	300	—	—	—	—	61600
100	150	400	5	100	400	400	700	—	—	300	—	500	400	—	47805
50	400	250	5000	1000	200	300	700	800	—	300	—	—	—	—	31950
50	350	300	1000	1000	200	200	700	800	—	300	—	—	—	—	23700
40	350	300	2000	2000	100	200	3900	800	—	1800	—	—	—	—	35266
40	300	150	500	400	80	300	500	2930	—	—	—	—	—	—	27400
40	350	150	500	400	75	250	500	2000	—	—	—	—	—	—	26850
40	3 0	150	400	1500	50	200	500	380	—	—	—	—	—	—	25000
30	400	100	400	3000	80	150	1000	389	—	—	—	—	—	—	25070
30	400	100	400	3000	80	80	440	—	—	—	—	—	—	—	2400
20	300	100	450	3000	80	150	400	—	—	—	—	—	—	—	21720
20	300	100	450	3000	50	—	400	—	—	—	—	—	—	—	16600
20	320	100	450	3000	50	—	420	—	—	—	—	—	—	—	16400
20	300	100	450	3000	80	—	500	—	300	—	—	—	—	—	15480
20	300	100	450	5000	80	—	500	—	300	—	—	—	—	—	17480
20	250	100	400	5000	60	—	500	—	200	—	—	—	—	—	16680
50	200	150	300	4000	50	300	500	—	—	—	—	—	—	—	14590

та, а по-после се построи сегашната камбанария по-на югъ отъ старата въ двора. Молитвенитѣ часове се оповестяватъ на християнитѣ съ три звучни и съ разни голѣмини камбани, които умѣло се удрятъ въ ритмично съзвучие.

ПѢВЦИ И ХОРЪ

А. Пѣвци (Псалтове)

Черквата никоги не е бивала безъ своитѣ пѣвци (Псалтове). Повечето пѫти пѣвческата служба сѫ изпълнявали учителитѣ. По тази причина, дори и следъ освобождението, въ много села се назначаваха за учители. ония, които знаятъ да пѣятъ и въ църква. Точни сведения за имената на пѣвцитѣ въ черквата до къмъ срѣдата на миналия вѣкъ нѣмаме, но за ония, отъ тогава до сега се знае точно. Ние ще посочимъ тѣхнитѣ имена:

1. **Дѣдо Димитъръ Булгуря.** Многогодишенъ пѣвецъ преди 1865 година.

2. **Петко Вълнаровъ,** роденъ въ г. Сливенъ презъ 1847 г. Презъ 1865 г. се настанилъ въ Сливенъ за учитель и псалтъ при хр. Св. Димитъръ и билъ такъвъ до 1868 г.

3. Неговъ помощникъ билъ **даскалъ Яни Сотировъ,** следъ когото, къмъ 1870 г. идва

4. **х. Ст. Самсаровъ,** роденъ въ Сливенъ 1835 г. Учителствувалъ до 1870 г. въ Сливенъ, Карнобатъ, Ески Джумая. После пакъ въ Сливенъ до 1891 г. Владѣеше около 7 езика. Отъ 1870 г. дори до смъртьта си той бѣше единъ отъ личнитѣ псалтове при храма Св. Димитъръ.

5. Едновременно съ х. Ст. Самсаровъ до и следъ освобождението единъ отъ най-добритѣ пѣвци бѣше **Пано Пашевъ. Роденъ** въ Сливенъ презъ 1854 г. Учителствувалъ въ града отъ 1880 до 1904 г., а бѣше пѣвецъ при църквата отъ 1880 до 1926 г., когато и почина.

6. Съ мелодичното си пѣене се отличаваше **Ат. Ив. Гелевъ,** родомъ отъ с. Острово, Воденско (Македония), роденъ 1866 г. и почина на 12 V 1929 г. Пѣвецъ при църквата отъ 1903 г. до 1929 г.

7. **х. Стефанъ Ст. Нешковъ,** роденъ въ Сливенъ на 14 VII 1884 г. Свършилъ презъ 1906/7 г. пѣвческия курсъ при Бачковската Св. Обитель. Билъ е 15 г. пѣвецъ при църквата Св. Богородица, и при хр. Св. Димитъръ отъ 1924 г. до сега.

8. **Никола К. Кавръковъ**, роденъ въ Сливенъ на 8 IX 1864 г. Учителствувалъ въ града 41 година. Дългогодишенъ пѣвецъ при църквата Св. Богородица, а при Хр. Св. Димитъръ — отъ 16 VI 930 г. до сега.

Б. Хоръ.

За пръвъ пжть въ черквата Св. Димитъръ е слушанъ руски хоръ по време на окупацията — следъ освобождението. Руски хоръ е пѣелъ по-редовно въ църквата Св. Никола-Клуцхоръ.

Презъ 1890 г. за учитель по пѣние при Сливенската мжжка гимназия е билъ назначенъ младиятъ ни тогава съгражданинъ г. Михалъ Райновъ. Получилъ назначението си отъ София, иде за Сливенъ. Слиза на гара Керменлий, отдето се идваше за Сливенъ съ файтонъ. Неговъ спжтникъ е билъ току що назначения за помощникъ на заболѣлия Дѣдо Серафимъ — епископъ Гервасий, по-после Митрополитъ Сливенски. Въ разговора си по пжтя Епископъ Гервасий насърдчилъ младия М. Р. да образува църковенъ хоръ, като му е обещалъ пълна подкрепа. Г-нъ Райновъ съставя хора и сжщата година (1890) на Храмовия праздникъ (Димитровъ день) Божествената служба, извършена отъ младия епископъ е била огласена отъ мелодичнитѣ църковни пѣсни на хора.

Така се туря началото на църковния хоръ при катедралата ни „Св. Димитъръ" и при малки прекжсвания продължава и до днесъ.

Освенъ при нашия храмъ, хорътъ е вземалъ участие въ литургии въ Бургасъ, Ямболъ и др.

Г-нъ М. Райновъ е ржководилъ църковния хоръ непрекжснато 16 год. (до 1906 г.).

1908 г. е билъ дерегентъ учителя Грековъ, 1909 г. учит. **Стоянъ Николовъ**, а 1910, 11, 12 — учительтъ по пѣние **Ат. Божиновъ** и г. г. **Газибаровъ, Ат. Петровъ.** 1914 и 1915 г. поематъ дерегентството г. г. Вл. Гаджаловъ и Ат. Петровъ.

Презъ 1916 г. г. Райновъ поема наново хора и редовно го ржководи до 1924 г. Презъ 1924 и 25 г. става ржководитель **Владимиръ Клишевски.**

Още отъ младини много пжти, почти въ най-труднитѣ времена на живота на хора, е поемалъ и достойно държалъ дерегентството нашиятъ симпатиченъ музикантъ, гимназия-

ленъ учитель, **Михаилъ (Мишо) Тодоровъ.** Твърде често той е ставалъ и двигатель и душа на черковния хоръ и все пакъ е гледалъ да даде първенство на други хора, макаръ, че нему се е падало то. Отъ 1926 до 1930 г. дерегентъ на хора бѣше г. **Ат. Петровъ.**

Хорътъ при храма „Св. Димитътъ".

Хорътъ функционираше твърде успѣшно и отговаряше на своето назначение. Отъ 10 октомврий 1930 г. ръководството се повѣри на г. **Дим. Н. Карпарски,** родомъ отъ г. Свищовъ, завършилъ гимназия въ Русе, а музикално образование добилъ въ Русия. Ръководитель е и сега.

Днесъ хорътъ е смѣсенъ и се състои отъ хора отъ разни професии и състава му е отъ 20 госпожици, 25 мѫже и 10 ученика. Има музикална постановка въ широка хармония. Застѫпени сѫ руски и български композиции и нѣкои отъ тия на самия дерегентъ. Въ този съставъ хорътъ отговаря съ своята му закалность, на нуждитѣ и духа на днешното време.

Служащитѣ при храма.

Служащитѣ при храма. Отъ лѣво на дѣсно а) сѣднали: Никола Кавръковъ — л. пѣвецъ, Юрданъ Стефановъ — касиеръ-дѣловодитель, Прот. Н. Гаджаловъ, Председатель, Дияконъ Георги Ивановичъ, Рудько, Хаджи Стефанъ Ст. Нешковъ — д. пѣвецъ, б) прави: Стефанъ Ив. Генчевъ, Ив. Байрактаровъ, Янко Ив. Ковачевъ, Панайотъ Д. Керемедчиевъ.

МѪЧЕНИКЪ ДИМИТЪРЪ СЛИВЕНСКИ

Преданието твърде красноречиво и съ ярки черти говори за едно християнско мѫченическо събитие въ града ни по време на робството ни. Нѣкой си Димитъръ обещалъ да се потурчи. Отпосле, обаче, той се отрекълъ, като пожелалъ да си остане непоколебимъ Християнинъ. За родътъ на този мѫченикъ Димитъръ нищо не се знае, макаръ, че събитието не е много отдавнашно.

Говори се, че той е заловенъ къмъ „Аба-Пазаръ“ отъ турцитѣ. Тѣ сѫ били много свирепи спрямо този, „безвѣрникъ“, който отказалъ да приеме вѣрата на Мухамеда. Дълго време сѫ го мѫчили. Но презъ последната нощь сѫ го изтезавали най-безбожно, като сѫ го били, ругали и малтретирали. Набивали сѫ подострени камѫши (тръстики) подъ ноктитѣ му, за да го принудятъ да се отрече отъ Хри-

стиянската си вѣра. Ала той остава неприклоненъ и го отвеждатъ нѣкѫде вънъ отъ града. Още при мѫченията му на „Аба-пазаръ“ презъ нощьта се явило кандило отъ небето. Това наострило близкитѣ му и приятелитѣ му по никой начинъ да го не оставятъ въ рѫцетѣ на турцитѣ. Но, за да не става смутъ, турцитѣ го извеждатъ долу до „Аркарѫ Коручъ“, дето прѫдължили изтезанията и дето издъхналъ. Следъ това билъ донесенъ трупа и погребенъ въ църковния дворъ (Св. Димитровъ).

Отъ друга страна г. Д. Бѣловъ твърди съ увѣреность, какво знаѣлъ отъ хора, че трупа на този мѫченикъ е билъ донесенъ въ града и погребанъ въ Светогорския метохъ, който е до тѣхъ (бившата кѫща на Тодоръ Желѣзницата, а сега на Драгоя Драгоевъ) и че се говорѣло, че кандилото се е спущало надъ гроба му тамъ и майка му често ходѣла да го гледа.

Като говоримъ по този въпросъ, не считаме за излишно да предадемъ онова, що е писано за случая. Попадна ни на рѫце томъ IV отъ книгата **„Сказаніе о странствіи и путешествіи по Россіи, Молдовіи, Турціи святой землѣ постриженика святія горы Атонскія Инока Партенія въ четырехъ частяхъ, часть IV. Москва 1856 г.“** И на първата страница четемъ:

„1. Съ благословението на духовния мой отецъ, Иеросхимонахъ Аресения, изъ Св. Гора азъ се отправихъ за Иерусалимъ на 23 септемврий 1845 година“.

Отъ тая бележка заключаваме, че писачътъ-пѫтешественикъ е билъ въ Св. Гора най-късно до 23 септ. 1845 г. на която дата отъ тамъ заминалъ за Иерусалимъ.

А на стр. 288 пише:

„191. Въ Св. Гора, по цѣла Гърция, въ България и Молдова сѫ твърде много уважавани два нови мѫченика, пострадали отъ поганитѣ турци; вече и икони имъ пишатъ.

„Първиятъ мѫченикъ — **Георгий** ...

„192. Втори мѫченикъ — **Димитрий,** родомъ българинъ, пострадалъ въ 1841 година, въ Тракийския Български градъ Сливенъ (Сливнахъ). Поганитѣ турци сѫ го принуждавали да се отрече отъ Христа и да приеме мухамеданството. Но той дрѫзко е изобличилъ турското заблуждение и скверната имъ вѣра, укорилъ тѣхния лъжливъ пророкъ Мохамеда и изповѣдалъ Исуса Христа като Истински Богъ,

единосущенъ съ Отца и Св. Духа; за това и претърпѣлъ жестоки и продължителни мѫчения. Мѫчили сѫ го шесть месеци: ежедневно сѫ го били, терзали, главата му сѫ извивали, на разпалени дърва сѫ го поставяли, подъ ноктитѣ му камѫши забивали, така, че не му е останалъ нито единъ нокътъ на рѫцетѣ или на краката; неговитѣ страдания сѫ гледали възлюблената негова майки, всичкитѣ негови сродници и всичкитѣ грждани. Следъ това билъ осѫденъ да бѫде закланъ съ ножъ; и на сѫщи Велики петъкъ главата му е била отрѣзана. Турцитѣ сѫ искали да му хвърлятъ тѣлото въ рѣката, но християнитѣ не сѫ давали; турцитѣ сѫ го изхвърлили на полето отъ сутриньта и когато се мръквало, поставили стража, за да го не в258матъ християнитѣ; а християнитѣ поставили своя стража, за да го не хвърлятъ турцитѣ въ рѣката. Презъ нощьта едната и другата стража заспали; а надъ тѣлото въ полунощь се явило неизказано сияние и се чувало ангелско пѣние. Въ това време единъ свещенникъ на конь идѣлъ отъ къмъ селата въ града, и като не знаелъ какво е станало въ Сливенъ, твърде много се удивлявалъ на това що е видѣлъ. Като пристигналъ въ града, съобщилъ тоа на Епископа. Епископътъ като чулъ това и като видѣлъ, пратилъ да кажатъ на пашата мѫчитель. Това явление е видѣлъ почти цѣлия градъ, християни и турци, и на всичко това се очудили много. Когато отишли на мѣстото, нищо друго не видѣли, освенъ глото тѣло и лежаще и стражитѣ спящи. Тогава пашата разрешилъ на християнитѣ да вематъ тѣлото и да го погребатъ. Християнитѣ взели тѣлото и го понесли къмъ града съ свѣщи и пѣние и го скѫтали вѫтре въ църквата като Христовъ страдалецъ и мѫченикъ и новъ изповѣдникъ. Билъ е бакалинъ, търгувалъ въ лавка, на около 20 години, нежененъ. Макаръ и да билъ юноша, съ търпението си победилъ злитѣ мѫчители, пашата и диявола и отишелъ къмъ своя Господь Исусъ Христосъ, Царя Небесенъ, съ него да царува во вѣки вѣковъ.

„Това ми разказаха очевидци българи както мирски тъй и монашествующи въ Св. Гора“.

Значи, всичко това е описано отъ този монахъ-пѫтникъ само 4 години следъ случката.

РАЙОНЪ НА ЦЪРКВАТА

Днешниятъ районъ на църквата „Св. Димитъръ", обхващащъ свещеническитѣ енории, се намира въ следнитѣ граници:

Всичко северно отъ цѣлото течение на р. Асѣновецъ (Куруча) въ чертата на града; по Новоселската рѣка отъ вливането ѝ въ р. Коруча до моста при площадъ „Лозенъградъ" и отъ тамъ по улицитѣ: „Царь Самуилъ", „Одринъ", „Площадъ Василъ Левски", ул. „Д-ръ Селимински", „Дунавъ", презъ площ. „Отецъ Паисий", ул. „Раковски" до Девическата Гимназия, на северъ по ул. „Гладстонъ", „Ив. Александъръ", пресича „Великокняжеска", по „Клокотница" часть отъ „Булаиръ" и цѣлата „Преславъ" до „Булевардъ Балкански" и отъ тамъ до площ. „Асѣновецъ".

ЦЪРКОВНИ ПЕЧАТИ

Дългъ ни е да кажемъ две думи за печатитѣ на църквитѣ. Тѣ сѫ сѫщо тъй едни отъ свидетелитѣ, които могатъ да говорятъ.

Печатъ № 1 е крѫгълъ, съ околовръстенъ надписъ: **СФРАГІС ТѸ ЄН СТА: НАѸТѸ АГІѸ ДИМИТ.*** което значи ПЕЧАТЪ НА СЛИВЕНСКАТА ЦЪРКВА СВ. ДИМИТЪРЪ, въ срѣдата изображение „Св. Димитъръ" на конь съ копие. Този печатъ е, по всѣка вѣроятность, първиятъ печатъ на църквата следъ сграждането ѝ въ сегашния ѝ видъ или же, преди това време, защото знае се, че гръцкото четмо и писмо е било засилено тъкмо въ края на XVIII и началото на

Печатъ № 1

Печатъ № 2

XIX в. Имаме данни, че къмъ края на XVIII в. въ Сливенъ се четѣло и пишело още на славянобългарски. Самъ Х. Илия Доброплодни, съ жена си, сѫ открили славянобългарско училище въ дома си (подъ баира въ Клуцохоръ). Но гърцизма все повече завладява и новата църква въ 1831 г., въ която и иконитѣ сѫ писани ту съ гръцки, ту съ славянски

слова, не е можела да се отърве отъ гръцки печатъ. Отъ него има единственъ отпечатъкъ върху една отъ църковнитѣ кондики, находяща се въ Народната библиотека въ София.

Печатъ № 2. Презъ 1836 г. за главенъ учитель въ града е билъ назначенъ гъркътъ Георги Цукала. Презъ негово време заглъхва всѣка следа отъ българската писменость. Следъ 1840 г. той отива въ Пловдивъ. Но подкаченията презъ тая година църковенъ въпросъ и главно зародилото се у сливенци движение противъ всичко гръцко, получава отражение най-вече въ църквата. Презъ 1854 г. църковното настоятелство направя новъ печатъ, съ надписъ: ПЕЧ. НА СЛИВ. ЧРК: СВ: ДИМИТР: 1854. Въ срѣдата Св. Димитъръ на конь, съ копие пробожда Лъва. Записванията по кондикитѣ се бърже развиватъ по български. И печата, както се вижда, е сѫщо по български. Този печатъ се съхранява и сега въ църквата. Той е сребъренъ. Раздѣленъ е на четири части, които, като се сглобятъ — правятъ печата годенъ за работа. Тѣзи 4 части се завинтватъ отзадъ съ едно колелце. Тѣ сѫ се раздавали на четирмата настоятели по една часть и никой безъ никого не е можелъ да слага печата дето трѣбва. Това се види на снимката на печата.

Печатъ № 3. Той е правенъ следъ освобождението и носи надписъ: НАСТОЯТ. НА ЧЕРКВ. СВ. ДИТИТРИЙ — СЛИВЕНЪ. Въ срѣдата е изобразенъ твърде нескопосано Св. Димитъръ на конь, съ копие пробожда Лия (Лъва). Види се, поради тази причина този печатъ не е употрѣбяванъ много време и после замѣненъ съ сегашния.

ПЕЧАТЪ № 4, съ надписъ: ЧЕРК. НАСТОЯТЕЛ. ХРАМЪ СВ. ВЕЛ. МУЧ. ДИМИТРІЯ † СЛИВЕНЪ. По срѣдата Св. Димитъръ на конь, съ копие пробожда нѣкого.

Печатъ № 3

Печатъ № 4

Забележка: На стр. 13, между редъ 8 и 9 — да се чете и пропустнатото: Протосингелъ на Св. Русенска Митрополия — 9 години;

СЪДЪРЖАНИЕ

Сл. Скица

На имотъ №1 и 4 на Църковното Настоятелство Св. Димитрий

парцели I-1, III-4, VI-1, VII-1, VIII-1, IX-1, X-1 и XI-1 въ кв. № 193 на гр. Сливенъ

Мѣрка 1:250

Пл. „Х. Димитъръ“

Ул. „Митр. Серафимъ“

Ул. „Цар Освободител“

ул. „Девоя“

Църква Св. Димитрий

Забѣлежка

1) Регулационните линии по улиците и площадите са утвърдени съ указъ № 41 отъ 30 VI 1931 година
2) Дворищната регулация е утвърдена съ заповѣдь № 1455 отъ 8 VI 1927 год.
3) Имота на Църк. Н-стово Св. Димитрий се намира въ кв. № 193 на който по линията между от т. 485-485-500 е чаршията.

Квадратура

	Обозначение	Съдържа кв. м	с. м
а	църква	405	75
б	паметникъ Митр. Сер.	10	40
в	Стаи	128	48
г	Масив дюкяни	412	39
д	— — — № 4	71	45
е	разни постройки	90	92
ж	входове за църква	10	70
з	праздно место	2314	03
	всичко	3505	12
	отчуждава се		
и	за парцелъ № VI постр.	6	72
п	— — № 3 —	17	56
л	— — I —	24	13
м	за улица —	223	33
	всичко	273	00
	придава се		
н	отъ имотъ № 5 построй.	2	82
о	— — № 8 —	1	33
п	— — № 9 —	3	33
р	отъ улица праз. мест.	48	40
	всичко	55	58
	урегулирано полож.	3287	70

Приготвилъ: В. Ц...

За Градски Инженеръ: ...

Сливенъ Августъ 1931 г.

ЦЕНА 40 ЛЕВА